

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SLAV DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
(LEH DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI)**

POLONYA DİLİNDE ÖNLEÇLER

Yüksek Lisans Tezi

Saadet BÜYÜK GÜLER

Ankara - 2015

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SLAV DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
LEH DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

POLONYA DİLİNDE ÖNLEÇLER

Yüksek Lisans Tezi

Saadet BÜYÜK GÜLER

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Seda KÖYCÜ

Ankara – 2015

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SLAV DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
LEH DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

POLONYA DİLİNDE ÖNLEÇLER

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Seda KÖYÇÜ

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (01/ 07/ 2015)

Saadet BÜYÜK GÜLER

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
I. Bölüm	1
<i>Dil ve Polonya Dili</i>	<i>1</i>
- Dil Nedir?	1
- Polonya Dilinin Tarihsel Gelişimi	5
- Polonya Dilinin Karakteristik Özellikleri	10
II. Bölüm	25
Polonya Dilinde Bir Sözcük Türü Olarak “Önleç”	25
- Terimsel Bir Karmaşa: Polonya Dilinde Önek mi, Önleç mi, İlgeç mi?	25
- Polonya Dilinde Önleçler	34
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükler için Mianownik Ad Durumu	
Gerektiren Önleçler.....	38
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Dopelniacz Ad Durumunda	
Çekimleyen Önleçler.....	40
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Celownik Ad Durumunda	
Çekimleyen Önleçler.....	82
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Biernik Ad Durumunda	
Çekimleyen Önleçler.....	88
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Narzędnik Ad Durumunda	
Çekimleyen Önleçler.....	92
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Miejsownik Ad Durumunda	
Çekimleyen Önleçler.....	99
- Önerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Birden Fazla Ad Durumunda	
Çekimleyen Önleçler.....	102

III. Bölüm	151
- Polonya Dilini Yabancı Dil Olarak Öğrenen Türk Öğrencilerin Önleç Konusunda Karşılaştıkları Güçlükler	151
Sonuç	193
Harita 1.....	204
Şema 1.....	205
Kaynakça	206
Özet	212
Abstract.....	214

ÖNSÖZ

Bir ulus kültürünü (yakından) tanımanın ön koşullarından biri, belki de ilki o ulusun dilini tanımak/öğrenmektir. Tarihsel ilişkilerimizin güçlü olduğu Polonya ulusunun kültürünün dil ve edebiyat ağırlıklı olarak ülkemizde akademik öğretimi/tanıtımı süreci yakın denilebilecek bir geçmişte başlamıştır. Bu süreçte, Polonya dilinin öğretimi kuşkusuz önceliklidir ve ayrı bir önem taşımaktadır.

Bilindiği üzere, yabancı dil öğreniminde, öğrenilen dil ile anadilin aynı dil ailesinden, bir başka deyişle akraba diller olup olmaması öğrenim sürecini etkilemekte, akrabalık olması durumunda karşılaşılan güçlükler önemli ölçüde azalmakta ve öğrenim süresi kısalmakta, akrabalık olmaması durumunda ise bu güçlükler önemli ölçüde artmakta, dolayısıyla öğrenim süresi uzamaktadır.

Polonya dilini öğrenme çabası içinde olan Türk öğrenciler de, anadilleri olan Türk dili ile Polonya dili arasında akrabalık olmaması nedeniyle, öğrenme sürecinde fazlaca güçlükle karşılaşmaktadırlar ve bu durum Polonya dilinin öğrenimi süresini uzatmaktadır.

Polonya dilinin öğrenimi sürecinde en fazla güçlük çekilen konulardan birini, çalışmamızda ele alacağımız sözcük türü (*przyimek*)¹ oluşturmaktadır. Bu durum, Polonya diline ilişkin bir çalışma yapmamızda ve çalışmamıza konu olarak bu sözcük türünü seçmemizde önemli rol oynamıştır.

¹ Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde Polonya Dilinde, İngilizcede ve dilimizde hangi terimi hangi gerekçeyle kullanacağını detaylı bir şekilde açıklayacağız.

Türk öğrencilerin Polonya dilini öğrenme ve alanın uzmanlarının bu dili öğretme sürecine katkı sağlayacağı inancından hareketle irdelemeye soyunduğumuz konu doğrultusunda, çalışmamızda, dilimizde (tam) karşılığı olmayan ya da birden çok önlecin dilimizde tek bir karşılık bulunduğu kullanımların, önleçlerin öğrenimi sürecinde en fazla güçlük çekilen noktalar olduğu savından hareketle, öğrencilerin ağırlıklı olarak hangi noktalarda/önleçlerde güçlükler yaşayıp hatalar yaptıklarını tartışacak ve bunlara çözümler üretme yoluna gideceğiz.

Yaşanan güçlükleri ve yapılan hataları belirleme noktasında, çalışmamızı sonuçları itibariyle pratik yönden destekleyeceğini düşündüğümüz çoktan seçmeli bir deneme sınavına da yer verilecektir. Söz konusu sınav konuya ilişkin otuz sorudan oluşmakta olup Polonya dilini yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilere (Polonya Dili ve Kültürü Anabilim Dalı² 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine) uygulanmıştır.

Bu doğrultuda, çalışmanın *Dil ve Polonya Dili* üst başlıklı I. Bölüm'ünde, bu güne değin yapılmış tanımlardan ele aldığımız birkaçı ışığında dilin ne olduğuna ve özelliklerine değinmenin yanı sıra, Polonya dilinin tarihsel gelişiminden ve karakteristik özelliklerinden söz edilecektir.

Çalışmamızın *Polonya Dilinde Bir Sözcük Türü Olarak "Önleç"* üst başlıklı II. Bölüm'ünde, öncelikle, yaşadığımız terimsel karmaşaya açıklık getirilecek, ardından Polonya dilindeki önleçler, cümle içindeki işlevleri belirtilip sınıflandırılma ölçütlerinden söz edilerek, çalışmamızın benimseyeceği sınıflandırma ölçütü

²Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

doğrultusunda yapılmış bir sınıflandırma çerçevesinde işlev, anlam ve kullanımları açısından irdelenecektir.

Polonya Dilini Yabancı Dil Olarak Öğrenen Türk Öğrencilerin Önleç Konusunda Karşılaştıkları Güçlükler başlıklı III. Bölüm’de, yukarıda sözü edilen sınavın sonuçları irdelenerek, öğrencilerin bu sözcük türüne ilişkin genellikle güçlük yaşadıkları, hatalar yaptıkları noktalar belirlenecek, bunların gerekçeleri sunulmaya çalışılacak ve olumsuzlukların giderilmesi adına çözümler üretme yoluna gidilecektir.

Çalışmamızın *Sonuç* bölümünde, yaptığımız incelemeler sonucunda elde ettiğimiz bulgular sunulacaktır.

Çalışmamızda Polonya dilinin tarihsel gelişimini ve dil bilgisi yapısını irdleyen basılı ya da internet ortamındaki kaynaklardan yararlanılacaktır.

Bu lisansüstü tez çalışmasının oluşturulması sürecinde her şeyden önce tez danışmanım Prof. Dr. Seda KÖYÇÜ’ye tez çalışmalarımın başından sonuna dek beni desteklediği için teşekkürü borç bilirim. Kendisinden akademik ve manevi alanlarda öncülük ve destek görmeseydim bu tez çalışması asla tamamlanamazdı. Aynı zamanda Slav Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Leh Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı’nda gerek yüksek lisans derslerim ve gerekse tez çalışma sürecinde benimle akademik ve hayat tecrübelerini paylaştıkları için Hocalarım Prof. Dr. Neşe M. YÜCE’ye ve Prof. Dr. Ö. Aydın SÜER’e teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Ayrıca yardımlarına ve fikirlerine başvurduğum Arş. Gör. Aybike KILIK ‘a, Dorota MIKOŁAJCZYK’a, Nevra VARDAL’a, Arş. Gör. Emrah GAZNEVİ’ye ve ayrıca

Yard. Doç. Dr. Seyyal KÖRPE'ye teşekkürü borç bilirim. Son olarak tez çalışma sürecinde bir an olsun yardımlarını ve anlayışını esirgemeyen aileme ve değerli eşim K. Erdem GÜLER'e sonsuz teşekkürler ediyorum.

Ülkemizde Polonya dili üzerine yapılmış ilk lisansüstü tez çalışması olması niteliğiyle önem taşıyan çalışmamızı, ileride bu konuda yapılacak olası lisansüstü tez çalışmaları için bir başlangıç olması dileklerimizle bilgilerinize sunuyor ve bu bölümde son sözü Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Üç Dil* başlıklı şiirinden alıntıladığımız bir bölüme bırakıyoruz.

En azından üç dil bileceksin

(...)

En azından üç dilde düşünüp rüya göreceksin

En azından üç dil

Birisi ana dilin

Elin ayağın kadar senin

Ana sütü gibi tatlı

Ana sütü gibi bedava

Nenniler, masallar, küfürler de caba

Ötekiler yedi kat yabancı

Her kelime arslan ağzında

Her kelimeyi bir bir dişinle tırnağınla

Kök sökercesine söküp çıkartacaksın

Her kelimedede bir tuğla boyu yükselecek

Her kelimedede bir kat daha artacaksın

En azından üç dil bileceksin

En azından üç dilde
Canımın içi demesini
Kırmızı gülün alı var demesini
Nerden ince ise ordan kopsun demesini
Atın ölümü arpadan olsun demesini
Keçiyi yardan uçuran bir tutam ottur demesini
İnsanın insanı sömürmesi
Rezilliğin dik alası demesini
Ne demesi be
Gümbür gümbür gümbür demesini becereceksin
En azından üç dil bileceksin
(...)

Saadet BÜYÜK GÜLER

Ankara, 2015

I. BÖLÜM

Dil ve Polonya Dili

Dil Nedir?

Bir dili incelemeye başlamadan önce ‘Dil nedir?’ sorusuna yanıt aranması gerektiği düşüncesinden hareketle, öncelikle, dil üzerine yapılmış tanımlardan birkaçına yer vererek, dil olgusunu irdelemek uygun olacaktır.

İnsana özgü konuşma yetisinin ürünü olan dil üzerine bu güne değin yapılmış tanımlarda dilin -kuşkusuz- akla ilk gelen niteliği, bir iletişim aracı olduğu ifade edilmiştir. Ancak, bu tanımlarda çeşitli görüşler ortaya çıkmakta, farklı dilbilimcilerin görüşleri bizlere farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Bu görüşleri yansıtmak adına, araştırmalarımız sonucunda ulaşabildiğimiz dil tanımlarından birkaçına yer vermek uygun olacaktır.

Önceliği dünyaca ünlü dilbilimci Chomsky’ye verelim; Chomsky, dili insan doğasının öz niteliklerinden biri olarak tanımlar: “(...) dil, bizim ortak biyolojik doğamız doğrultusunda belirlenmiştir, düşünce ve kavrayışa derin bir biçimde nüfuz eder ve doğamızın temel bir bölümünü oluşturur.” (Chomsky, 2009:53) “(...) dili incelemek, bazılarının insanın özü dediği şeye yaklaşımdır, yani zihnimizin bildiğimiz kadarıyla yalnızca insana özgü, ayırdedici niteliklerine.” (Akerson, 2000:16)

Dil üzerine yapılmış pek çok tanımda olduğu gibi, İsviçreli ünlü dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün tanımında da dilin toplumsal yönüne dikkat çekildiğini gözlemliyoruz: dil “*ruhsal temellerine rağmen her şeyden önce, belirli bir topluma özgü göstergeler (işaretler) dizgesidir*” (Vardar, 2001:10)

Bir başka tanım da bu toplumsal niteliğinin dilin ‘toplumsal bir kurum’ olarak vurgulanması yoluyla yansıtıldığını görüyoruz: “*Dil, yalnızca bildirişmeyi (iletişim), haberleşmeyi gerçekleştiren bir araç olarak kalmaz; toplumla, onun kültürüyle olan ayrılmaz bağları dolayısıyla toplumun çeşitli özelliklerine, yaşayışına, inançlarına, geleneklerine, tarihine ışık tutan önemli bir toplumsal kurum olarak karşımıza çıkar. Bireyin ve toplumun kültür varlığı olarak belirir.*” (Atabay, 1983:15)

Dilin ‘toplumsal bir kurum’ olduğu görüşü Ergin’in tanımında da mevcuttur: “*Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, (...) seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir.*” (Ergin, 1985:3)

Bu görüşe Banguoğlu’nun tanımında da rastlıyoruz: “*Aslında her dil (langue) bir insanlar topluluğu arasında binyıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurumdur.*” (Banguoğlu, 1986:9)

Aynı düşüncüyü Toklu’nun dil tanımında da görmek mümkün. Toklu’ya göre, dil “*toplumun aynası, kültür göstergesi, toplum içi ve toplumlar arası ilişkilerin ön koşuludur.*” (Toklu, 2003: 9)

Vardar ise dilin tanımını genişletmiş ve toplumsal oluşunun yanı sıra, bireysel oluşuna da dikkat çekmiştir: “*Dil son derece karmaşık bir olgular bütünüdür. Biçim ve anlam, akıl ve tutku, toplum ve birey, dış etki ve iç oluşum el eledir bu bütünde. Dil bir yanıyla toplum hayatının bütün görünümünü kapsar, bir yanıyla da bilincin köklerine, bilinçaltının derinliklerine uzanır. Hem bir kurumdur, hem de düşünsel bir kalıp ve ruhsal bir örgüdür. Hem öznedir, hem nesnel; hem içimizdedir, hem dışımızda.*” (Vardar, 1968:6)

Bozkurt ise dili insanoğlunun evren algısının bir ifade aracı olarak tanımlar: “*Dil, evreni algılayış ve yansıtmanın ses, sözle göstergesidir. Evren sonsuz ve devingendir. Kişioğlu evreni bilinci ile algılar, dili ile yansıtır. (...) Bu bakımdan dil, kişinin evrene açılan aydınlığıdır.*” (Bozkurt, 1995:5)

Bir diğer tanımda dilin yaratıcı düşünce ve duyumsama için de bir araç olarak vurgulandığını gözlemliyoruz: “*Dil yalnızca anlaşmanın, iletişim kurmanın aracı değil, yaratıcı düşüncenin de, duyumsamanın da aracıdır.*” (Atmaca, 2004:15)

Görüldüğü üzere, dil üzerine yapılmış yukarıda yer verdiğimiz tanımlarda, dilin iletişim aracı olma niteliğinin yanı sıra, toplumsal, bireysel niteliğine, yaratıcı düşünce ve duyumsama aracı ve insanın evren algısını ifade aracı olma niteliğine vurgu yapılmıştır.

Bu noktada, dil tanımlarındaki çeşitliliği vurgulaması bağlamında, bir dil araştırmacısının *Dilin Tanımları Üzerine* başlıklı denemesinde yer verdiği şu sözleri anmak yerinde olacaktır kanısındayız.

“Okuduğum kitaplardan anladığım kadarıyla şimdiye kadar hiçbir kuramcı kesin ve kabul edilmiş bir dil tanımına ulaşamamış. Kimi psikolojik, kimi nörolojik, kimi antropolojik, kimi felsefi, kimi dinî, kimi de dilbilimsel pek çok tanım dile getirilmiş. Ancak dil denen resmin bütününi gösterecek denli kapsamlı bir tanım yapılamamış. Körlerin fili tarifine benziyor bu. Yine de tarif etmekten geri durmamak, ulaşabildiğimiz ölçüde dilin sınırlılıklarını keşfetmek zorundayız.”

(Altun, Dilin Tanımları Üzerine: 2)

Araştırmacının alıntıladığımız son cümlesine dayanarak ve yukarıda verdiğimiz tanımlardan yola çıkarak, çalışmamızın ortaya koyacağı dil tanımı şu şekilde ifade edilebilir: İnsana özgü bir yetinin ürünü olan dil, konuşulduğu topluma ait özellikler taşıyan, dolayısıyla o toplumun kültürel kimlik unsurlarından biri olan, sözlerden (gösterge/işaretlerden) oluşan ve zaman içerisinde sürekli olarak devinip gelişen karmaşık bir iletişim aracıdır.

Dil olgusunu bugüne değin yapılmış tanımlardan birkaçı ışığında irdeleyip çalışmamızın dile ilişkin tanımını da bu şekilde ortaya koyduktan sonra, şimdi dikkatimizi Polonya diline çevirelim.

Polonya Dilinin Tarihsel Gelişimi

Polonya'nın resmi dili olan Polonya dili (Lehçe) Hint-Avrupa dil ailesine bağlı dillerdendir. Bu dil ailesi kendi içerisinde belirli kollara ayrılmaktadır ki, bunlardan biri de Slav dilleridir.³ Akraba olan bu diller Doğu, Batı ve Güney Slav dilleri olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Polonya dili bir Batı Slav dilidir. Bu gruba dâhil olan diğer iki dil ise Çekçe ve Slovakçadır. Söz konusu her grup içinde bulunan dillerin birbirlerine yakınlık dereceleri diğer gruplardaki dillere oranla daha fazladır. Dolayısıyla, Polonya dili, Çekçe ve Slovakçanın birbirlerine olan yakınlıkları diğer gruplardaki dillere olan yakınlıklarından daha fazladır.

Piotr Bąk Slav dillerinin tarihini şu şekilde özetlemektedir: “*Slav kabileleri Oder ve Dinyeper arasında yaşamışlardır. Halkların göçleri sırasında bu kabileler erken Orta Çağ'da bütün Orta Avrupa'yı, Doğu Avrupa'yı ve Güney Avrupa'yı neredeyse işgal edip yayıldılar. Slavların o zamanki sınırları batıya, Elbe Nehri'ne dayanıyordu. Güneyde Slavlar Tuna'yı aştılar ve Balkan Yarımadası'nı işgal ettiler. Doğuda Daugava Nehri ve Volga Nehri civarındaki alanlara yerleştiler. Bu durumda İlk Slavlar üç dil grubuna ayrılmış oldular: Batı, Güney ve Doğu.*”⁴ (Bąk, 2010: 37).

Bir Batı Slav dili olduğunu belirttiğimiz Polonya dilinin doğuşu Polonya Devleti'nin doğuş tarihine dek uzanmaktadır. Polonya Devleti'ni M.S. 966 yılında kuran I. Mieszko'nun amacı, yeni kurulan devletin “*Avrupa uygarlığındaki yerini bulması, yeni bir ideoloji bulmasıydı. Bu ideoloji de Hristiyanlıktı.*” (Yüce, 2004:2). I. Mieszko'nun politik nedenlerle seçtiği Hristiyanlık yeni kurulan devleti Roma

³ Bugünkü Avrupa'da bulunan Slav dilleri haritası için bkz. Stanisław Rospond, 2009: s.19- Harita.1

⁴ Slav dil ailesi şeması için bkz. Piotr Bąk,2010 s: 39- Şema 1.

Katolik Kilisesi'ne, dolayısıyla Batı Avrupa kültürüne ve Latinceye yaklaştırmıştır. Dâhil olduğu bu kilise, Polonya Devleti'ne günümüze dek aktarılan bir miras bırakmıştır: Latin alfabesi.

Slav ırkından olan Polonyalıların alfabesi belirlendikten sonra, Polonya dili zaman içinde şekillenmeye başlamıştır. Bu süreci aşağıdaki dönemlere ayırmak mümkündür:

A) Polonya dilinde yazılmış metinlerin ortaya çıkmaya başlamasından önceki dönem (1136 yılına kadar): Söz konusu dönemde birkaç Latince metin ortaya çıkmıştır. Bu metinlerde Polonya topraklarına ait özel adların kayıtlarına rastlanmaktadır. Dil tarihini ve genel tarihi kayda geçiren bu metinlerden bir kaçı *Geograf Bawarski*'nin *Dagome iudex eseri* ve *Kronika Thietmara*'dır.

B) Polonya dilinde yazılmış metinlerin ortaya çıkmaya başladığı dönem: Bu dönem 1136 yılına ait ilk yazılı Latince yazılmış bir metin olan *Bulla Gnieźnieńska*'nın bulunmasıyla başlatılır. Polonya dilinin kökenlerinin oluşturulduğu eserlerden biridir nitekim Polonya dilinden sözcükler yer almaktadır. Polonya dilinde yazılmış, bulunan en eski metinler 13. yüzyılda *Bogurodzica*, 14. yüzyıl başlarında *Kazania Świątokrzyskie*, 14. yüzyıl sonlarında İncil'in Psalm bölümü olan *Psalterz Floriański*, yine 14. yüzyıl sonunda *Kazania Gnieźnieńskie*, 15. yüzyıl ortasında *Biblia Królowej Zofii*, 15. yüzyıl sonunda *Psalterz Puławski*, yine 15. yüzyılda *Roty Przysięg Sądowych*'dir.

Örnekleri verilen bu dönem, Długosz-Kurczabowa ve Dubisz'e göre, şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Eski Polonya dili (Staropolski): Bu dönem Polonya Devleti'nin kuruluşundan (M.S. 966) başlayıp 16. yüzyılın başlarına dek sürmektedir. Bu dönemi iki temel unsur karakterize eder: siyaset-devlet ve kilise-din unsuru. Devletin ve kilisenin amacı, bir dil üretmek ve bu dille toplumu birleştirmektir.

2. Orta Polonya dili (Średniopolski): 16. yüzyıldan başlayan bu dönem Polonya kültürünün altın çağını başlatmış ve Polonya'nın 1772'deki birinci bölünmesiyle kapanmıştır⁵. Bu dönemde Polonya dilinin edebi yönü önem kazanmıştır ve dilde bölgesel, sosyal (çevre ve profesyonel) ve fonksiyonel (üslupsal) değişiklikleri görmek mümkündür. Böylece halkın konuştuğu Polonya dilinin ve genel Polonya dilinin edebi türlerinde farklılıklar da ortaya çıkmıştır. (Długosz- Kurczabowa & Dubisz: 2013:54-70)

3. Yeni Polonya dili (Nowopolski): 1772 yılından 1939 yılına dek sürmüştür. Bu dönemde Polonya dilinde birçok yeni gelişme söz konusu olmuştur. Bu gelişmelerin en önemlileri dil eğitimi/dil bilimi, bunun kullanımı, doğruluğu, estetiği ve verimliliğidir. Bu dönem aynı zamanda Polonya'nın bölünmeler dönemini kapsadığından, Polonya dili işgalci devletlerin etkisi altında var olmaya ve gelişmeye çalışmıştır. Bu dönemde dil üzerine yazan şairler, Polonya dilinin kayıp vatani

⁵ Polonya'nın toprakları birinci bölünmesini 1772, ikinci bölünmesini 1793, üçüncü ve son bölünmesini 1795 yıllarında yaşamıştır. Bu toprakların Avusturya, Rusya, Prusya arasında bölünmesi sonucunda Polonya Avrupa haritasından silinmiştir. Bu bölünme dönemi 1918 yani I. Dünya Savaşı'nın sonuna dek (123 yıl) sürmüştür.

simgelediğine ve özel bir ulusal bilinç duygusu yarattığına inanmışlardır. (Długosz-Kurczabowa & Dubisz: 2013:54-70)

Piotr Bąk, Adam Mickiewicz'in *Pan Tadeusz* adlı yapıtının giriş bölümünde anadilden söz ettiğini vurgular. Söz konusu bölümde Mickiewicz anadili sağlığa ve anavatana benzetmiştir. Sonraki dönemde Henryk Sienkiewicz'in *Latarnik* adlı romanında Sienkiewicz'in kırk yıl duymadığı anadilini duyduğu anda duygularında hiçbir değişiklik olmadığını, anadilinin kendisine eskisi gibi sevgili, hoş ve güzel geldiğini alıntılamıştır. Bąk, Polonya edebiyatının ünlü yazarlarının, anadillerine ilişkin görüşlerini belirttikten sonra kendi görüşünü de ifade etmiştir: Anadil bütün Polonyalılar için anavatan gibidir (Bąk, 2010:16).

Polonya dilinin 20. yüzyıldaki gelişim süreci ise dört döneme ayrılabilir:

1. 1900-1918 yılları arası: Bu dönemde askeriye ve posta yolu dışında Galiçya bölgesinde Polonya dili kullanılmaya devam etmiştir. Polonya dili bu dönemde şekillenmiştir, çünkü edebiyat, hukuk, kilise, teknik ve eğitim-öğretim dalları çerçevesinde 1100 adet başlık/sürelî yayın bulunmaktadır. Bunlardan üçü *Poradnik Językowy* (1901), *Język Polski* (1913), *Biuletyn Polskiego Towarzystwo* (1926)'dur.

2. 1918-1939 yılları arası: Bu dönemde edebiyat, basın, radyo ve okullara ait 2.692 başlık bulunmaktadır.

3. 1939-1989 yılları arası: Bu dönemde Polonya dilinin yeni bir coğrafyası oluşmuş, köylülerin kente göç etmesiyle dil de değişime uğramıştır. Bu döneme egemen dil, standart dildir, kitle iletişim araçları artmıştır, edebi bir dil yoktur. 1970'lere kadar okuma yazma oranı % 2 azalmış, topluma cehalet egemen olmuştur.

4. 1989 sonrası modern dönem: Bu dönemde dilde yeni gelişmeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Çeşitli detaylar bir sonraki kısımda verilecektir.

Polonya dilinin tarihsel gelişimini kısaca özetleyen bu bölümden sonra, Polonya dilinin 1989 ve sonrası dönemdeki karakteristik özelliklerine değinmek yerinde olacaktır.

Polonya Dilinin Karakteristik Özellikleri

2006 yılı verilerine göre, 38 milyonun üzerinde vatandaşın konuştuğu (Nagorko, 23) Polonya dili, sondan eklemeli⁶ bir dildir ve 23 ünsüz, 9 ünlü olmak üzere toplam 32 harften oluşmaktadır.⁷ Bu harfler şöyledir:

A a Aą B b C c Ć ć D d E e Eę F f G g H h I i J j
K k L l Ł ł M m N n Ń ń O o Ó ó P p R r S s Ś ś T t
U u W w Y y Z z Ż ż Ź ź

Yukarıda görüldüğü üzere, Polonya dili alfabesi Latin alfabesinde bulunmayan ve ayırıcı göstergeleri olan dokuz harfe sahiptir. Bu harfler aşağıda sunulmuştur.

Aą Ć ć Eę Ł ł Ń ń Ó ó Ś ś Ż ż Ź ź

Polonya dili alfabesinde 9 ünlü harf bulunur. Bu harfler şunlardır:

A a Aą E e Eę I i O o Ó ó U u Y y

Polonya dilinin alfabetik özelliklerini belirlerken, iki ya da üç harfin birleşmesinden oluşan, ancak, tek bir ses veren harf gruplarından söz etmemek olmaz, kuşkusuz. Sadowska'nın 12 adet olduğunu söylediği bu harf grupları aşağıda sıralanmış olup bu harflerin verdikleri sesler parantez içlerinde sunulmuştur:

⁶ Dünya dillerinin yapılarına göre sınıflandırılması sonucu, diller tek heceli, eklemeli ve bükümlü diller olarak üç ana gruba ayrılırlar. Eklemeli dillerde kelime kökü değişime uğramaz, ekler sözcük kökünün önüne ya da sonuna getirilir. Polonya dili, tıpkı Türkçe gibi, sözcük kökünün değişikliğe uğramayıp sonuna ek alması özelliğiyle sondan eklemeli bir dildir.

⁷ Polonya dilinin fonetiği ve fonolojisi hakkında detaylı bilgi için bkz. Danuta Ostaszewska & Jolanta Tambor, *Fonetyka i Fonologia Współczesnego Języka Polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2012

**ch (h), ci (ince ), cz (kalın ), dz (dz), dź (ince c), dż (kalın c), ni (ince n),
rz (kalın j), si (ince Ő), sz (kalın Ő), zi (ince j), dzi (ci)**

Polonya dilinde sözcükler genelde ünsüz harf ağırlıklıdır. Bık'ın ve Köycü'nün de değindiği gibi, *Polonya dili ünsüz harfli diller grubuna aittir.* (Bık, 2010: 22), (Köycü, 2012: 12). Örneğin, styl klasycystyczny (klasik stil) ifadesinde bulunan 18 harfin sadece 6'sı [y (verdiği ses ı) ve a] ünlüdür. Ünsüz harf ağırlıklı bir dil olması, Polonya dilinin karakteristik özelliklerinden biridir.

Böylesi bir karakteristik özellik taşıyan Polonya dilinde on sözcük türü bulunur. Bu sözcük türleri Őyledir:

1. Ad (İsim) - Rzeczownik
2. Sıfat (Ön ad) - Przymiotnik
3. Adıl (Zamir) - Zaimek
4. Sayı - Liczebnik
5. Eylem (Fiil) - Czasownik
6. Belirteç (Zarf) - Przymiówek
7. İlgeç (Edat) / Önle - Przyimek
8. Bağlaç - Spójnik
9. Partikül - Partykuła
10. Ünlem – Wykrzyknik

Bu sözcük türleri de kendi aralarında çekime giren/girmeyen ve bağımlı/bağımsız olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Çekime giren sözcük türleri ad, sıfat, adıl, sayı ve eylem iken, çekime girmeyen sözcük türleri belirteç, ilgeç, bağlaç,

partikül ve ünlemdir. Dolayısıyla, bu on sözcük türünden beşi çekime girerken, diğer beşi çekime girmez.

Bağımlı/bağımsız sözcük türleri sınıflandırması ise, sözcüklerin tek başlarına herhangi bir anlam ifade edip etmemeleri bağlamında yapılır. Sözcükler yanlarına başka hiçbir sözcük gelmeden ve cümle içinde kullanılmadan bile herhangi bir anlam taşıyorlarsa bağımsız, tek başlarına herhangi bir anlama sahip olmayıp dil bilgisel görev yüklenabiliyorlarsa bağımlı sözcük türlerine dâhildirler. Bu bağlamda, bağımsız sözcük türleri ad, sıfat, adıl, sayı, eylem, belirteç ve ünlem iken, bağımlı sözcük türleri ilgeç, bağlaç ve partiküldür.

Polonya dilinin en önemli karakteristik özelliklerinden diğeri, adların eril, dişil ve nötr olmak üzere üç gramatik cins halinde oluşudur. Adların gramatik cins ayrımında son harfleri belirleyicidir. Buna göre, eril adlar **sessiz** harfle, dişil adlar **a** harfiyle, nötr adlar ise **o**, **e** ya da **ę** harfiyle biter. Ancak, adların gramatik cins ayrımında kural dışı durumlar da söz konusudur. Kural dışı eril adlar (dişil görünümlü eril adlar) **a** harfiyle, kural dışı dişil adlar (eril görünümlü dişil adlar) **sessiz** harfle, kural dışı nötr adlar ise **ium/um** harfleriyle biter. Aşağıda bunlara ilişkin birkaç örnek verilmiştir.

Kurallı Eril Adlar

student (erkek öğrenci), dom (ev), ptak (kuş), Marcin, Lublin

Kurallı Dişil Adlar

studentka (kız öğrenci), kobieta (kadın), książka (kitap), Dorota, Ameryka,

Kurallı Nötr Adlar

dziecko (çocuk), drzewo (ağaç), mieszkanie (ev, daire), pisanie (yazma), ramiğ (kol)

Kural Dışı Eril Adlar (Dişil Görünümlü Eril Adlar)

dentysta (erkek diş hekimi), kierowca (şoför), poeta (erkek şair), kolega (erkek arkadaş), mężczyzna (erkek, adam)

Kural Dışı Dişil Adlar (Eril Görünümlü Dişil Adlar)

noc (gece), mysz (fare), miłość (aşk), niepodległość (bağımsızlık), powieść (roman)

Kural Dışı Nötr Adlar

centrum (merkez), muzeum (müze), liceum (lise), stypendium (burs), akwarium (akvaryum)

Ancak, Polonya dilinde bazı kural dışı adlar için de bir kural dışı durum söz konusudur. Örneğin, yukarıdaki miłość (aşk), niepodległość (bağımsızlık), powieść (roman) örneklerinde de görüldüğü üzere, **ś** harfleriyle biten adlar kural dışı dişil ad olarak kabul edilir. Ancak, örneğin liść (yaprak), teść (kayınpeder), gość (konuk) adları bu harflerle bitmesine karşın, dişil değil, eril cinstir.

Her dilde olduğu gibi, Polonya dilinde de adların çoğul durumları da vardır, kuşkusuz. Söz konusu dilde adların çoğul duruma geçişleri -dilimizde olduğu gibi (-ler/-lar)- standart bir takıyla sağlanamamaktadır, ne yazık ki. Adlar üç farklı biçimde çoğul duruma geçer. Aşağıda buna ilişkin birkaç örnek sunulmuştur.

1. son harfinin değişime uğraması yoluyla

lampa (lamba) - lampy (lambalar)
 kobieta (kadın) - kobiety (kadınlar)
 drzewo (ağaç) - drzewa (ağaçlar)
 książka (kitap) - książki (kitaplar)
 powieść (roman) - powieści (romanlar)

2. sonuna bir harf/harf grubu alması yoluyla

zeszyt (defter) - zeszyty (defterler)
 ptak (kuş) - ptaki (kuşlar)
 kraj (ülke) - kraje (ülkeler)
 syn (oğul) - synowie (oğullar)
 pan (bay) - panowie (baylar)

3. tümüyle ya da önemli ölçüde başka bir forma bürünmesi yoluyla

dziecko (çocuk) - dzieci (çocuklar)
 rok (yıl) - lata (yıllar)
 człowiek (insan) - ludzie (insanlar)
 ucho (kulak) – uszy (kulaklar)
 dzień (gün) – dni (günler)

Adların üç gramatik cins halinde ve tekil ve çoğul durumda oluşu, adlara ilişkin görev üstlenen sözcük türleri olan sıfat, adıl ve sayıların da üç gramatik cins halinde ve tekil ve çoğul durumda olmalarını zorunlu kılmıştır. Polonya dilinde örneğin eril cins tekil bir adın yanına bir sıfat, adıl ya da sayı getirilmesi söz konusu olduğunda, getirilecek olan sıfat, adıl ya da sayı da mutlaka eril cinsten ve tekil durumda olmalıdır. Aynı durum dişil ve nötr cins adlar için de geçerlidir, kuşkusuz. Kural dışı adlar söz konusu olduğunda da, yanlarına getirilecek sıfat, adıl ya da

sayıların cinsi bağlamında adın görünümü değil, gramatik cinsi belirleyicidir. Aşağıda buna ilişkin birkaç örnek sunulmuştur.

Eril cins

Tekil: nowy dom (yeni ev), mądry chłopak (akıllı delikanlı), mój zeszyt (benim defterim)

Çoğul: nowe domy (yeni evler), mądrzy chłopaki (akıllı delikanlılar), moje zeszyty (benim defterlerim)

Dişil cins

Tekil: nowa lampa (yeni lamba), mądra dziewczyna (akıllı kız), moja droga (benim yolum)

Çoğul: nowe lampy (yeni lambalar), mądre dziewczyny (akıllı kızlar), moje drogi (benim yollarım)

Nötr cins

Tekil: nowe biuro (yeni büro), mądre dziecko (akıllı çocuk), moje drzewo (benim ağacım)

Çoğul: nowe biura (yeni bürolar), mądre dzieci (akıllı çocuklar), moje drzewa (benim ağaçlarım)

Kural dışı eril cins

Tekil: młody poeta (genç erkek şair)

Çoğul: młodzi poeci (genç erkek şairler)

Kural dışı dişil cins

Tekil: długa noc (uzun gece)

Çoğul: długie noce (uzun geceler)

Kural dışı nötr cins

Tekil: duże muzeum (büyük müze)

Çoğul: duze muzea (büyük müzeler)

Bir dilde sözcükleri sadece yan yana getirmekle anlamlı bir cümle kurulamayacağından, sözcükleri anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde bir araya getirmek gerekir. Bu da belirli düzeyde bir dil bilgisi ve buna ilişkin kuralların uygulanmasını gerektirir. Dilbilimci Grzegorzycykowa da konuya ilişkin görüşünü şöyle açıklar: *Dil bilmek hazır bir cümleyi yeniden üretmek değil, belirlenen kurallara göre yeni metinler yaratabilmektir.*

Bir dilde kurallı ve anlamlı cümleler kurabilmek, sözcük ve cümle bilgisine ilişkin bilgiye sahip olmayı koşullar. Sözcük bilgisi bir dildeki sözcük türlerinin tümüne ilişkin, cümle bilgisi ise o dilin cümle yapısına, cümledeki söz dizimine ilişkin bilgi sahibi olmayı ve bu bilgiyi kullanabilmeyi gerektirir. (Grzegorzycykowa, 2012:108). Yine her dilde olduğu gibi, Polonya dilinde de her bir sözcük türünün kendilerine özgü özellikleri ve görevleri vardır. Polonya dilindeki cümle yapısının temelini, iskeletini ise Özne + Yüklem + Nesne sıralaması oluşturur.

Yukarıda sözünü ettiğimiz, çekime giren sözcük türlerinden olan eylem(ler) ve çekime girmeyen sözcük türlerinden olan ilgeç(ler) kurallı ve anlamlı cümle kurmada çok önemli görevler üstlenen iki sözcük türüdür. **Eylem ve ilgeç Polonya dilinde ad soylu sözcük türlerinden⁸ olan adları, (ada ilişkin görev üstlenmeleri dolayısıyla da) sıfatları, adıları, sayıları çekime uğratma özelliğine sahiptir.** Eylemler ve ilgeçler kendilerinden sonra gelen bu ad soylu sözcükleri 6 ad durumunda çekime

⁸ Çalışmamızda kullandığımız *ad soylu sözcükler* ifadesi -bilindiği üzere- ad, sıfat, adıl (zamir), belirteç (zarf), ilgeç (edat), bağlaç ve ünlem sözcük türlerini kapsamaktadır. Polonya dilinde bu ad soylu sözcük türlerine dahil olan bir tür daha vardır: sayı.

uğratar. Bu ad durumlarına ve ad durum takılarına ilişkin tablolar aşağıda sunulmuştur.

Ad Durumları

1. Mianownik
2. Dopełniacz
3. Celownik
4. Biernik
5. Narzędnik
6. Miejscownik
7. Wołacz⁹

Adların Aldıkları Ad Durum Takıları

Tekil durumdaki adların ad durum takıları

Ad Durumları	Eril	Dişil	Nötr
1. Mianownik	--	--	--
2. Dopełniacz	a (ca / nca / ścia / ka) u / i / y	i / y	a (ęcia / iğcia / ienia) / çekime girmez
3. Celownik	u / owi (iowi) / e (ie / ce) / y	i / ie / ce / y	u (eniu / ęciu)
4. Biernik	- Canlı (insan, hayvan) adı olmayan adlar 1. durumla aynıdır. - Canlı (insan, hayvan) adı olan adlar 2. durumla aynıdır.	- ę - Eril görünümlü kural dışı adlar 1. durumla aynıdır.	1. durumla aynıdır.
5. Narzędnik	- em (iem) - Dişil görünümlü kural dışı adlar ą	ą (ią)	m / em (iem / eniem / ciem)
6. Miejscownik	e (ie) / u (iu) / y	e (ie) / i / y	e (ie) / u (eniu / ciu)
7. Wołacz	e (cze) / u / o	o / u / i / y	1. durumla aynıdır.

⁹ Bu ad durumu seslenme, hitap durumu olduğundan, sadece adlar için geçerlidir. Sıfat, adıl ve sayılar için bu ad durumu söz konusu değildir.

Çoğul durumdaki adların ad durum takıları

Ad Durumları	Eril	Dişil	Nötr
1. Mianownik	--	--	--
2. Dopełniacz	ów / ci / ęcy / i / y	takı yok / y / i	takı yok / ów / i / y / on / at
3. Celownik	om (iom)	om (iom)	om (tom / ętom / onom)
4. Biernik	- Canlı (insan, hayvan) adı olmayan adlar 1. durumla aynıdır. - Canlı (insan, hayvan) adı olan adlar 2. durumla aynıdır.	- 1. durumla aynıdır.	1. durumla aynıdır.
5. Narzędnik	ami (iami / mi)	ami (iami / mi)	ami (tami / mi)
6. Miejsownik	ach	ach	ach (onach) / ech
7. Wołacz	1. durumla aynıdır.	1. durumla aynıdır.	1. durumla aynıdır.

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde de görüleceği üzere, adlar için tekil ve çoğul durumda birbirinden farklı birçok ad durum takısı söz konusudur. Aynı gramatik cinse sahip adların bile birbirinden farklı ad durum takıları olduğu görülmektedir. Örneğin, eril cins çoğul adlar için dopełniacz ad durumunda ów / ci / ęcy / i / y olmak üzere beş farklı takı vardır. Bu takı çeşitliliği Polonya dilini yabancı dil olarak öğrenenler için, öğrenmeyi önemli ölçüde güçleştirici ve öğrenim süresini uzatıcı bir unsurdur.

Sıfat, adıl ve bazı sayıların ad durum takılarında bazı farklılıklar gözlense de, sayıların da büyük ölçüde aldıkları ad durum takılarını ise nispeten standart olarak nitelendirmek mümkündür.

Sıfat, Adıl ve Sayıların Aldıkları Ad Durum Takıları

Tekil durumdaki sıfat, adıl ve sayıların ad durum takıları

Ad Durumları	Eril	Dişil	Nötr
1. Mianownik	---	---	---
2. Dopełniacz	ego	ej, iej	ego
3. Celownik	emu	ej, iej	emu
4. Biernik	- Canlı (insan, hayvan) adı olmayan adların yanına gelmiş olanlar 1. durumla aynıdır. - Canlı (insan, hayvan) adı olan adların yanına gelmiş olanlar 2. durumla aynıdır.	Ą	1. durumla aynıdır.
5. Narzędnik	ym, im	ą	ym, im
6. Miejscownik	ym, im	ej, iej	ym, im

Çoğul durumdaki sıfat, adıl ve sayıların ad durum takıları

Ad Durumları	Eril	Dişil	Nötr
1. Mianownik	--	--	--
2. Dopełniacz	ych, ich	ych, ich	ych, ich
3. Celownik	ym, im	ym, im	ym, im
4. Biernik	- Canlı (insan, hayvan) adı olmayan adların yanına gelmiş olanlar 1. durumla aynıdır. - Canlı (insan, hayvan) adı olan adların yanına gelmiş olanlar 2. durumla aynıdır.		1. durumla aynıdır.
5. Narzędnik	y mi, imi	y mi, imi	y mi, imi
6. Miejscownik	y ch, ich	y ch, ich	y ch, ich

Polonya dilinde adların yanı sıra, sıfat, adıl ve sayıların da yukarıda belirttiğimiz 6 ad durumunda çekime uğraması ve özellikle adlar söz konusu olduğunda, ad durum takılarındaki zenginlik, öğrenimi güçleştirici ve öğrenim

süresini uzatıcı tek unsur değildir, ne yazık ki. Bu dilin öğrenimini güçleştirici unsurlardan bir diğeri ise, eylemlerin sahip olduğu formlardır.

Polonya dilinde eylemler tamamlanmamış (niedokonany/ndk) ve tamamlanmış (dokonany/dk) olmak üzere iki forma sahiptir. Örneğin, *içmek* eyleminin Polonya dilindeki karşılığı *pić* (tamamlanmamış formu) / *wypić* (tamamlanmış formu)dir. Bu formlar arasında anlamsal herhangi bir fark bulunmamakla birlikte, eylemlerdeki bu form farklılığı sayesinde eylemin yapılışında bir süreklilik olup olmadığı vurgulanır. Eylemlerin tamamlanmamış formları eylemde süreklilik olması durumunda, tamamlanmış formları ise eylemde süreksizlik (bitmişlik) olması durumunda kullanılır. Eylemlerdeki bu form farklılığı aynı zamanda eylemin yapılmakta olduğunu/yapıldığını/yapılacağını, bir başka deyişle cümlenin (eylemin) zamanını da vurgular.

Örneğin, *Piję herbatę* (Çay içiyorum) cümlesinde eylemin tamamlanmamış formu olan *pić* şimdiki zamanda (I. tekil kişiye göre) çekimlenmiş (*piję*) ve cümlenin zamanı şimdiki süreklilik olarak vurgulanmıştır. *Pilam herbatę* (Çay içiyordum) cümlesinde ise, eylemin tamamlanmamış formu olan *pić* geçmiş zamanda (I. tekil kişiye göre) çekimlenmiş (*pilam*) ve cümlenin zamanı geçmişte süreklilik olarak vurgulanmıştır. *Piję herbatę* (Çay içiyorum) ve *Pilam herbatę* (Çay içiyordum) cümlelerinde örneğin *codziennie* (her gün) gibi bir geniş zaman belirteci (zarfı) kullanılması halinde, bu belirteç söz konusu cümlelerin zamanını şimdiki geniş zaman (çay içerim) ve geçmişteki geniş zaman (çay içerdim) olarak vurgular.

Ancak, *Wypiję herbatę* (Çay içeceğim) cümlesinde eylemin tamamlanmış formu olan *wypić* şimdiki zamanda (I. tekil kişiye göre) çekimlenmiş (*wypiję*) ve cümlenin zamanı gelecek zaman olarak vurgulanmıştır, çünkü bir eylemin tamamlanmış formu şimdiki zamanda çekimlenirse, gelecek zaman (gelecekte yapılması tasarlanan, planlanan, kesin gelecek) anlamı vermektedir. *Wypiałam herbatę* (Çay içtim) cümlesinde ise, eylemin tamamlanmış formu olan *wypić* geçmiş zamanda (I. tekil kişiye göre) çekimlenmiş (*wypiałam*) ve cümlenin zamanı -di'li geçmiş zaman olarak, dolayısıyla söz konusu eylemde bitmişlik vurgulanmıştır.

Yukarıda örneklediğimiz eylemden (*pic / wypić*) yola çıkarak, Polonya dilinde eylemlerin tamamlanmamış formdan tamamlanmış forma standart bir biçimde, başlarına standart bir ek (örneğin *wy*) alarak geçtiğini düşünmek yanıltıcı olacaktır, ne yazık ki. Söz konusu geçiş aşağıda sunduğumuz üç farklı biçimde gerçekleşir:

1. *Mastar ekinin (son ekinin) değişime uğramasıyla,*
2. *Görsel ve işitsel bakımdan bütünüyle farklı bir forma bürünmesiyle*
3. *Mastar durumunun başına ek almasıyla* (Köycü, 2012: 41-42)

Yukarıdaki 1. şıkka örnek olarak *znajdować się / znaleźć się* (bulunmak), *kupować / kupić* (satın almak), 2. şıkka örnek olarak *mówić / powiedzieć* (demek, söylemek), *brać / wziąć* (almak) ve 3. şıkka örnek olarak *czytać / przeczytać* (okumak), *gubić / zgubić* (kaybetmek) eylemleri verilebilir. 1. şık için geçerli olan eylemlerin tamamlanmış formlarının mastar eklerinin ve 3. şık için geçerli olan eylemlerin tamamlanmış formlarının başında bulunan eklerin de, burada verdiğimiz

örneklerle sınırlı olmadığını, bunlar açısından da bir zenginliğin söz konusu olduğunu ayrıca belirtmek gerekmektedir.

Polonya dilinde pek çok eylemin bir tamamlanmamış ve bir tamamlanmış olmak üzere iki formu (örn: *dawać / dać*: vermek) vardır. Ancak, bazı eylemlerin iki tamamlanmamış ve bir tamamlanmış (örn: *iść, chodzić / pójść*: yürüyerek gitmek), iki tamamlanmamış ve iki tamamlanmış (*siadać, siedzieć / usiąść, siąść*: oturmak) ya da bir tamamlanmamış ve iki tamamlanmış (*czekać / poczekać, zaczekać*) formu vardır. Bazı eylemlerin ise tamamlanmış formu yoktur (örn: *miewać, mieć*: sahip olmak / *być, bywać*: olmak, bulunmak).

Polonya dilindeki eylem çekimlerinde, eylemlerin aldıkları şimdiki zaman çekim takıları¹⁰ sadece eylemi yapanı (özneyi) gösterirken, geçmiş zaman çekim takıları hem eylemi yapanı hem de yapanın gramatik cinsini göstermektedir. Örneğin, *Lubię kawę* (Kahve(yi) seviyorum) cümlesinde *lubić* (sevmek, hoşlanmak) eylemi şimdiki zamanda çekimlenmiş olup eylem çekimindeki *ę* takısı eylemi yapanın (öznenin) 1. tekil kişi olduğunu gösterir. Oysa *Lubiałam kawę* (Kahve(yi) seviyordum) cümlesinde eylem geçmiş zamanda çekimlenmiş olup eylem çekimindeki *łam* takısı eylemi yapanın (öznenin) 1. tekil ve dişil kişi

¹⁰ Dört grup halinde olup belirli tip eylemler belirli bir takı grubunu alır. Bu takı grupları şöyledir:

1. takı grubu: ja (ben): **ę**, ty (sen): **esz**, on (o - eril form) - ona (o - dişil form) - ono (o - nötr form): **ę**, my (biz): **emy**, wy (siz): **ecie**, oni (onlar - insan olan eril çoğul form) - one (dişil, nötr çoğul ve insan olmayan eril çoğul form): **a**

2. takı grubu: ja (ben): **ę**, ty (sen): **isz/vsz**, on (o - eril form) - ona (o - dişil form) - ono (o - nötr form): **i/y**, my (biz): **imy/ymy**, wy (siz): **icie/ycie**, oni (onlar - insan olan eril çoğul form) - one (dişil, nötr çoğul ve insan olmayan eril çoğul form): **a**

3. takı grubu: ja (ben): **em**, ty (sen): **esz**, on (o - eril form) - ona (o - dişil form) - ono (o - nötr form): **ę**, my (biz): **emy**, wy (siz): **ecie**, oni (onlar - insan olan eril çoğul form) - one (dişil, nötr çoğul ve insan olmayan eril çoğul form): **eja/edza**

4. takı grubu: ja (ben): **am**, ty (sen): **asz**, on (o - eril form) - ona (o - dişil form) - ono (o - nötr form): **a**, my (biz): **amy**, wy (siz): **acie**, oni (onlar - insan olan eril çoğul form) - one (dişil, nötr çoğul ve insan olmayan eril çoğul form): **aja**

olduğunu gösterir. Bu *lam* takısındaki *m* harfi eylemi yapanın 1. tekil kişi olduğuna, *a* harfi ise eylemi yapanın gramatik cinsinin dişil olduğuna işaret eder. Takının *lem* olması halinde ise, *m* harfi yine eylemi yapanın 1. tekil kişi olduğuna, *e* harfi ise eylemi yapanın gramatik cinsinin eril olduğuna işaret eder.¹¹

Eylemlerin ad soylu sözcükleri çekime uğratması noktasında ise yine bir çeşitlilik söz konusudur. Örneğin, *szukać* (aramak), *potrzebować* (ihtiyaç duymak), *bać się* (korkmak) eylemleri ilişkili oldukları adı/nesneyi dopełniacz ad durumunda çekimlerken, *ufać* (güvenmek), *wierzyć* (inanmak), *pomagać* (yardım etmek) eylemleri celownik ad durumunda, *czytać* (okumak), *pisać* (yazmak), *malować* (boyamak) eylemleri biernik ad durumunda, *być* (olmak), *interesować się* (ilgilenmek), *kierować* (yönetmek, idare etmek) eylemleri narzędnik ad durumunda çekime uğrattır. Miejscownik ad durumu ise eylemden sonra mutlaka bir ilgeç (önleç) gerektirir. Bir başka deyişle, eylemler ilişkili oldukları adı/nesneyi miejscownik ad durumunda doğrudan çekime uğratamazlar, kendilerinden sonra bir ilgeç (önleç) alırlar ve söz konusu ad durumunda çekim uygulayan bu önleç olur. Bu duruma ilişkin örnekler çalışmamızın önleçlerin irdelendiği II. Bölüm’ünde yer alacaktır.

Yukarıda Polonya dilinin karakteristik özelliklerini gözler önüne sererken yer yer yaptığımız vurgulardan da anlaşılacağı üzere, Polonya dili, standart kuralların değil, kural dışı durumların egemen olduğu bir dildir. Bu durum da bu dili yabancı dil olarak öğrenenlerin işini önemli ölçüde güçleştiren, öğrenim süresinin uzamasına yol açan bir diğer unsurdur.

¹¹ Polonya dilinde eylemlerin geçmiş zamanda aldıkları takılar şöyledir: ja (ben): **lem** (eril form) / **lam** (dişil form), ty (sen): **leś** (eril form) / **łaś** (dişil form), on (o - eril form): **ł**, ona (o - dişil form): **ła**, ono (o - nötr form): **ło**, my (biz): **liśmy** (eril insan çoğul form) / **łyśmy** (dişil, nötr çoğul ve eril insan olmayan çoğul form), wy (siz): **liście** (eril insan çoğul form) / **łyście** (dişil, nötr çoğul ve eril insan olmayan eril çoğul form), oni (onlar - eril insan çoğul form): **li**, one (dişil, nötr çoğul ve insan olmayan eril çoğul form): **ły**

II. BÖLÜM

Polonya Dilinde Bir Sözcük Türü Olarak “Önleç”

Polonya dilindeki on sözcük türünden biri ve bu çalışmanın konusu olan *przyimek*'e dair detaylı bilgi vermeye geçmeden önce, ilkin, *przyimek* teriminin kaynak dilden erek dil olan Türkçe'ye aktarımı konusunda yaşadığımız sorunların altını çizmek gerektiği kanısındayız.

Terimsel Bir Karmaşa: Önek mi, Önleç mi, İlgeç mi?

Polonya dilinde Türk dilindeki ilgeçlere (edatlara) benzer görevler yapan ek ve sözcükler *przyimek* olarak adlandırılır. Bu sözcükler söz dizimsel olarak ad soylu sözcüklerin önüne geldikleri için Türk araştırmacılar bugüne değin yaptıkları çalışmalarda *przyimek* terimini dilimize *önek* olarak aktarmışlardır. Örneğin, Seda Köycü'nün *Lehçe Dil Bilgisi* başlıklı kitabında söz konusu sözcük türü için *Önek* terimi kullanılmıştır.¹²

Bu terim üzerinde araştırma yapıldığında görülmektedir ki, *önek* sözcüğü dilimizde prefiks (İng. prefix / Fr. préfixe / Alm. präfix) sözcüğüne karşılık gelmektedir.

¹²Bknz: Seda Köycü, *Lehçe Dil Bilgisi*, Tiydem, Ankara, 2012

Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlük'ünde *önek* terimine ilişkin olarak “*Fr. préfixe Bazı dillerde kelimenin baş tarafına gelen ek. (ÖNE EKLEYİŞ, Préfixation)*” ve “*İng. prefix Bazı yabancı dillerde, sözcük kökünün önüne gelerek sözcüğe belirli anlam katan ek*”¹³ tanımları yer almaktadır. Hatiboğlu'nda *önek* “*bazı yabancı dillerde, sözcük kökünün önüne gelerek sözcüğe belirli anlam katan ek, kelimenin baş tarafına gelen ek*” (Hatiboğlu, 1972: 108) olarak tanım bulmaktadır. Şahin'in tanımına göre de, önekler “*(...) aslında kendi başlarına belli bir anlamı da olan ancak tek başlarına kullanılmayan ve başka bir kelimenin önüne gelerek ona yeni anlamlar kazandıran, daha doğrusu kendi anlamını eklediği kelimeye katan, çekime girmeyen eklerdir.*” (Şahin, 2006:66,77) *Önek* bir başka kaynakta “*Kök ya da gövdenin önüne gelen ek.*” (Kocaman & Osam, 2000: 93) şeklinde tanımlanmıştır. Bu terime ilişkin ele alacağımız son tanım “*(...) Osm. tahika-i mütekaddime Bazı yabancı dillerde, genellikle kelime türetmede ya da çekim esnasında rastlanan kök kelimenin başına ön sestem önce gelen ve kelimeye belirli bir anlam katan ek.*” (Korkmaz, 1992: 118) şeklindedir.

Bu tanımlar, öneklerin (prefikslerin) sözcük kökünün başına gelerek sözcüğe belirli, yeni, başka bir anlam katan ekler olduklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, örneğin Fransızcada dis-(**dis**qualifier), pré-(**pré**fixe), ex-(**ex**co-vation); Almancada ab-(**ab**fahren), an-(**an**kommen), vor-(**vor**lesen),¹⁴ İngilizcede dis-(appear), ir-(regular), non- (stop), dilimizde ise, kullanılan yabancı (Arapça ve Farsça) kökenli sözcüklerde rastladığımız üzere, na-(**namert** / **namevcut** / **natamam** /

¹³

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5521380c5ef5f5.36572100

¹⁴

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.552041814c4ac5.3253452

nahoş), bi-(**biçare** / **bihaber** / **bitaraf**), hem-(**hemcins** / **hemşehri** / **hemfikir**)¹⁵ ekleri birer önektir.

Ancak, Polonya dilinde *przyimek* olarak adlandırılan ek ve sözcükler yukarıdaki tanımlarda ve örneklerde ifade edilen, sözcük kökünün başında ve sözcükle birleşik yazılma ve sözcüğe yeni, başka bir anlam yükleme özelliklerini göstermezler. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerde daha detaylı olarak açıklanacağı üzere, Polonya dilinde *przyimek* olarak adlandırılan ek ve sözcüklerin ad soylu sözcüklerin önünde ve fakat bu sözcüklerden bağımsız, ayrı yazılmaları ve önlerine geldikleri sözcüklere yeni, başka bir anlam yüklemeyip bu sözcükleri belirli bir ad durumunda çekime uğratmaları bu sözcükleri öneklerden ayırmaktadır.

Nitekim Köycü de 2012 yılında yazdığı makalede¹⁶ Türk araştırmacılar arasında ilk kez *önek* teriminin yanında *önleç* terimini de kullanmış ve yukarıda andığımız *Lehçe Dil Bilgisi* başlıklı kitabında kullanmış olduğu *önek* terimini bir ölçüde saf dışı bırakmıştır.

Önek terimine bu şekilde bir açıklık getirip *przyimek* terimini ve bu terimin ifade ettiği sözcük türünü dilimizde *önek* terimiyle karşılaşmanın dil bilgisel yönden doğru/uygun olmadığını belirttikten sonra, Polonya dilindeki bu sözcük türü için *önleç* ve *ilgeç* (*Ar. edat*) terimlerinden hangisinin kullanılmasının doğru/uygun olacağı yönünde bir tartışmaya daha girmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu

¹⁵na, bi, hem önekleri Farça'dır. Sözcük bazen tümüyle Farsça iken [*örn: mert (fars.) - namert (fars. + fars.) / çare (fars.) - biçare (fars. + fars.) / şehir (şehr) (fars.) - hemşehri (hemşehr) (fars. + fars.)*], bazen Arapça sözcüğe Farsça önek getirilmek suretiyle [*örn: mevcut (ar.) - namevcut (fars. + ar.) / haber (ar.) - bihaber (fars. + ar.) / cins (ar.) - hemcins (fars. + ar.)*] oluşturulmuştur. (Kaynak: TDK Büyük Türkçe Sözlük)

¹⁶ Köycü, Seda. *Lehçe ve Makedonca'ya Yönelik Karşılaştırmalı Bir Çalışma- Lehçe ve Makedonca'da Adlar-Tömer Dil Dergisi*, Sayı: 155, 2012, s. 45-60

tartışmada ise, *przyimek* sözcük türü için yapılan tanımlar bize yol gösterecektir, kuşkusuz. Dolayısıyla, bu noktada ilkin, bu tanımlardan birkaçına yer vermek yerinde olacaktır. Öncelikle, *przyimek* sözcük türü için yapılan tanımlara bir göz atalım.

Sadowska'nın tanımına göre, *przyimek* sözcüğü *przy* (yanında) + *imiğ* (ad) sözcüklerinin birleşmesinden oluşur ve birebir çeviri yapılığında *adın yanında* anlamı verir. Cümle içinde hiçbir değişikliğe uğramayan (çekime girmeyen), ancak, önlerine geldikleri sözcükleri çekime uğratma özellikleri olan, çekime uğrattıkları sözcüklerle belirli bir anlam kazanan, farklı işlevleri yerine getiren, tek başlarına anlamları olmayan (bağımlı) sözcüklerdir. (Sadowska, 2011:522-523)

Bir başka tanıma göre, bu sözcükler tek başlarına cümle içindeki rollerini tamamlayamazlar, bu yüzden bağımlı sözcük türlerine dâhil edilirler. Eylemi ad ya da adıyla birbirine bağlayan, bağımlı ve çekime girmeyen bir sözcüktür. (Rudomina, 2010:20-33)

Bir başka araştırmacının tanımına göre, bu sözcük türü her zaman ad ya da adıl gibi ad soylu sözcüklerle kullanılır. (Bak, 2010:183-184)

Bu sözcük türüne ilişkin bir diğer tanım “(...) *sözcükleri bağlama görevi gören, sözcük birimlere ad durumlarını yükleyen bağımlı sözcük birimler sınıfındandır.*” (Derwojedowa, 2005:250) şeklindedir.

Köycü'nün verdiği tanımda da bu sözcük türünün adları çekime uğratma niteliklerine vurgu yapıldığını gözlemliyoruz: “Çekime girmeyen bağımlı sözcük grubuna dâhil olup adları çekime sokarlar.” (Köycü, 2012:218)

Ele alacağımız son tanım “bağımlı ve çekime girmeyen, tek başına herhangi bir fonksiyonu olmayan leksemelerdir. Dil dışı gerçeklikte belirlenen ilişkinin önemli bir bileşenidir. Eylem ve ad ya da iki ad arasındaki tek resmi ilişkidir.” (Nowak, 2008:30-31) şeklindedir.

Yukarıdaki açıklama ve tanımlardan anlaşıldığı üzere, Polonya dilindeki *przyimek* sözcük türünün karakteristikleri **1.** söz dizimsel olarak ad soylu sözcüklerden önce gelmeleri **2.** çekime girmeyen ve bağımlı (tek başlarına anlamları olmayan) sözcük türlerine dâhil olmaları **3.** önlerine geldikleri sözcükleri çekime uğratmaları ve bu sözcüklerle belirli bir anlam kazanmalarındır. Bu bağlamda, çalışmamızın ortaya koyacağı *przyimek* tanımı şöyle olacaktır:

Polonya dilinde *przyimek* olarak adlandırılan ek ve sözcükler tek başlarına bir anlama ve işleve sahip olamayan, bir anlama ve işleve sahip olabilmeleri için ad soylu sözcüklere gereksinim duyan ve önlerine geldikleri ad soylu sözcükleri çekime uğratan, ancak kendileri çekime girmeyen, eylemin ad soylu sözcükle ya da adın başka bir ad soylu sözcükle ilişkisinde görev üstlenip bu sözcükleri birbirine bağlayan söz birimleridir.

Przyimek sözcük türünün tanımları doğrultusunda yaptığımız bu saptamanın ardından, Türkçe'deki *ilgeç* (*edat*) terimi üzerinde durmakta yarar olduğu

kanısında, çünkü bu noktada da bir karmaşayla karşılaşılıyor. Öncelikle şunu belirtmek isteriz ki, yaptığımız araştırmalar sonucunda, bu terime ilişkin Batı dillerinde de yaşanan karmaşanın dilimizde yaşanan karmaşada payı olduğunu ifade etmek, hatta biraz daha ileri giderek, bu durumun bizdeki karmaşaya neden olduğunu belirtmek bizim açımızdan kaçınılmaz görünmektedir.

Dilimizde *ilgeç (edat)* teriminin sözlük anlamı için yine öncelikle Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlük'üne baktığımızda, ilkin, "*ilgeç İng. postposition, particle*"¹⁷, "*edat Fr. particule*" ve "*edat İng. postposition, particle*"¹⁸ belirlemelerini görüyoruz. Buradan da anlıyoruz ki, *postposition* ve *particle* terimleri dilimizde *ilgeç (edat)* terimiyle karşılanmaktadır. Bu durumu Huber'in Vardar'dan aktardığı bilgi de desteklemektedir: "*Vardar 1988'de ilgeç adını taşıyan iki sözcük türü bulmaktadır. Bunlardan birisi Almanca präposition, İngilizce preposition karşılığı olarak kullanılmıştır, ikincisi Almanca partikel, İngilizce particle karşılığı olarak.*" (Huber, 2008:223) Ancak, bu bilgide *preposition* şeklinde bir başka terimle daha karşılaşılıyor. Dolayısıyla, dilimizde *ilgeç (edat)* terimiyle karşılanan üç terimin söz konusu olduğunu görüyoruz: *İng. preposition (Fr. préposition, Alm. präposition)*, *İng., Fr. ve Alm. postposition* ve *İng. particle (Fr. particule, Alm. partikel)*.

Araştırmamızı ilerlettikçe, örneğin İngilizcede, yapılan sözcük türleri sınıflandırmasında *adjective* (sıfat), *adverb* (belirteç) sözcük türlerinin ardından *adposition* olarak adlandırılan üçüncü bir sözcük türüyle karşılaşılıyor.¹⁹ *Adposition*

¹⁷http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5528ff66162109.57884226

¹⁸http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5528ff6b90add5.12928727

¹⁹<http://www-01.sil.org/linguistics/glossaryoflinguisticterms/WhatIsAWord.htm>

teriminin tanımına baktığımızda ise, bu terimin *preposition*, *postposition* ve *circumposition* olarak adlandırılan sözcük türlerinin genel/çatı adı olduğunu, *adposition* olarak adlandırılan sözcüklerin adın, adılın, ad cümlecığının ya da ad cümlecığı işlevine sahip yan cümlecığın mevcut tamamlayıcısının öncesinde, sonrasında ya da hem öncesinde hem sonrasında ortaya çıktığını ve cümlede tamamlayıcısının bir başka birimle gramatik ve semantik ilişkisini açıklamak üzere tamamlayıcısıyla birlikte basit bir yapı kuran sözcükler olduğunu²⁰ görüyoruz. Peki, *preposition*, *postposition* ve *circumposition* terimleri arasındaki farklılık nereden kaynaklanmaktadır?

Bu sorunun yanıtını diller arasındaki söz dizimsel yapı farkında buluyoruz. *Adposition* olarak adlandırılan sözcükler İngilizce, Almaca ve Fransızca gibi dillerde, *on road*, *in house*, *for him*, *at five o'clock* örneklerinde görüldüğü üzere, tamamlayıcısından, bir başka deyişle ad soylu sözcüklerden önce gelmektedir. Ancak, Türkçe, Hintçe, Korece, Japonca, Urduca gibi dillerde bu sözcükler tamamlayıcısından/ad soylu sözcüklerden sonra,²¹ Kürtçe ve Peştuca gibi dillerde ise hem önce hem sonra gelir.²² Diller arası bu söz dizimsel farklılıktan ötürü, *adposition* terimiyle karşılanan sözcük türü, bu sözcüklerin ad soylu sözcüklerden önce geldiği dillerde *preposition*, sonra geldiği dillerde *postposition*, hem önce hem sonra geldiği dillerde ise *circumposition* olarak adlandırılmaktadır, çünkü *preposition*, *postposition* ve *circumposition* sözcükleri Latince kökenli olup bu sözcükler Latinedeki prae

²⁰<http://www-01.sil.org/linguistics/glossaryoflinguisticterms/WhatIsAnAdposition.htm>

²¹David Crystal, *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, 269.

²²David Crystal, *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, 269.

(önce, önüne), post (sonra, ardına) ve circum (etrafında, etrafına) prefiksleriyle ve ponere (koymak) eylemiyle oluşturulmuş sözcüklerdir.²³

Yine Latince kökenli (*particula*) olup ‘parçacık’ anlamına gelen (İng.) *particle* (*partikül*) terimi ise -Huber’in sözünü ettiği bir yaklaşıma göre- çekimlenmeyen sözcük türlerinin ortak adı olarak kullanılmaktadır. (Huber, 2008:224) Balcı bu yaklaşımı Helbig’in de dile getirmiş olduğunu belirtir: “*Helbig (...) edatın karşılığı olan Almanca Partikel teriminin dört ayrı anlamda kullanıldığını söylemektedir; (...) Buna göre Partikel ön-/iç-/son ilgeçleri (Adposition), belirteçleri, ünlemleri, bağlaçları; kısacası çekimi yapılamayan her sözcüğü kapsamaktadır.*” Ancak, yine Balcı’nın verdiği bilgiye göre, “*Helbig gibi dilbilimcilerin çoğu bu terimin bu biçimde kullanımını benimsememektedir.*” (Balcı, 2003:7) Diğer bir yaklaşıma göre ise, Almanca dil bilgisi çalışmalarında *partikel* tek bir ada yönelik değil, tümcenin tümüne, özellikle de yükleme yönelik anlam değişikliğine yol açan, önermeyi güçlendiren ya da zayıflatan bir işlev üstlenen sözcüklerdir. (Huber, 2008:224)

Particle terimi üzerindeki tartışma genel olarak bu biçimdedir ve görüldüğü üzere, bu konuda bir görüş birliği sağlanamamıştır.

Dolayısıyla, dilimizde *ilgeç (edat)* terimini tıpkı İngilizcedeki *adposition* terimi gibi bir genel/çatı ad olarak kabul edip *preposition* terimi için **önleç**, *postposition* terimi içinse **artlaç** sözcüklerini kullanmak yanlış olmayacaktır kanısındayız. Nitekim Türk Dil Kurumu’nun Büyük Türkçe Sözlük’ünde de önleç tanımının “*Fr.*

²³David Crystal, *An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages*, 309.

préposition Bazı dillerde kelimelerin başına getirilen türlü edatların genel adı.”²⁴ şeklinde, artlaç tanımının da “*Fr. postposition* Kelimelerin sonuna getirilen türlü edatların genel adı.”²⁵ şeklinde yapıldığını gözlemliyoruz.

Adposition genel terimiyle adlandırılan bu sözcük türü Polonya dilinde de, tıpkı İngilizce, Fransızca ve Almanca’da olduğu gibi, tamamlayıcısından/ad soylu sözcüklerden önce gelir.²⁶ Dolayısıyla, tüm bu açıklamaların ışığında, bu terimlerin üç dildeki (sırasıyla İngilizce, Polonya dili ve Türkçe) karşılıklarını çalışmamızda aşağıdaki biçimde benimsemek yanlış olmayacaktır kanısındayız.

adposition = *przyimek* = ilgeç (edat)

preposition = *przedimek* (*prepozycja*)²⁷ = önleç (/öncül ilgeç)

postposition = *poimek* (*postpozycja*)²⁸ = artlaç (/ardıl ilgeç)

circumposition = *okołoimek* = (ön-artlaç)²⁹

particle = *partykula* = partikül

Yaşadığımız terimsel karmaşaya bu şekilde açıklık getirdikten sonra, şimdi, Polonya dilindeki önleçleri sınıflandırılmaları, işlev, anlam ve kullanımları bağlamında irdeleyelim.

²⁴http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5526711d71ed02.90718743

²⁵http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5526ba1773a8c7.74750925

²⁶ Polonya dilinin eski kullanımında bu sözcüklerin ad ya da ad soylu sözcüklerden sonra geldiği örnekler de vardır. [örn: *togodla* (*dłatego*), *nas dla* (*dla nas*)] (Kaynak: Stachowski, s. 169)

²⁷ Stachowski, s.169

²⁸ Stachowski., s.169

²⁹*okołoimek* ve *ön-artlaç* terimleri, Polonya dili ve Türk dilinde ve yapılmış dilbilimsel/dil bilgisel çalışmalarda kesinlikle geçmemekle birlikte, çalışmamızda *circumposition* terimi için de bir terim kullanma arzusunun yönlendirmesiyle -belki haddimizi aşarak- tarafımızdan türetilmiştir.

Polonya Dilinde Önleçler

Yukarıda, Polonya dilindeki on sözcük türünden biri olan ve dilimizde *ilgeç* (*önleç*) olarak adlandırdığımız *przyimek* için yapılmış tanımlara yer vermiş ve bu tanımlar doğrultusunda, önleçlerin

1. tek başlarına bir anlama sahip ol(a)madıkları,
2. bir anlama sahip olabilmek için ad soylu sözcüklere gereksinim duydukları, dolayısıyla bağımlı sözcük türlerine dâhil oldukları,
3. çekime girmedikleri,
4. söz dizimsel olarak ad soylu sözcüklerin önlerine gelerek bu sözcüklerden bağımsız yazıldıkları ve bu sözcükleri belirli bir ad durumunda çekime uğrattıkları yönünde bir belirlemede bulunmuştuk.

Önleçlerin karakteristik özelliklerini bu şekilde anımsadıktan sonra ve sınıflandırılmasına geçmeden önce, bu sözcük türünün işlevini belirtelim. Önleçlerin işlevi eylemin ad soylu sözcükle ya da adın bir başka ad soylu sözcükle ilişkisinde görev üstlenip bu sözcükleri birbirine bağlamaktır. Bu bağlamda, önleçler ad soylu sözcük türlerinden (ad, sıfat, adıl (zamir), sayı, belirteç (zarf), ilgeç (edat), bağlaç ve ünlem), çekimlenebilme özelliğine sahip olan ad, sıfat, adıl ve sayıyı çekime uğrattıkları. Tek başlarına bir anlam içermeyen önleçler bu işlevi yerine getirmek üzere ilişki kurdukları, bir başka deyişle güdümleri altına alarak çekime uğrattıkları ad soylu sözcüklerle anlam kazanırlar.

Bu ad soylu sözcükleri çekime uğratma nitelikleri, yetenekleri olan önleçler bu sözcükleri Polonya dilindeki şu ad durumlarında çekimlerler:

1. *Mianownik* (Yalın durum)
2. *Dopełniacz* (Tamlama durumu)
3. *Celownik* (Yönelme durumu)
4. *Biernik* (Belirtme durumu)
5. *Narzędnik* (Araç durumu)
6. *Miejscownik* (Bulunma durumu)

Polonya dilinde sadece ad sözcük türü için yedinci bir durum daha vardır. *Wołacz* olarak adlandırılan bu durum seslenme, hitap durumu olup adlar için sadece seslenme, hitap söz konusu olduğunda kullanılmaktadır.³⁰ Dolayısıyla, bu ad durumu çalışmamız kapsamı dışında kalmaktadır, çünkü hiçbir önleç³¹ herhangi bir adı *Wołacz* ad durumunda çekime uğratmaz.

Polonya dilinde önleçlerin sınıflandırılması söz konusu olduğunda, temel dil bilgisel sınıflandırmanın, aşağıdaki tabloda sunduğumuz üzere, basit önleçler ve bileşik önleçler olarak yapıldığını gözlemliyoruz.

³⁰ Birkaç örnek vermek gerekirse: *Agnieszko* (yalın durum: Agnieszka - kişi (kadın) adı), *pani Agata* (yalın durum: pani Agata - bayan Agata), *Jacku* (yalın durum: Jacek), *panie profesorze* (yalın durum: pan profesor - bay profesör), *moja ojczyzna* (yalın durum: moja ojczyzna - benim yurdum/vatanım).

³¹ ve eylem

Basit Önleçler	bez, blisko, do, dla, dzięki, jak, jako, koło, ku, między, mimo, na, nad, o, od, po, pod, poza, prócz, przeciw (przeciwko), przed, przez, przy, śród, u, w, według, wobec, wokół, wskutek, z, za, zamiast
Bileşik Önleçler	dokoła (dookoła), naokoło (naokół), naprzeciw (naprzeciwko), pomiędzy, na przekór, na skutek, nie opodal, obok, około, oprócz, podczas, podług, pomiędzy, pomimo, ponad, poniżej, poprzez, pośrodku, pośród, powyżej, spod, spomiędzy, sponad, spośród, spoza, sprzed, wbrew, wokół, w porównaniu z, zgodnie z, znad, z wyjątkiem, zza

Bu temel sınıflandırma dışında önleçleri birkaç kategoride daha sınıflandırmak mümkün. Bu sınıflandırmalar aşağıda sunduğumuz biçimde yapılabilir.

a- Önlerine geldikleri ad soylu sözcüklere uyguladıkları çekime göre

b- Fonksiyonlarına göre: zamanla ilgili, konumsal, nedensellik ilişkisi açıklayan, amaç belirten, bir şeyin olma yolunu açıklayan, koşullu/şartlı ifade belirten, kıyaslayan, varış noktası belirten, ülkeler/ bölgeler/ adalar isimlerinde/ gün boyunca ortaya çıkan zaman dilimlerinde vb.

c- Dilbilimsel görevlerine göre: fiilleri, isim veya zamir ile birbirine bağlama, isim ile isimleri birbirine bağlama, adla ya da kişi adıyla birbirine bağlama vb.

d- Birincil/ ikincil önleçler

e- Kullanım alanlarına göre önleçler: Deyimsel ifadelerde, edatlı söz öbeklerinde, isim/ sıfat tamlaması yapma, edilgen cümle yapma vb.

Ancak, çalışmamız önleçleri bu sınıflandırma biçimlerinden ilkinii temel alarak açıklama yoluna gidecektir, çünkü önleçleri Polonya dilini yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilere daha sistematik bir şekilde anlatmak için en uygun sınıflandırma biçiminin bu olduğu inancındayız.

Polonya dilinde önleçlerin çoğu önlerine geldikleri ad soylu sözcükleri sadece bir ad durumunda çekime uğrattır, ancak, birden fazla ad durum çekimi uygulama özelliğine sahip önleçler de mevcuttur. Bu önleçler ad soylu sözcükleri çekime uğrattıkları her bir durum için farklı bir anlam verirler. Söz konusu önleçler ayrı bir başlık altında incelenecektir.

Şimdi önleçleri önlerine geldikleri ad soylu sözcüklere uyguladıkları çekime göre sınıflandırarak işlev, anlam ve kullanımları bağlamında incelemeye başlayalım.

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükler için *Mianownik* Ad Durumu Gerektiren Önleçler

Jak

Basit önleçlerden olup dilimizde *gibi* anlamına gelir ve bir şeyi/birini bir şeye/birine benzetme amacıyla kullanılır. Önüne geldiği ad soylu sözcükleri çekime uğratmaz. Aşağıdaki örneklerde, önleç sonrasında yer alan adlar (zdrowie, palec) yalın durumdadır.

PLN: Litwo! Ojczyzno moja! Ty jesteś **jak** zdrowie. (Adam Mickiewicz)

TR: Litvanya! Anavatanım! Sağlık **gibisin**.

PLN: On został sam **jak** palec.

TR: O, tek parmak **gibi** yalnız kaldı. = O, sap gibi yalnız kaldı.

Bu önleç bazı durumlarda dilimizde *kadar/...diğınca* anlamına gelebilmektedir.

Bu kullanımda eylemden önce gelmektedir.

PLN: Ona powiedziała to **tak** spokojnie **jak** umiała.

TR: O bunu yapabildiği **kadar/yapabildiğince** sakin biçimde/sakince söyledi.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
jak	wasi rodzice	ebeveynleriniz gibi
	szczury z tonącego okrętu	batan gemideki sıçanlar gibi
	dwadzieścia lat temu	yirmi yıl öncesi gibi
	u siebie w domu	kendini evinde gibi (hisset)
	zbity pies	zavallı bir köpek gibi
	Paryż	Paris gibi
	moja siostra	kız kardeşim gibi

Bazı durumlarda bu önleç sonrasında gelen adın belirli bir ad durumunda çekime uğradığını görmek mümkündür. Ancak, bu durum doğrudan bu önleçten kaynaklanmaz. Aşağıdaki örneği inceleyiniz.

PLN: Ufam mu **jak** Annie.

TR: Ona (eril) Anna'ya güvendiğim **gibi/kadar** güveniyorum.

Bu cümlede *jak* önleci sonrasında yer alan Anna özel adının bulunduğu celownik ad durumu (*Annie*) tümüyle *ufać* eyleminden kaynaklıdır. Cümlenin açılımı şöyledir: Ufam mu **jak** ufam Annie.

Jako

Basit önleçlerden olup Türkçede *olarak* anlamına gelir. Birinin veya bir şeyin işlevini, birisinin yaptığı şeyin özelliğini belirtmek amacıyla kullanılır. Önüne geldiği ad soylu sözcükleri çekime uğratmaz.

PLN: Przyszedłem do niego **jako** opiekunka do dziecka

TR: Ona, bir bebek bakıcısı **olarak** geldim.

PLN: **Jako** przyjaciel zawsze stara się być dla wszystkich życzliwy i miły.

TR: Bir arkadaş **olarak** insanlara her zaman arkadaş canlısı ve nazik olmaya çalışır.

Bu kullanımın yanında jako önlecinden sonra gelen ad soylu sözcüklerin dopełniacz durumunda çekime girdiğini istisnai durumlarda görmek mümkündür. Birisinin yerine başkasını biri olarak tanımak, sanmak durumunda kullanılan aşağıdaki cümle istisnai kullanımın örneğidir.

PLN: Uzna go **jako** swojego prawowitego syna.

TR: Onu, kendisinin gerçek oğlu **olarak** tanır.

Aşağıda verilen tabloda *jako* önlecinin genel kullanımları verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
jako	dziecko	Çocuk olarak
	depresyjne	Depresif olarak
	pierwszy	Birinci olarak
	matka	Anne olarak

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri *Dopełniacz* Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler

Bez

Dilimizde genel itibariyle -sız/-siz takısına karşılık gelen bu önleç bir şeyin, bir kişinin ya da bir eylemin belirli bir şeyden yoksun olduğunu vurgulamak için kullanılır. *Poza* önleciyle benzer bir anlama sahip olsa da, kullanım alanları farklıdır.

PLN: Nie mogę żyć **bez** kawy.

TR: Kahves**iz** yaşayamam.

Yukarıdaki örnekte *bez* önlecinin bir adın önüne geldiğini gözlemliyoruz. *Kawa* (kahve) adının önleçten dolayı *kawy* şeklinde *dopełniacz* durumda çekimlenmesiyle dilimizde *kahvesiz* anlamı elde edilmiştir.

PLN: Moi bracia **bez** przerwy rywalizują.

TR: Benim ağabeylerim aralıks**ız** rekabet ederler.

Yukarıda verilen örnekte *bez* önlecinden sonra yine bir ad (*przerwa*) kullanılmıştır. Önlecin, ardından gelen bir adla birlikte yaygın bir şekilde kullanılması sonucu çeşitli kalıplaşmış söz öbekleri oluşmuştur. Bu öbekler Polonya dilini aktif olarak kullanmak isteyen kişiler için önemlidir. Aşağıdaki tabloda bu kullanıma örnekler verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
bez	powodu (yalın durum - powód)	Nedensiz
	wątpienia (y.d. - wątpienie)	Kuşkusuz
	wyjątku (y.d. - wyjątek)	Sonuçsuz
	wahania	Tereddütsüz

bez	(y.d. - wahanie)	
	zastrzeżeń (y.d. - zastrzeżenia)	çekinmeden
	zarzutu (y.d. - zarzut)	Kusursuz
	ogródek (y.d. - ogrodki)	Bahçesiz
	skutku (y.d. - skutek)	Sonuçsuz
	celu (y.d. - cel)	Amaçsız
	słowa (y.d. - słowo)	Sözsüz

Söz konusu önlecin adların önüne geldiği bu yapılara birkaç örnek daha verelim.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
bez	grzybów (y.d. - grzyby)	mantarlarsız = mantarsız
	rękawów (y.d. - rękawy)	kollarsız = kolsuz
	wody (y.d. - woda)	Susuz
	tlenu (y.d. - tlen)	Oksijensiz
	rodziny (y.d. - rodzina)	Ailesiz
	niej (y.d. - ona)	onsuz
	nich (y.d. - oni / one)	Onlarsız

Bu önleç *ja (ben)* kişi adıyla birlikte kullanıldığında ise **-e** kaynaştırma harfini alarak *beze mnie* şeklinde yazılır ve *bensiz* anlamı verir.

PLN: Dwa tygodnie później nauczyła się dogadywać z szefem **bez** irytowania go.

TR: İki hafta sonra o, patronla onun sinirini bozma**dan** geçinmeyi öğrendi.

Bu örnekte *bez* önlecinden sonra, *irytować* (sinir bozmak) eyleminden **-nie** ekiyle türetilmiş *irytowanie* (sinir bozma) ad eylemiyle karşılaşıyoruz. Söz konusu

iryutowanie adı eylemden türemiş bir ad olduğu için, oluşan *bez irytowania* söz öbeği dilimize *sinir bozmadan/bozmaksızın* şeklinde çevrilir.

Bu noktada, *bez* önleci sonrasında ad eylem kullanımıyla oluşturulan söz öbekleri ile aynı anlamı veren bir başka dil bilgisel yapı daha olduğunu belirtmekte yarar olduğu kanısındayız. Yukarıdaki örnekten yola çıkarsak, *bez irytowania* söz öbeğinin sağladığı anlamı, *irytując* (sinir bozarak) eş zamanlı belirteç eylemine *nie* olumsuzluk ilgeci ekleyerek oluşturulan *nie irytując* (sinir bozmayarak/sinir bozmadan) yapısı da sağlamaktadır. Bu yapılara ilişkin diğer birkaç örneği aşağıdaki tabloda görmek mümkün.

ÖNLEÇ VE AD EYLEM	EŞ ZAMANLI BELİRTEÇ EYLEM	ANLAM
bez pukania (y.d. - pukanie - pukać)	nie pukając	kapıyı çalmadan
bez pożegnania (y.d. - pożegnanie - pożegnać)	nie pożegnając	elveda demeden
bez pytania (y.d. - pytanie - pytać)	nie pytając	sormadan
bez porównania (y.d. - porównanie - porównać)	nie porównając	kıyaslamadan

PLN: Wszyscy, którzy przeżyli trzęsienie ziemi, zostali **bez dachu** nad głową.

TR: Depremi yaşayan herkes başının üzerinde çatı**sız** kaldı. = Depremi yaşayan herkes ev**siz** barksız kaldı.

PLN: **Bez** pracy, nie ma kołaczy.

TR: İş**siz**, çörek (ekmek) yok. = Çalışmayana ekmek yok.

Yukarıda verilen iki örnekte de *bez* önleci içeren deyimsel ifadeler yer almaktadır.

Bazı durumlarda da *bez* önleci önüne geldiği adla birleşik yazılır.

PLN: Profesor napisał artykuł o **bez**robociu i **bez**domności w Turcji.

TR: Profesör Türkiye'deki işsizlik ve evsizlik hakkında makale yazdı.

Aşağıdaki tabloda örnekleri çoğaltalım.

SÖZCÜK	ANLAM
bezkres	sonsuzluk
bezwład	uyuşukluk
bezbrzeże	sınırsızlık
bezład	düzensizlik

Bez önleci bazen de bir belirteçle birlikte kullanılır ve belirteçle birleşik yazılır.

PLN: Poprosz Agatę, żeby **bezzwłocznie** zgłosiła się do ciebie.

TR: Agata'ya, beklemeden sana rapor etmesini rica et.

Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha sunulmuştur.

BELİRTEÇ	ANLAM
bezcelowo	amaçsızca
bezbłądnie	hatasızca
bezgotówkowo	nakit olmadan
beznadziejnie	umutsuzca

Blisko

Sözcük olarak *blisko* sadece önleç olarak değil, belirteç olarak da kullanılır.

Milewska'ya göre, etimolojik olarak 15. yüzyılda ortaya çıkmış, *yakın* belirtecinden türetilmiştir. Belirteç olarak kullanılan *blisko* eylemin yapılışında yer, yön ve durum bildirir. Dolayısıyla, bu iki kullanımın karıştırılmamasına dikkat etmek gerekir.

Önleç olarak *blisko* dilimizde *yakın* anlamına gelir ve kullanım alanı aşağıda verilen örneklerde olduğu gibidir.

PLN: Znalazłem tani i fajny nocleg w Stambule **blisko** centrum.

TR: İstanbul'da merkeze **yakın** ucuz ve güzel bir kalacak yer buldum.

Bu örnekte, *blisko* önlecinden sonra gelen *centrum* (merkez) adı dopelniacz ad durumunda çekimlenmemiştir, yalın durumdadır, bunun nedeni adın özelliğinde, kural dışı durumunda gizlidir, çünkü Polonya dilinde **-um/ium** harfleriyle biten adlar Latince kökenli adlardır ve bu adların tekil durumlarının ad durum çekimleri yoktur. Bu adlar sadece çoğul duruma geçtiklerinde çekimlenebilirler.

PLN: Politycy zawsze mówią, że oni są **blisko** naszych codziennych spraw i ich misją jest pomóc w naszych problemach.

TR: Politikacılar her zaman bizim gündelik sorunlarımıza **yakın** olduklarını ve problemlerimize yardım etmenin onların görevi olduğunu söylerler.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere, *blisko* önlecinden sonra *sprawy* (sorunlar) adı ve bu adı niteleyen *nasze* (bizim) iyelik adılı ve *codzienne* (gündelik) sıfatı yer almaktadır. Dolayısıyla, önlecin ardından gelen *nasze codzienne sprawy* yapısı bir sıfat tamlamasıdır. Bu noktada, Polonya dilindeki sıfat tamlaması yapısına değinmekte yarar olduğu kanısındayız.

Polonya dilinde bir sıfat tamlaması söz konusu olduğunda, bu tamlamada tamlanan işlevi üstlenen ad cümle içinde hangi ad durumunda ise, bu adı niteleyen ve adı tamlama işlevi, görevi üstlenen sıfat ve/veya adıl da cümle içinde adla birlikte hareket edip adın bulunduğu ad durumunda çekime girer. Örneğimizde *blisko* önleci

sprawy adını *spraw* şeklinde dopełniacz ad durumunda çekime sokmuş olduğundan, bu adı niteleyen *nasze* iyelik adılı ve *codzienne* sıfatı da adla birlikte dopełniacz ad durumunda çekime girmiş ve *naszych* ve *codziennych* şeklini almıştır.

PLN: Gdybym stanęła z tobą twarzą w twarz, to znaczy **blisko** ciebie, czułabym się winna.

TR: Eğer seninle yüz yüze gelseydim, yani sana **yakın** olsaydım, kendimi suçlu hissederdim.

Bu örnekte de *blisko* önleci *ty* (sen) kişi adılı önünde yer almıştır. *Blisko* önleci bir sayının önüne gelmesi halinde *yaklaşık olarak*, *hemen hemen*, *aşağı yukarı* anlamı verir.

PLN: Każdego dnia **blisko** 10 tysięcy ludzi migruje ze wschodu Europy.

TR: Doğu Avrupa'dan her gün 10 bine **yakın** insan göç eder.

Aşağıda, *blisko* önlecine ilişkin karşımıza çıkabilecek örnekleri genel olarak derleyen bir tablo sunulmuştur.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK TRÜ	ANLAM
blisko	godziny (y.d. - godzina)	bir saate yakın/yaklaşık olarak bir saat
	trzydzieści lat (y.d. - trzydzieści lat)	otuz yıla yakın/aşağı yukarı otuz yıl
	granicy (y.d. - granica)	sınıra yakın
	południa (y.d. - południe)	güneye yakın
	muzeum (y.d. - muzeum)	müzeeye yakın
	mojej szkoły (y.d. - moja szkoła)	okulumaya yakın
	mnie (y.d. - ja)	bana yakın

Dla

Dilimizde *icin* anlamına gelir ve kullanım alanı aşağıda verilen örneklerde olduğu gibidir.

PLN: Spędziłem lato jeżdżąc po Hiszpanii bez planu, **dla** zabawy.

TR: Yazı İspanya toprakları üzerinde plansız, eğlence **icin** seyahat ederek geçirdim.

Dla önleci bu örnekte öznenin eylemi gerçekleştirme amacını belirtir. *Zabawa* (eğlence) adıyla birlikte kullanılarak eğlenmek için, eğlenmek amacıyla anlamını vermiştir.

PLN: Nieraz **dla** żartów kładliśmy coś śmiesznego na biurku nauczyciela.

TR: Ara sıra şaka (yapmak) **icin** öğretmenin çalışma masasına komik bir şey koyardık.

Dla önleci bu örnekte duygu ve bir şeye olan eğilimi ifade ederek amaç belirtir.

PLN: Niektóre zabawki w tym sklepie nie są odpowiednie **dla** dzieci poniżej 14 roku życia.

TR: Bu mağazadaki bazı oyuncaklar on dört yaş altı çocuklar **icin** uygun değildir.

Dla önleci yukarıdaki örnekte ise birinin bir şeyin kullanıcısı olduğu bir durumu ifade eder. Örnekleri çoğaltalım.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
dla	innej kobiety (y.d. - inna kobieta)	başka bir kadın için
	odmiany (y.d. - odmiana)	değişiklik (olması) için
	własnych celów (y.d. - własne cele)	kendi amaçları için
	mnie (y.d. - ja)	benim için

Do

Temelde anlam olarak yönelme bildiren bu önleç, Polonya dilinde yaygın olarak kullanılmakta olup cümle içindeki işlevi, görev ve anlamı çeşitlenebilir. Bu çeşitlilik önlecin uyguladığı çekimden kaynaklanmaz, çünkü bu önleç de her zaman dopełniacz ad durumunda çekim uygular. Yönelme durumu yani dilimizde -e/-a anlamı verebildiği gibi, *için* anlamı da verir. Bu önlecin kullanımına dair örnekler aşağıda sunulmuştur.

PLN: One nie mają kwalifikacji **do** wykonywania pracy w Krakowie.

TR: Onların Krakov'daki bu işi yürütmeye **ne** nitelikleri yok.

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, bu önleç birinin bir işi idare etmesi/yapması, birisi ya da bir şeyle ilgilenmesi durumlarında kullanılabilir. Aşağıdaki tablo, örnekleri çoğaltma amacıyla sunulmuştur.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
dziewczyna	do	dziecka (y.d. -dziecko)	çocuk bakıcısı
minister		spraw zagranicznych (y.d.- sprawy zagraniczne)	dışişleri bakanı
gosposia		starszych osób (y.d. - starsze osoby)	yaşlı bakıcısı

PLN: Potrzebuję pianki **do** włosów. Czy masz przy sobie?

TR: Saç köpüğüne ihtiyacım var. Senin yanında var mı

Do önleci, önüne bir cansız adı geldiğinde amaç belirten bir anlama kavuşur.

Aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere, bu önleç yardımıyla 'bir şey için bir şey'

amaçlı söz öbekleri kurulur, tamlama yapılıdır. Anlamsal kalıbın yanında ad, önleç ve ad olmak üzere üç ya da daha fazla sözcüğün art arda gelmesiyle tamlama oluşturan bir kalıp vardır. Polonya dilinde, tamlamanın tamlayan ve tamlanan olmak üzere iki unsuru vardır. Tamlamalarda söz dizimsel olarak ilk sözcük tamlanan, ikinci sözcük ise tamlayandır. *Do* önleci ise tamlayan unsurunu *dopelniacz* ad durumunda çekimler ve anlamını ve görevini tamlayanla birleşerek gerçekleştirir.

Aşağıdaki tabloda Polonya dilinde çok sık kullanılan bu söz öbeklerine dair örnekler verilmiştir.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
Suszarka	do	włosów (y.d.- włosy)	saç kurutma makinesi
Pasta		zębów (y.d.- zęby)	diş macunu
Gąbka		masażu (y.d.-masaż)	masaj süngeri
Farba		włosów (y.d.- włosy)	saç boyası
Zmywacz		paznokci (y.d.- paznokcie)	oje çıkarıcı (aseton)
Nawilżający krem		raź (y.d.- ręce)	nemlendirici el kremi
Maszyna		pisania (y.d.- pisanie - pisać)	Daktilo
Spinka		mankietu (y.d.-mankiet)	kol düğmesi
Młynek		kawy (y.d.-kawa)	kahve öğütücüsü
Płyn		mycia naczyń/płukania (y.d.-mycie- myć / płukanie- płukać)	bulaşık deterjanı/çamaşır yumuşatıcısı
Pokój		wynajęcia (y.d.- wynajęcie- wynająć)	kiralık oda
Krem		opalenia (y.d.- opalenie- opalać)	güneş kremi
Krople		oczu (y.d.-oczy)	göz damlası
Widelczyk		ciasta/ deseru (y.d.- ciasto/deser)	tatlı çatalı
Delikatna ochrona		48 h.	kırk sekiz saate kadar hassas koruma
Maszyna		szycia (y.d.- szycie- szyć)	dikiş makinesi
Szczoteczka		zębów (y.d.- zęby)	diş fırçası
Krem		golenia (y.d.-golenie- golić)	tıraş kremi
Proszek		pieczenia (pieczenie- piec)	kabartma tozu
Ekspres		kawy (y.d.-kawa)	kahve makinesi
Szczotka		włosów (y.d.- włosy)	saç fırçası

PLN: Idź **do** przodu, tam jest więcej miejsca.

TR: İleriye git, orada daha fazla yer var.

PLN: Dlaczego idziemy **do** tyłu?

TR: Neden geriye gidiyoruz?

PLN: Otworzył samochód i powoli wsiadł **do** środka.

TR: Arabanın kilidini açtı ve yavaşça içeriye girdi.

Yukarıda kullanılan örnekler ise kalıplaşmış yön ifadelerini içerir ve bu ifadeler Polonya dilini etkili kullanabilmek için önemlidir.

PLN: Twoja pensja będzie **proporcjonalna do** twojego sukcesu.

TR: Maaşın başarıyla orantılı olacak.

PLN: On jest **podobny do** ojca, a ona jest **podobna do** matki.

TR: O (dişil) annesine **benzer**ken, o babasına **benzer**.

Sıfat + *do* önleci + ad kullanımı yukarıdaki örnekler üzerinde gösterilmiş olup aşağıda verilen tabloda bu kullanımın detayları verilmektedir.

SIFAT	ÖNLEÇ	ANLAM
należy	do	-e bağlı
możliwy		-a muhtemel
dodatkowy		-e ek olarak

PLN: Zdolność człowieka **do** okrucieństwa jest niewyobrażalna.

TR: İnsanın zalimliğe olan kapasitesi inanılmaz boyuttur.

Bu örnekte duyguları ve zihinsel durumları betimleme ve ifade etme kalıbı kullanılmıştır. Yukarıdaki örnek insanın zalimliğe olan kapasitesinden yani duygu ve

zihinsel yatkınlıktan söz eder. Ad ve adın önüne gelen *do* önleci kalıbıyla yapılır.

Diğer örnekler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
Miłość	do	matki (y.d.-matka)	anneye (olan) aşk
Sympatia		koleżanki (y.d.-koleżanka)	kız arkadaşına (olan) sempati
Szacunek		nauczyciela (y.d.-nauczyciel)	öğretmene (olan) saygı
Teşknota		rodziców (y.d.-rodzice)	ebeveynlere (olan) özlem
Wstręt		wody (y.d.-woda)	suya (olan) tiksinti

PLN: Podobnie do dzieci, dorośli także często się dąsają.

TR: Yetişkinler de çocuklara benzeverek/çocuklar gibi sık sık küserler.

Bu cümlede ise belirteç ve *do* önlecinin biraraya gelmesinden doğan kullanıma örnek verilmiştir.

PLN: Teatr był piekielnie nudny, ale wysiedziałem aż do końca.

TR: Tiyatro (oyunu) korkunç derecede sıkıcıydı, ama sonuna a kadar oturdum.

Yukarıdaki örnekte, *do* önlecinin eylemlerin ve etkinliklerin zamanını belirleme, sınırlandırma ya da sonlandırma durumlarını ifade ederken de kullanıldığını görmekteyiz. Tiyatro oyunu sıkıcı olmasına rağmen, öznenin oyunu sonuna kadar oturup izlediğini *do* önleciyle kurulan söz öbeğinden öğreniyoruz. Bu kalıba uygun kullanımlar aşağıda sunulmuştur.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
do	rana (y.d.- rano)	sabaha kadar
	wieczora (y.d.- wieczór)	akşama kadar
	ostatniej chwili (y.d.- ostatnia chwila)	son ana kadar
	wybuchu wojny (y.d.- wybuch wojny)	savaşın patlak vermesine kadar
	południa (y.d.- południe)	öğlene kadar

PLN: Wracamy zawsze z przyjemnością **do** domu po urlopie.

TR: Tatilden sonra her zaman memnuniyetle eve **döneriz**.

Do önlecinin en sık kullanım alanı yönelme durumudur.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
do	kina (y.d.- kino)	sinemaya
	teatru (y.d.- teatr)	Tiyatroya
	lasu (y.d.- las)	Ormana
	parku (y.d.- park)	Parka
	akademiku (y.d.- akademik)	Yurda
	szpitalu (y.d.- szpital)	hastaneye
	ZOO (y.d.- zoo)	hayvanat bahçesine
	państwowej/prywatnej szkoły (y.d.- państwowa/ prywatna szkoła)	devlet okuluna/özel okula

PLN: **Do** której godziny banki są czynne? **Do** siedemnastej.

TR: Bankalar saat kaç **a kadar** açıktır? On yediye **kadar**.

PLN: Pracuję od ósmej rano **do** trzeciej po południu.

TR: Sabah sekizden öğleden sonra üç **e kadar** çalışırım.

PLN: Jest wpół **do** piątej.

TR: (Saat) beş **e** yarım var. = (Saat) dört buçuk.

SAYI	ÖNLEÇ	SAYI	ANLAM
wpół	do	siedemnastej (y.d.- siedemnasta)	16:30 / dört buçuk
x	do	czwartej (y.d.- czwarta)	dörde kadar
x	do	której godziny? (y.d.- która godzina)	saat kaç a kadar?

PLN: W zeszłym roku każdego miesiąca wysyłałam paczkę **do** swojego ojca, swojego brata i swojej siostry.

TR: Geçen yıl her ay babama, ağabeyime ve kız kardeşime paket gönderiyordum.

PLN: Najpierw napisałam email **do** profesora, on nie napisał **do** mnie. Potem zadzwoniłam **do** niego ale tym razem nie odpowiedział. Za godzinę muszę dotrzeć **do** jego domu.

TR: İlk önce profesöre e-posta yazdım, bana yanıt vermedi. Daha sonra ona telefon ettim ama bu kez de yanıt vermedi. Bir saat içinde evine ulaşmam lazım.

Eylemlerden sonra *do* önleci kullanımı gerektiren eylem kalıpları vardır. Hangi eylemlerin *do* önleci aldığına ilişkin bir ezber çalışması yapmak gerekmektedir. Eylemden sonra zorunlu olarak gelen *do* önlecine ilişkin verilen örnekler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	ANLAM
napisać	do	birisine yazmak
zadzwońić		birisine telefon etmek
dotrzeć		birisine ya da bir şeye ulaşmak
dojechać		bir yere gitmek
wsiąść		bir şeye binmek
wejść		bir yere girmek
celować		bir şeyi amaçlamak

Wśród

Adlarla ya da ad görevi yapan sözcüklerle birleşerek genelde dopełniacz ve nadiren de biernik ad durum eki ister. Mekânsal durumlara; insanlar, şeyler ve gerçekler arasındaki bağlantının ilişkisi durumlarına başvurmak için kullanılır. *Arasında* anlamına gelir.

PLN: **Wśród** książek znajduje się długopis, czy mogłabyś mi go dać?

TR: Kitapların **arasında** tükenmez kalem duruyor, onu bana verebilir misin?

PLN: Kuchnia włoska jest **wśród** najlepszych na świecie.

TR: İtalyan mutfağı dünyadaki en iyiler **arasındadır**.

Bu örneklerde görüldüğü üzere, bir grup halinde bulunan topluluğun ya da var olan pek çok şeyin arasında olan bir ya da birkaç şey seçilir ve eylem gerçekleşir. Aşağıdaki tabloda da pek çok örnek verilmiştir.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
wśród	seniorów (y.d.- seniorzy)	kıdemliler arasında
	drzew (y.d.- drzewa)	ağaçlar arasında
	ludzi (y.d.- ludzie)	insanlar arasında
	młodzieży i dzieci (y.d.- młodzież i dzieci)	gençler ve çocuklar arasında
	samochodów stojących na parkingu (y.d.- samochody stojące na parkingu)	parkta duran arabalar arasında
	tancerzy (y.d.- tancerz)	dansçılar arasında
	owoców leśnych (y.d.- owoce leśnie)	orman meyveleri arasında

PLN: Wczoraj szukałam drogi **wśród** ukłonów.

TR: Dün kar fırtınası **esnasında/arasında** yolumu arıyordum.

Bu kullanım nadiren karşımıza çıkabilecek bir kullanımdır. Polonya dilinde bulunan *w czasie, podczas* ve *w trakcie* yani *esnasında, sırasında* anlamlarına geldiğini söyleyebiliriz.

Według

Ad soylu sözcükleri dopełniacz ad durumunda çekim gerektiren bir önleçtir ve *-e göre* anlamı verir. Kullanımı için aşağıdaki örnekler verilmiştir.

PLN: **Według** wszystkich ten film był bardzo świetny i już zdobył nawet nagrodę.

TR: Herkese **göre** bu film çok başarılıydı ve zaten ödül bile aldı.

PLN: Żeby znaleźć najlepszy artykuł na ten temat, poszukaj **według** słów kluczowych w treści.

TR: Bu konuda en iyi makaleyi bulmak için içerikteki anahtar sözcüklere **göre** ara.

PLN: **Według** ostatnich badań, w 2012 roku ponad 5 milionów Turków było aktywnymi wolontariuszami.

TR: Son araştırmalara **göre** 2012 yılında beş milyonun üzerinde Türk aktif gönüllüydü.

PLN: **Według** mnie jest to bardzo ważne.

TR: Bana **göre** bu çok önemlidir.

U

Dopełniacz ad durum eki gerektiren ve tek bir harften oluşan bu önleç adların/ad soylu sözcüklerin yanına gelerek çeşitli anlamlar kazanır. Bu anlamlara şu örnekler verilebilir.

PLN: Czy możesz zgiąć palce u nogi w ten sposób?

TR: Ayağındaki parmakları/ ayak parmaklarını bu şekilde bükebilir misin?

Bir şeyin bir bölümü olan, bir bütünü bir parçası olan ya da onu oluşturan nesnelere belirtir. Aşağıdaki tabloda daha fazla örnek verilmiştir.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
palce	u	raǵ (y.d.- reǵe)	ellerdeki parmaklar (el parmakları)
wstąǵka		kapelusza (y.d.- kapelus)	şapkadaki şerit (şapka şeridi)
klamka		drzwi (y.d.- drzwi)	kapıdaki kol (kapı kolu)

PLN: Jeśli Legia wygra, mam u ciebie piwo!

TR: Eğer Legia kazanırsa bana bir bira borçlusun/sendde bir biram var.

PLN: U nas nie pracuje się tak ciężko, jak u was.

TR: Bizde sizdeki gibi ağır çalışılmaz.

Bu kullanımda bir kişinin yönettiği ya da yönlendirdiği kişiyi gösterir, bir olaya ya da o kişiye geri döner.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
Zamówić obraz	u	malarza (y.d.- malarz)	ressama resim siparişi vermek
Pracować		rzemieślnika (y.d.- rzemieślnik)	ustada çalışmak
Mieszkać		rodziców (y.d.- rodzice)	ebeveynlerde yaşamak
Mieszkać		znajomych (y.d.- znajomi)	tanıdıklarda yaşamak
Stać		prawego boku (y.d.- prawy bok)	sağ tarafta durmak
Zginać		szczytu swojej kariery (y.d.- szczyt swojej kariery)	kariyerinin zirvesinde ölmek
Mieć kogoś		siebie (y.d.- siğ)	misafir etmek

PLN: Policja znalazła zwłoki u stóp pobliskiego wzgórza.

TR: Polis yakındaki bir tepenin dibinde cesedi buldu.

Bu kullanımda bir şeyin ya da birisinin hemen yanı başında, bir şeyin yakın çevresinde bulunduğunu gösteren bir ifade vardır. Aşağıdaki tabloda daha fazla örnek görmek mümkündür.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
zobaczyć	u	podnóza	dibinde görmek
łowić		brzegów (y.d.- brzegi)	kıyıların çevresinde yüzmek
stać		drzwi (y.d.- drzwi)	kapının hemen yanında durmak
stać		bramy (y.d.- brama)	girişin hemen yanında durmak

Spod

Z ve *pod* önlecinin bir araya gelmesinden oluşan bu birleşik önleç *dopełniacz* ad durum eki gerektirir. Türkçe’de altında anlamına gelir.

PLN: W zeszłym tygodniu impreza wymknęła się **spod** kontroli, kiedy zauważyliśmy, że wszyscy zaczęli wychodzić.

TR: Geçen hafta herkesin ayrılmaya başladığını fark ettiğimizde parti kontrol**den** çıkmıştı.

Yukarıdaki örneğin bir gücün karşısında genel bir baskıya maruz kalma ve herhangi bir etki alanında çıkma durumlarında kullanılır. Aşağıdaki örnekler daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
towarzysze	spod	jednego znaku (y.d.- jeden znak)	tek işaret altındaki yoldaşlar
żołnierzy		różnych chorągwi (y.d.- różne chorągwie)	değişik alaylardan arkadaşlar
wyzwolić		jarzma (y.d.- jarzmo)	boyunduruğundan uzaklaşmak
uwolnić		nadzoru (y.d.- nadzór)	gözetimiden bırakmak
wydobyć		opieki (y.d.- opieka)	bakımından çıkarmak

PLN: Mój pies wyszedł **spod** stołu

TR: Köpeğim masanın **altından** çıktı.

PLN: Popatrzyła atrakcyjnie na nich **spod** gestych rżes.

TR: Yoğun kirpiklerinin **altından** onlara çekici bir şekilde baktı.

Verilen bu kullanımda bir nesnenin altından başka bir nesnenin çıkma durumu vardır. Bir şeyin altındaki bir noktadan yukarı, aşağı ya da uzağa doğru bir yönü olan eylemle ilişkilidir. Aşağıdaki tabloda daha fazla örnek görme imkânı vardır.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
spod	czapki (y.d.- czapka)	şapkasının altından
	prysznicu (y.d.- prysznic)	duşun altından/duştan
	nóg (y.d.- nogi)	ayaklarının altından
	powiek (y.d.- powieki)	göz kapaklarının altından
	brwi (y.d.- brwi)	kaşlarının altından
	czupryny (y.d.- czupryna)	perçemlerinin altından
	ciężkich hełmów (y.d.- ciężkie helmy)	ağır kasklarının altından

PLN: Pochodzimy **spod** Krakowa.

TR: Krakov **civarından** bir yerden geleceğiz.

Bu kullanımda bir noktadan başlayan ve yakınındaki faaliyetin yönünü belirleyen durumlarda kullanılır. Yakınındaki bir yerden, civarından, etrafından anlamı katar.

PLN: Mój chłopak jest **spod** znaku Skorpiona, a ja jestem **spod** znaku Lwa.

TR: Erkek arkadaşım Akrep burcudur, ben ise Aslan burcuyum.

Polonya dilinde hangi burç olduğunu söylemenin yollarından birisi de *spod* önlecini kullanarak kurulan cümlelerdir. *Być* eyleminden sonra *spod* önleci gelir ve yanına da sahip olunan burç adı söylenir.

Obok

Yanında anlamı veren bu önleç, önüne gelecek olan sözcüklerin dopełniacz ad durum eki gerektirir. Bu önlecin çeşitli kullanımlarını daha iyi detaylandırarak gösterecek olan örnek cümleleri aşağıda görmekteyiz.

PLN: **Obok** mnie zatrzymał się czerwony autobus, ale ja czekałam na niebieski autobus.

TR: Benim **yanında** kırmızı otobüs durdu ancak ben mavi otobüsü bekliyordum.

Cümle başında gördüğümüz bu önleç, söz dizimi açısından diğer önleçlerden biraz daha farklılık gösterebilir. Diğer örnek cümlede cümlenin sonunda da durabilen bu önlecin önüne ad gelmesine gerek yoktur ve bir şeyin yanında anlamını verir.

PLN: Kto mieszka **obok**?

TR: **Yan tarafta** kim oturuyor?

PLN: **Obok** muzyki interesujemy się też malarstwem.

TR: Müziğin **yanında** aynı zamanda resimle de ilgileniyoruz.

Oprócz czegoś (bir şeyin dışında), *wraz z czymś* (bir şeyle birlikte) anlamlarına sahip olan bu kullanım bir şeye yakın olma, eğilimli olma durumlarında kullanılır. Belirli bir duruma yapılan ek, ekleme durumu vardır.

Bu önleci aşağıdaki tabloda bulunan kullanımlarıyla özetleyebiliriz.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
obok	Ankary (y.d.- Ankara)	Ankara'nın yanında
	kieliszka i widelca (y.d.- kieliszek i widelec)	kadeh ve çatalın yanında
	mnie (y.d.- ja)	Yanımda
	muzeum (y.d.- muzeum)	müzenin yanında
	drzwi (y.d.- drzwi)	kapının yanında
	niego (y.d.- go)	onun (eril) yanında
	siebie (y.d.- siğ)	yan yana

Od

Türkçe'de bir yerden, bir yönden çıkma, ayrılma, uzaklaşma, *-den/-dan* anlamına gelir. Bazı ad soylu sözcükler söz konusu olduğunda bu önleç *e* kaynaştırma harfini alarak *ode* şeklinde yazılıp söylenir. *Dopełniacz* ad durum eki gerektiren bu önleç farklı kullanımlara sahiptir. Bu kullanımların detaylıca incelendiği örnekler aşağıda yer almaktadır.

PLN: **Od** morza wieje wiatr:

TR: Deniz tarafında **dan** rüzgâr eser.

Bir şeyin ya da bir kişinin tarafından anlamında kullanılır ve yön-taraf belirtir.

Bu kullanıma verilebilecek diğer örnekler aşağıda yer almaktadır.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
od	Rzeki Dunaj (y.d.- Rzeka Dunaj)	Tuna Nehri tarafından /Tuna Nehri'nden
	dróg (y.d.- droga)	yol tarafından /yol yönünden
	szkół (y.d.- szkoła)	okul tarafından/yönünden

PLN: Przeczytałem instrukcję **od** A do Z i jeszcze nie wiem jak to działa.

TR: Kullanma kılavuzunu A’**dan** Z’ye/baş**tan** sona kadar okudum ve hala bunun nasıl çalıştığını bilmiyorum.

Yukarıdaki kullanım yaygın olarak kullanılan deyiş bir örnektir. Başından sonuna kadar anlamına gelen ikinci örnek cümlede özel bir kalıp ve deyiş bulunmaktadır. ‘Od.. + do...’ kalıbı bir duruma ‘...-den/-dan-e/-a kadar’ anlamını verir. Her iki önleçten sonra da dopełniacz durum kullanımı gerekir. Ancak, verilen bu örnekte A ve Z harflerine herhangi bir ek getirilmediği görülmektedir.

PLN: Angielskie słowo “milk” pochodzi **od** niemieckiego “milch”.

TR: İngilizce sözcük olan “milk” Almanca “milch” sözcüğün**den** gelir.

Bu örnekte bir şeyin kökenini ve kaynağını anlatma durumu vardır. Diğer örnekler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
Prezent	od	matki (y.d.- matka)	annemden hediye
Pieniądze		ojca (y.d.- ojciec)	babamdan para
Książka kucharska		koleżanki (y.d.- koleżanka)	kız arkadaşımın yemek kitabı

PLN: Rzuciłem palenie w wieku 25 lat i **od** tego momentu nie wypaliłem ani jednego papierosa.

TR: Sigara içmeyi 25 yaşında bıraktım ve o **andan** beri bir sigara bile içmedim.

Bir olayın etki süresi söz konusu olduğunda *od* önleciyle birlikte önüne gelecek olan adlarla zaman anlamı kazandırılır. *de -den/-dan itibaren* anlamına gelen bu yapı Polonya dilinde yaygın bir şekilde kullanılır.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
od	której? (y.d.- która)	saat kaçtan itibaren?
	ósmej (y.d.- ósma)	saat sekizden itibaren
	jutra (y.d.- jutro)	yarından itibaren
	tej pory (y.d.- ta pora)	o zamandan beri
	poniedziałku(y.d.- poniedziałek)	pazartesten itibaren
	razu (y.d.- raz)	hemen
	momentu (y.d.- moment)	şu dakikadan sonra

PLN: Kiedy popatrzyłam przez dziurkę **od** klucza, zobaczyłam, że dziecko jeszcze śpi obok psa.

TR: Anahtar deliğinden **den** baktığımda çocuğun hala köpeğin yanında uyuduğunu gördüm.

Bu cümlede bir nesnenin tarif edilmesi ya da onun var olma amacının belirlenmesi durumundan kullanılan bir durum vardır. Bir nesne olarak anahtarın diğer bir nesne olan anahtar deliğini tarif etmek için kullanılması durumu vardır. Anahtar deliğinin var olma amacı anahtar deliğine sokup kilidini açmaktır. Bu kullanıma verilebilecek diğer örnekler şunlardır.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
x	od	drzwi (y.d.- drzwi)	kapıdan
dziewczyna		sąsiadów (y.d.- sąsiedzi)	komşulardan bir kız
x		szafy (y.d.- szafa)	dolaptan

PLN: Polscy architekci proponują otwartą kuchnię, ale nie mówią jak oddzielić ją **od** salonu.

TR: Polonyalı mimarlar Amerikan mutfağı öneriyorlar ancak bu mutfağı salon**dan** nasıl ayıracıklarını söylemiyorlar.

Bu cümlede herhangi bir yerin yönünü, tarafını betimleyen bir kullanım karşımıza çıkar. Salonu belirli bir yer olarak düşünüp onu Amerikan mutfağından ayrı tutma durumunu *od* önleciyle yazmak mümkündür. Bu kullanıma başka örnekler de eklenebilir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
od	podwórza (y.d.- podwórze)	avludan
	ogrodu (y.d.- ogród)	bahçeden
	tyłu (y.d.- tył)	arkadan/geriden

PLN: Dom mojej rodziny zapalił się **od** pioruna.

TR: Ailemin evi yıldırım**dan** dolayı alev aldı.

Bu cümlede ise bir durumun nedeninin altını çizer. Türkçe’de -den/-dan dolayı anlamında kullanabiliriz.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
od	ognia (y.d.- ogień)	yangın yüzünden/yangından dolayı
	deszczu (y.d.- deszcz)	yağmur yüzünden/yağmurdan dolayı
	wypadku(y.d.- wypadek)	kaza yüzünden/ kazadan dolayı

Bir şeyi ya da birini bir şeyden korumak ya da kurtarmak anlamı için *od* önleciyle ad, önleç ve ad sözcük türleri yan yana gelerek çeşitli anlamlara kavuşurlar. Aşağıdaki örnek söz öbekleri bunu açıklar.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
proszki	od	bólu głowy (y.d.- ból głowy)	baş ağrısı tozu
okulary		słońca(y.d.- słońce)	güneş gözlüğü
plaszcz		deszczu(y.d.- deszcz)	yağmurluk

Bir meslekte uzmanlaşma anlamı katan, meslek türlerinde kullanılan *od* önlecine aşağıdaki tabloda örnekler verilmiştir.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
nauczyciel	od	matematyki (y.d.- matematyka)	matematik öğretmeni
specjalista		spraw morskich (y.d.- sprawy morskie)	denizcilik işleri uzmanı
lekarz		uszu (y.d.- uszy)	kulak doktoru

PLN: Ona biega lepiej i szybciej **od** Marka.

TR: O, Marek' **den** daha iyi ve daha hızlı koşar.

Bu örnekte bir şeyi/kimseyi başka bir şeyle/ kimseyle kıyaslama, karşılaştırma ve farklılaştırma durumu söz konusudur. Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD/ADIL	ANLAM
od	ciebie (y.d.-ty)	senden
	niego (y.d.-on) (eril)	ondan
	roweru (y.d.-rower)	bisikletten

Ad ve adıllarla birleşebilen *od* önlecinin bu kullanımında 1.tekil kişi adlı söz konusu olduğunda, önleç -e kaynaştırma harfini alır. *Ode* mnie olarak yazılır ve *benden* anlamı verir.

PLN: Kiedy potrzebuje pieniędzy, pożyczam **od** kolegi.

TR: Paraya ihtiyacım olduğunda arkadaşım**dan** ödünç alırım.

Yukarıda verilen örnekte görüldüğü üzere, bazı eylemler kendilerine zorunlu olarak *od* önlecini bağlarlar ve kendinden sonra *od* önlecini getirirler. Aşağıdaki tablo bu kullanıma daha fazla örnek vermektedir.

EYLEM	ÖNLEÇ	ANLAM
wstać	od	...-den/-dan kalkmak
odejść		...-den/-dan girmek
odbić		...-den/-dan girmek/dalmak
odebrać		...-den/-dan almak
zależec od		...-den/-dan sonraya bağlı olmak
różnić się od		...-den/-dan farklı olmak

Okolo

Kendinden sonra dopełniacz ad durum eki gerektiren *okolo* önleci de yaklaşık olarak, hemen hemen, neredeyse anlamlarına gelir. Tam olarak bilinmeyen durumlar ve özellikler söz konusu olduğunda kullanılan bu önlece dair örnekler aşağıda verilmiştir.

PLN: Mój komputer ma **około** dwóch lat.

TR: Bilgisayarım **hemen hemen** iki yıllıktır.

PLN: W 1999 roku **około** stu osób zginęło w wojnie domowej.

TR: 1999 yılındaki iç savaşta **yaklaşık olarak** yüz kişi öldü.

Dopelniacz ad durum ekiyle birlikte her zaman yaklaşık olarak, hemen hemen anlamını verir.

PLN: **Okolo** północy moja córka wróciła z imprezy.

TR: Kızım partiden **neredeysel** gece yarısı döndü.

PLN: Po **około** trzydziestu minutach ciasteczka będzie gotowe.

TR: **Yaklaşık olarak** otuz dakika sonra kurabiye hazır olacak.

PLN: W lecie słońce wschodzi **ok. (około)** 6 rano, a zachodzi **ok. (około)** 7 po południu.

TR: Yazın güneş sabah **hemen hemen** altıda doğar ve öğleden sonra **hemen hemen** yedide batar.

Görüldüğü üzere, bu önlecin sözlük anlamı ve kullanım alanı diğer önleçlere göre çok sınırlıdır. Aşağıdaki tabloyla bu önleci kısaca özetlemek mümkündür.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
około	dwieście osób	yaklaşık olarak iki yüz kişi
	2 miliardów dolarów	yaklaşık iki milyar dolar
	10 godzin	hemen hemen on saat
	czterdziestu minut	neredeysel kırk dakika
	1940 roku	yaklaşık olarak 1940 yılında

Podczas

Bu önleç Türkçe'de *sirasında*, *esnasında* anlamlarına gelir ve dopełniacz ad durumu çekimi uygular. Bir şeyin belli bir süre devam etmesi durumunda ve bir şeylerin eşzamanlılığı durumunda kullanılır.

PLN: Wspaniale się bawiłem **podczas** mojego pobytu w Hong Kongu.

TR: Hong Kong'da kaldığım **süre zarfında/ süre içinde** harika eğlendim.

PLN: **Podczas** leczenia antybiotykami nie należy spożywać alkoholu.

TR: Antibiyotiklerle tedavi **sirasında** alkol tüketmemek gerekir.

PLN: Ja lubię oglądać telewizję **podczas** uczenia się albo jedzenia.

TR: Ders çalışma ya da yemek yeme **esnasında** televizyon izlemeyi severim.

PLN: **Podczas** wyścigu było kilka wypadków, ale dzięki Bogu, nikt nie zginął.

TR: Yarış **sirasında** bir kaç kaza oldu ama Tanrıya şükür kimse ölmedi.

PLN: Jaka była sytuacja Żydów **podczas** II wojny światowej?

TR: Yahudilerin II.Dünya Savaşı **sirasındaki** durumu nasıldı?

PLN: Chcę przypomnieć, że ruch **podczas** choroby ma pozytywne skutki.

TR: Hareket etmenin hastalık **sirasında** pozitif etkileri olduğunu hatırlatmak isterim.

PLN: Pij dużo wody **podczas** uprawiania sportu.

TR: Spor **esnasında** çok su iç.

PLN: **Podczas** tańca porozmawialiśmy z dziewczyną o młodych parach.

TR: Dans **sirasında** kızla yeni evli çiftler hakkında konuştuk.

PLN: Mam nadzieję, że będzie pamiętał o tej lekcji **podczas** swojej przyszłej pracy na Uniwersytecie.

TR: Üniversitedeki gelecek işi **sırasında** bu dersi hatırlayacağını umuyorum.

Spoza

Bileşik önleçlerden biri olup *ardında/arkasında, ardından/arkasından, dışından* anlamları vardır. Sözlük anlamı açısından *z zewnątrz* kalıbıyla benzerlik gösterir. *Z, po* ve *za* basit önleçlerinin birleşmesinden oluşmuştur.

PLN: Przyjaciółki **spoza** naszego wydziału chcą pojechać na piknik.

TR: Bizim bölüm **dışından** (olan) kız arkadaşlar pikniğe katılmak istiyorlar.

PLN: W ogóle nie mogę zobaczyć drzew **spoza** lasu.

TR: Ormanın **ardında** hiç ağaç göremiyorum.

PLN: Studenci **spoza** Polski mieszkają w tym akademiku.

TR: Polonya **dışından** (olan) öğrenciler bu yurttan ikamet ediyorlar.

PLN: Słońce wyjrzało **spoza** chmur.

TR: Güneş bulutların **ardından** çıktı.

Sprzed

Z ve *przed* basit önleçlerinin birleşmesinden oluşmuş bileşik bir önleç olup *önce, öncesinden, önünden* anlamlarını verir. Konuşma anında daha önceki bir dönemden, zamandan söz ederken kullanıldığı gibi, bir şeyin/kişinin önünde yer alan bir kişinin/şeyin artık o yerde olmayacağı, önünden hareket edeceği anlamı gerektiren durumlarda da kullanılır. Sözlük anlamı açısından *przed* önlecine benzer.

PLN: Mój chłopak pokazał romantyczne zdjęcie **sprzed** lat.

TR: Erkek arkadaşım yıllar **öncesinden** (kalma) romantik bir fotoğraf gösterdi.

PLN: Nie jedź zupy **sprzed** tygodnia!

TR: Bir hafta **öncesinden** kalan çorbayı yeme!

PLN: Ciężarówka odjechała szybko **sprzed** domu.

TR: Kamyon evin **önünden** hızlıca ayrıldı.

Ponizej

Altında, altına anlamlarına gelir. Sözlük anlamı açısından *pod* önleciyle benzerlik gösterir. Verilen değerden daha az bir değer söz konusu olduğu durumlarda kullanılır.

PLN: Euro spadło **ponizej** 2,5 lirów.

TR: Euro 2,5 liranın **altına** düştü.

PLN: Nie zaleca się stosowania leku aspiryny u pacjentów **ponizej** 7 roku życia.

TR: 7 yaşın **altındaki** hastalarda aspirin kullanımı tavsiye edilmez.

PLN: Temperatura na szczytach Tatr spada do 40 stopni **ponizej** zera.

TR: Tatra'ların zirvelerindeki sıcaklık sıfırın **altında** 40 dereceye kadar düşer.

Powyżej

Üzerine, üzerinde, yukarısında anlamlarına gelen bu önleç sözlük anlamı açısından *do góry, w górę, nad, ponad, wyżej niż, więcej niż* önleçleri ve söz öbeklerine benzer.

PLN: Jesteśmy 1000 metrów **powyżej** poziomu morza.

TR: Deniz seviyesinin 1000 metre **üzerindeyiz**.

PLN: Zawsze rozbijałem namioty **powyżej** mostu, teraz nie wolno.

TR: Çadırları her zaman köprü'nün **üzerine** kurardım, şimdi yasak.

PLN: **Powyżej** 2000 złotych zarabiam każdego miesiąca.

TR: Her ay 2000 zloty'nın **üzerinde** para kazanırım.

Z wyjątkiem

Bileşik önleçlerden biri olup *haricinde, dışında* anlamlarına gelir. Sözlük anlamı açısından *oprócz, prócz, poza, z wyłączeniem* önleçleri ve söz öbekleriyle benzerlik gösterir.

PLN: Wszyscy w moim środowisku uwielbiają kisiela i budynie **z wyjątkiem** mnie.

TR: Benim **haricimde/dışında** çevremdeki herkes jöle ve pudinge bayılıyor.

PLN: Lubię wszystkie kolory **z wyjątkiem** koloru różowego.

TR: Pembe renk **haricinde/dışında** bütün renkleri severim.

PLN: Mam już wszystko **z wyjątkiem** miłości.

TR: Aşk **haricinde/dışında** her şeyim var.

Dokoła / Dookoła

Bileşik önleçlerden olup *etrafında, çevresinde, etrafta, çevrede* anlamlarını verirler. Anlamsal ve dil bilgisel açıdan aralarında herhangi bir fark yoktur. Bir şeyin etrafında, civarında gerçekleşen eylem ve durumları ifade etmek üzere kullanılırlar.

PLN: Ten artykuł kręcił się **dokoła/dookoła** tych samych argumentów.

TR: Bu makale aynı argümanlar **etrafında/çevresinde** dönüp duruyordu.

Bazı durumlarda kendilerinden sonra herhangi bir ad/ad soylu sözcük gelmeyebilir. Bu kullanım aşağıdaki iki cümleyle örneklenmiştir.

PLN: W Polsce lubię obchodzić jezioro **dokoła/dookoła**.

TR: Polonya'da göl **etrafında/çevresinde** gezinmeyi severim.

PLN: Wszyscy **dokoła/dookoła** słyszą, że zawsze krzyczy na dziecko.

TR: **Etraftaki/çevredeki** herkes çocuğuna her zaman bağırdığını duyar.

PLN: Najpierw ja poszukałam jego, potem on poszukał mnie, i tak **dokoła/dookoła** Wojtek.

TR: İlk önce ben onu aradım, daha sonra o beni aradı ve bu böyle devam etti.

Yukarıdaki cümlede bu önlecin deyimisel bir ifade içinde kullanıldığını gözlemliyoruz. Dilimize *Wojtek etrafında (dönüp durmak)* olarak aktarılabilecek olan bu deyimisel ifade bir konudaki/durumdaki kısır döngüyü anlatmaya yöneliktir. Bu cümlede birbirini aramaya devam eden, ancak, bir türlü buluşamayan iki kişinin durumunu anlatır.

Kolo

Yanımda ile ve civarında/sularında anlamlarına gelir. Sözlük anlamı açısından *obok, przy* ve *około* önleçleriyle benzerlik gösterir.

PLN: Nawet gdy potrzebowałam, nie było cię **kolo** mnie.

TR: İhtiyacım olduğunda bile sen **yanımda** yoktun.

PLN: Zaczęła krzątać się **koło** kolacji próbując zapomnieć o smutnych chwilach.

TR: Üzgün anları unutmaya çalışarak akşam yemeğiyle oyalanmaya başladı.

PLN: Moja ciocia była **koło** pięćdziesiątki, gdy umarła z powodu choroby.

TR: Halam/teyzem hastalık yüzünden öldüğünde ellili yaşları **civarındaydı**.

PLN: Idę spać **koło** dwunastej.

TR: Saat on iki **sularında** yatıyorum.

Mimo / Pomimo

Rağmen anlamına gelirler. Sözlük anlamı açısından *na przekór* kalıbıyla benzerlik gösterebilirler. Anlamsal ve dil bilgisel açıdan aralarında herhangi bir fark yoktur.

PLN: **Mimo/pomimo** deszczu pojechaliśmy na piknik i bardzo dobrze się bawiliśmy.

TR: Yağmura **rağmen** pikniğe gittik ve çok iyi eğlendik.

PLN: Widzę, że bardzo wesoła jesteś **mimo/pomimo** późnej pory dnia.

TR: Günün geç bir zaman dilimi olmasına **rağmen** görüyorum ki, çok keyiflisin.

PLN: **Mimo/pomimo** trudności i cierpienia musisz popatrzeć na świat z uśmiechem.

TR: Acı ve zorluklara **rağmen** dünyaya (yüzünde) bir tebessümle bakmak zorundasın.

Naokól / Naokolo

Etrafinda, etrafindan, etrafina anlamına gelirler. Sözlük anlamı açısından *ze wszystkich stron, wzdłuż obwodu* kalıp ifadeleriyle benzerlik gösterebilirler. Anlamsal ve dil bilgisel açıdan aralarında herhangi bir fark yoktur.

PLN: Nie znoszę oglądać wyścigu **naokól/naokolo** stadionu, to jest bardzo stresujące.

TR: Stadyum **etrafindaki** yarışı izlemekten nefret ediyorum, çok streslidir.

Bazı durumlarda kendilerinden sonra herhangi bir ad/ad soylu sözcük gelmeyebilir. Bu kullanım aşağıdaki iki cümleyle örneklenmiştir.

PLN: Obejrzały się **naokól/naokolo** i wyczuły niebezpieczeństwo.

TR: **Etraflarına** baktılar ve tehlikeyi hissettiler.

PLN: Przejdź **naokól/naokolo**, nie deptaj trawy!

TR: **Etrafindan** yürü, çimlere basma!

Oprócz / Prócz

Dışında, -den başka, yanı sıra anlamlarına gelirler. Sözlük anlamı açısından *wyjątkiem, obok* ve *niezależnie od* önleç ve ifadeleriyle benzerlik gösterebilirler. Anlamsal ve dil bilgisel açıdan aralarında herhangi bir fark yoktur.

PLN: W naszym domu mój ojciec robi wszystko **oprócz/prócz** sprzątaniam.

TR: Bizim evde babam temizlik **dışında** her şeyi yapar.

PLN: Moja sąsiadka studiuje, a **oprócz/prócz** tego pracuje na pełnym etacie w firmie

TR: Komşum öğrenim görüyor ve bunun **dışında/yanı sıra** bir firmada tam zamanlı çalışıyor.

PLN: Zwiedziłam całe muzeum **oprócz/prócz** pierwszego piętra.

TR: Birinci kat **dışında** bütün müzeyi gezdim.

Wokół / Wokoło

Etrafta, etrafında/çevrede, çevresinde anlamı verirler. Anlamsal ve dil bilgisel açıdan aralarında herhangi bir fark yoktur. Sözlük anlamı açısından *przy, o, koło, około* önleçleriyle benzerlik gösterebilirler.

PLN: Ziemia obraca się **wokoło** Słońca i Księżyc obraca się **wokół** Ziemi.

TR: Dünya Güneş'in **etrafında** döner ve Ay Dünya'nın **etrafında** döner.

PLN: Moje myśli krążyły tylko **wokół** jednej osoby, mojej matki.

TR: Benim düşüncelerim sadece bir kişinin, annemin **etrafında** döner.

PLN: Wszyscy **wokoło** o tym wiedzą, że jej życie koncentruje się **wokół** dzieci.

TR: **Çevredeki** herkes bilir ki, onun hayatı çocuklarının **etrafında** döner. = Çevredeki herkes onun hayatının çocuklarının etrafında döndüğünü bilir.

Wskutek / Na skutek

Sonucunda, yüzünden anlamı verirler. *Skutek* sözcüğü tek başına *etki, sonuç* anlamına gelmektedir. Bu sözcük, önüne *na* ve *w* önleçlerini alarak bileşik bir önleç oluşturmuştur. *Skutek* sözcüğü *w* önleciyle birleşik yazılırken, *na* önlecinden ayrı yazılır.

PLN: W zeszłym tygodniu mój mąż sprzeczał się z przełożonym, **na skutek** tego stracił pracę.

TR: Geçen hafta kocam patronuyla kavga etti ve bunun **sonucunda/bu yüzden** işini kaybetti.

PLN: Śmierć ich dziadka nastąpiła **wskutek** nieszczęśliwego wypadku.

TR: Dedelerinin ölümü talihsiz bir kaza **sonucunda** gerçekleşti.

PLN: Wczoraj zasnęłam i **wskutek** tego spóźniłam się na autobus.

TR: Dün uyuyakaldım ve bunun **sonucunda/ bu yüzden** otobüsümü kaçırdım.

Zamiast

Yerine anlamı verir. Sözlük anlamı açısından *w miejsce, w zamian, w zastępstwie* söz öbekleriyle benzerlik gösterebilir.

PLN: Zamówmy zupę **zamiast** frytek, zupa jest zdrowsza niż frytki.

TR: Patates kızartması **yerine** çorba sipariş edelim, çorba patates kızartmasından daha sağlıklıdır.

PLN: Czy możesz uczestniczyć w jutrzejszym zebraniu **zamiast** mnie?

TR: Yarınki toplantıya benim **yerine** katılabilir misin?

PLN: Ludzie wolą jeździć tramwajem **zamiast** metrem.

TR: İnsanlar metroyla gitmek **yerine** tramvayla gitmeyi tercih ederler.

Yukarıdaki örnekte, *dopełniacz* ad durumunda çekim uygulayan *zamiast* önlendikten sonra gelen *metro* adının *dopełniacz* ad durumunda değil, *narzędnik* ad durumunda çekimlendiğini görüyoruz. Bunun nedeni cümledeki *jeździć* eyleminde gizlidir.

Jeździć (bir araçla gitmek) eylemi eylem aracını (tramvay/metro) *narzędnik* ad durumunda çekimler, dolayısıyla cümlede söz konusu olan, *jeździć*

tramwajem/metrem (tramvayla/metroyla gitmek) eylem kalıbıdır. *Zamiast* öncesinden sonra *jeździć* gizli eylemi yer alır, bir başka deyişle, öncekten sonra doğrudan *metro* adı değil, *jeździć* eylemi gelir. Cümlelerin açılımı şu şekildedir: *Ludzie wolą jeździć tramwajem zamiast jeździć metrem*. Bu yüzden *metro* adı öncekten dolayı *dopełniacz* ad durumunda değil, *jeździć* eyleminden dolayı *narzędnik* ad durumunda çekimlenmiştir.

Nie opodal

Yakında, biraz ötesinde anlamı verir. Sözlük anlamı açısından *blisko, niedaleko* sözcükleriyle benzerlik gösterebilir.

PLN: Mieszkają **nie opodal** dworca od dwóch miesięcy.

TR: İki aydan beri istasyonun **yakınında/biraz ötesinde** yaşıyorlar/ikamet ediyorlar.

PLN: W szkole studenci siedzą **nie opodal** siebie i oni często ściągają podczas egzaminu.

TR: Okulda öğrenciler birbirlerinin **biraz ötesinde** oturuyorlar ve sınav esnasında sık sık kopya çekiyorlar.

PLN: Na parkingu samochody stają **nie opodal** trawy.

TR: Park alanında arabalar çimlerin **yakınında/biraz ötesinde** duruyor.

Pośrodku

Ortasında, ortada anlamı verir. Sözlük anlamı açısından *miğdzy, w środku* ve *pomiğdzy* öncekleriyle benzerlik gösterebilir.

PLN: Pies stał **pośrodku** drogi i samochód uderzył w psa.

TR: Köpek yolun **ortasında** durdu ve araba köpeğe çarptı.

PLN: Nie znoszę dekoracji **pośrodku** stołu.

TR: Masanın **ortasındaki** dekorasyona dayanamıyorum.

PLN: Fontanna znajduje się **pośrodku** placu.

TR: Fıskiye meydanın **ortasında** yer alıyor.

Bazı durumlarda kendilerinden sonra herhangi bir ad/ad soylu sözcük gelmeyebilir. Bu kullanım aşağıdaki cümleyle örneklenmiştir.

PLN: Profesor siedzi **pośrodku**.

TR: Profesör **ortada** oturuyor.

Pośród / Wśród / Śród

Arasında, ortasında anlamı verirler. *Pośród* ve *wśród* önleçleri *śród* önlecinin önüne *po* ve *w* basit önleçleri getirilerek oluşturulmuş bileşik önleçlerdir. Anlamsal ve dil bilgisel açıdan aralarında herhangi bir fark yoktur. Sözlük anlamı açısından *pomiędzy* önleciyle benzerlik gösterirler.

PLN: **Pośród/ wśród/ śród** ruin znalazłam trupa.

TR: Kalıntıların **ortasında/arasında** bir ceset buldum.

PLN: Dziadek i babcia byli **pośród/ wśród/ śród** tych, którzy ocaleli z drugiej wojny światowej.

TR: Büyük baba ve büyük anne İkinci Dünya Savaşı'ndan kurtulanlar **arasındaydılar**.

PLN: W ostatnich latach bezrobocie **pośród/ wśród/ śród** absolwentów wyższych uczelni rośnie.

TR: Yükseköğretim mezunları **arasındaki** işsizlik son yıllarda büyüyor.

Spomiğdzy

Bileşik önleçlerden olup *iki şeyin arasından/arasında* anlamı verdiği gibi, *pek çok şeyin arasından/arasında* anlamı da verir. *Z, po* ve *miğdzy* önleçlerinin birleşmesinden oluşmuştur. Sözlük anlamı açısından *pomiğdzy* önlecine benzer.

PLN: W filmie **spomiędzy** drzew ranne dzieci biegały i potem podejrzliwy człowiek wyszedł **spomiędzy** drzew.

TR: Filmde ağaçların **arasından** yaralı çocuklar koştı ve sonra şüpheli bir adam ağaçların **arasından** çıktı.

PLN: **Spomiędzy** ulubionych książek ona wybrała dwie żeby przeczytać w weekendu.

TR: Hafta sonunda okumak için, sevilen kitaplar **arasından** iki tane seçti.

PLN: Najszybszy **spomiğdzy** samochodów jest BMW.

TR: BMW, arabalar **arasında** en hızlısıdır.

Spośród

Bileşik önleçlerden olup *bir grup kişi ya da şey içinden seçilen/ler, arasında, arasından* anlamı verir. *Z, po* ve *śród* önleçlerinin birleşmesinden oluşmuştur. Sözlük anlamı açısından *pośród* önlecine benzer.

PLN: Trzy **spośród** nowych pokojów pomalowaliśmy na niebiesko.

TR: Yeni odalar **arasından** üçünü maviye boyadık.

PLN: **Spośród** wymienionych uniwersytetów najlepszy jest Oxford.

TR: Sözü edilen üniversiteler **arasında** en iyisi Oxford'tur.

PLN: Na tej scenie bohater wyłoni się **spośród** dymu i płomieni.

TR: Bu sahnede kahraman, dumanlar ve alevler **arasında** görünecek.

Znad

Bileşik önleçlerden olup *-den/-dan, üzerinden, kenarından* anlamları verir. *Z* ve *nad* önleçlerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Sözlük anlamı açısından *z powyżej, z pobliza* kalıplarıyla benzerlik gösterir.

PLN: Moja ciocia spojrziała **znad** okularów.

TR: Halam gözlüklerinin **üzerinden** baktı.

PLN: Pół godziny temu wróciłam **znad** morza i jeszcze raz nie chcę iść.

TR: Yarım saat önce deniz **kenarından** döndüm ve bir kez daha gitmek istemiyorum.

PLN: Wielu imigrantów pochodzi **znad** Wisły.

TR: Birçok göçmen Vistül' **den/üzerinden** geliyor.

Sponad

Bileşik önleçlerden olup *yukarıdan, üzerinden* anlamı verir. *Znad* önleciyle eş anlamlı sayılabilecek bu önleç *z, po* ve *nad* basit önleçlerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

PLN: **Sponad** gór wieje wiatr i czuję się szczęśliwa.

TR: Dağların **yukarisından/üzerinden** rüzgâr eser ve mutlu olurum.

PLN: **Sponad** tysiąca wierszy wybraliśmy sto najlepszych.

TR: Bin şiir **arasından** en iyi yüz tanesini seçtik.

PLN: Mój kuzyn zawsze ogląda telewizję **sponad** okularów.

TR: Kuzenim televizyonu her zaman gözlüklerinin **üzerinden** izler.

Zza

Bileşik önleçlerden olup *diğer/öteki/öbür taraftan, arkasından/ardından* anlamları verir. *Z* ve *za* önleçlerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Sözlük anlamı açısından *z drugiej strony, poprzez* önleç ve önleçli ifadeye benzer.

PLN: Słonce wyszło **zza** chmur.

TR: Güneş bulutların **arkasından/ardından** çıktı.

PLN: Warto zobaczyć wspaniałą panoramę miasta **zza** rzeki.

TR: Nehrin **öbür tarafından** şehrin mükemmel manzarasını görmeye değer.

PLN: Moja siostra **zza** pazuchy wyjęła czarnego kotka.

TR: Kız kardeşim elbisesinin **arkasından** siyah bir kedcik çıkardı.

Wobec

Bu önleç *karşı, ...-e göre, için, yanında* anlamlarını verir ve dopełniacz ad durum çekimi gerektirir. Sözlük anlamı açısından *przy, w obliczu, w stosunku do* ve *względem* önleç ve söz öbeklerine benzemektedir.

PLN: Słowo ‘czarnuch’ jest obraźliwe **wobec** Afroamerykanów.

TR: Afroamerikan’lar **için** siyahi sözcüğü aşağılayıcıdır.

Bu cümlede karşımıza çıkan kullanım *wobec* önlecinin yanında sıfat bulunması ve bu kullanımla *...-e göre/için* anlamlarını vermesidir. Aşağıdaki tabloda daha fazla örnek sunulmuştur.

SIFAT	ÖNLEÇ	ANLAM
krytyczny	wobec	...e göre/için kritik
uprzejmy		...e göre/için kibar
lojalny		...e göre/için sadık

PLN: Niektórzy politycy nie mają szacunku **wobec** mniejszości etnicznych.

TR: Bazı politikacıların etnik azınlıklara **karşı** saygısı yoktur.

Bu örneğin özelliği *wobec* önlecinin yanına adların gelmesi ve önlecin ‘karşı’ anlamını vermesidir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
wobec	groźby aresztowania (y.d.- groźba aresztowania)	tutuklanma tehdidine karşı
	tlumu (y.d.- tłum)	kalabalığa karşı
	krajów (y.d.- kraje)	ülkelere karşı

PLN: Twoje problemy są niczym **wobec** moich, spoko!

TR: Senin problemlerin benimkilerin **yanında** hiçbir şey, sakin ol!

Yanında anlamını veren bu kullanım Polonya dilinde nadiren de olsa belirli bir kullanıma sahiptir.

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri *Celownik* Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler

Ku

-e *doğru* / *yönünde*, -e *yönelik*, *sonucunda*, *yüzünden* anlamlarına gelir. Bu önleç hareketin gerçekleştiği bir yeri ve yönü belirlemeye ve açıklamaya yardımcı olur. Bunun yanı sıra, bir etkinliğin amacını, insanların duygularını ve ruhsal durumlarını da açıklar. *Pod adresem*, *w kierunku*, *w odniesieniu do* kalıplarıyla anlamsal benzerlik gösterir.

PLN: Wolnym krokiem szli **ku** budynkowi, jak **ku** ziemi obiecanej.

TR: Ağır adımlarla, vaat edilmiş topraklara doğru yürür gibi, binaya doğru yürüyorlardı.

PLN: **Ku** jej zdziwieniu członkowie klubu zdecydowali się na spotkanie w sobotę.

TR: Onu şaşırtmaya yönelik (olarak) kulüp üyeleri Cumartesi günü buluşmaya karar verdiler.

PLN: **Ku** swojej rozpaczy, nie był w stanie przypomnieć sobie numeru PIN.

TR: Kendi umutsuzluğu yüzünden/sonucunda PİN kodunu hatırlayamadı.

PLN: Coś mi się wydaje, że oni mają się **ku** sobie.

TR: Bana öyle geliyor ki, onların birbirlerine yönelik bir sempatileri var.

Bu cümlede deyimsel bir ifade söz konusudur. *Mieć się ku sobie* deyimsel ifadesi, örnekte de görüldüğü üzere, birbirine duyguları olan kişilerden söz ederken kullanılır.

Dziğki

Her zaman celownik ad durumu gerektiren bu önleç, dilimizde *sayesinde* anlamı verir. Bir hareket için elverişli koşullar, olumlu anlam katar. Ancak, dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır ki, Polonya dilinde *dziğki* sözcüğü hem önleç olarak hem de ad olarak kullanılır. *Dziğki* sözcüğü ad olarak kullanıldığında *teşekkürler* anlamına gelir. *Dziğki za wszystko* cümlesi *her şey için teşekkürler* anlamındadır. Sözcüğün önleç olarak kullanımına ilişkin örnekler ise aşağıda sunulmuştur.

PLN: **Dzięki** mikrofalówce możemy odgrzać obiad w pięć minut.

TR: Mikrodalga fırın **sayesinde** öğlen yemeğini beş dakikada ısıtabiliriz.

Dziğki önleci ve ad bir araya gelerek mikrodalga fırın sayesinde anlamına gelmiştir. Olumlu bir anlamı vardır, yani bir şey olmazsa başka bir şey olmazdı. Diğer örnek kalıplar da aşağıda verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
dziğki	kredytowi (y.d.- kredyt)	kredi sayesinde
	staraniom (y.d.- staranie/ starać)	çabalar sayesinde
	uprzejmości (y.d.- uprzejmość)	nezaket sayesinde
	silnym lekom (y.d.- silne leki)	güçlü ilaçlar
	nowoczesnym technologiom (y.d.- nowoczesne technologie)	modern teknoloji sayesinde

PLN: **Dziğki** tobie dostalem tę pracę, dziękuję za pomoc.

TR: Bu işi **senin** sayende aldım, yardımın için teşekkür ederim.

Bu örnekte, *dziğki* önleci ve kişi adılı bulunmaktadır. Diğer kişi adıları ve *dziğki* önleci kullanımları aşağıda verilmiştir.

ÖNLEÇ	KİŞİ ADILI	ANLAM
dziğki	mu (y.d.- on)	onun (eril) sayesinde
	im (y.d.- oni/one)	onlar sayesinde
	mi (y.d.- ja)	benim sayemde

PLN: **Dzięki** temu, że pomógł swojej społeczności stanąć na nogi, wybrano go na burmistrza.

TR: Kendi toplumunun ayakları üzerinde durmasına yardım etmesi **sayesinde** belediye başkanı seçildi.

Dziğki temu kalıbı, önüne gelecek bir cümleyi açıklayan ve o cümleyle bağlantı kuran bir kalıptır.

Przeciw / Przeciwno

Türkçe'de *karşı* anlamına gelen bu önleç bir şeyin/birisinin başka bir şeye/birisine olan ters tepkisi, karşıt durumda olması kullanımını vardır.

PLN: Szczepionkę **przeciw** grypie stosuje się u osób dorosłych i dzieci.

TR: Grip aşısı yetişkin kişilerde ve çocuklarda kullanılır.

Kendisinden sonra gelen adı celownik ad durumunda çekime sokan bu önleç değişik amaçlara hizmet eder. Örneğin yukarıdaki cümlede aşının amacını belirtir.

PLN: On miał **przeciwno** sobie opinię publiczną.

TR: Kamuoyu kendine **karşıydı**.

PLN: Czajkowski i Mickiewicz walczyli na terenie Imperium Osmańskiego **przeciwno** zaborcom.

TR: Czajkowski ve Mickiewicz istilacılara **karşı** Osmanlı Devleti'nin topraklarında savaştılar.

PLN: Czy macie coś **przeciwko** temu, żebym ją zaprosił?

TR: Onu davet etmeme **karşı** bir itirazınız var mı?

Bu kullanımda ise kalıplaşmış bir yapı söz konusudur. *Przeciwko temu* söz öbeği önüne gelecek olan cümleyi içeren bir yapıdır ve buna karşı anlamı vardır. Buna karşı öbeğini kullandıktan sonra onun ne olduğu açıklığa kavuşturulur ve önüne gelecek olan cümle ile açıklanır.

PLN: Czy jesteś za albo **przeciw** aborcji?

TR: Kürtaja taraf mı yoksa **karşı** mısın?

Za albo przeciw kalıplaşmış bir söz öbeğidir ve bir konuda fikir sunarken, kısaca *za albo przeciw* yani ‘taraf mı yoksa karşı mısın?’ kalıbı kullanılır.

PLN: Życie każdego człowieka jest błogosławieństwem, a jego zniszczenie jest zbrodnią **przeciwko** ludzkości.

TR: Her insanın hayatı kutsaldır ve onun yok edilmesi insanlığa **karşı** bir suçtur/ insanlık suçudur.

PLN: Osobiście, wraz z mniejszością mojej grupy, zagłosowałam **przeciwko**.

TR: Ben kişisel olarak grubumun azınlığıyla birlikte **karşı** oy kullandım.

Bazı durumlarda da *przeciwko* cümleinin sonunda kullanılır ve yanına ad almadan, eylemin anlamını derinleştirmek ve detaylandırmak için kullanılır.

PLN: Przedszkolne gry **przeciwko** agresji są przydatnym sposobem pomocniczym w pracy pedagogicznej.

TR: Saldırganlığa **karşı** ana okulu oyunları öğretimde yardımcı, yararlı bir yoldur.

Wbrew

Dilimizde *karşısında, karşın, aksine, aykırı, rağmen* anlamlarına gelir. Sözlük anlamı açısından *na przekór, pomimo, przeciw, przeciwko* önleçlerine benzer.

PLN: **Wbrew** powszechnej opinii język polski nie jest tak trudny.

TR: Genel kanının **aksine** Polonya dili o kadar da zor değildir.

PLN: **Wbrew** wszelkim zasadam on pije alkohol w pracy.

TR: Bütün ilkelere **rağmen/karşın** o iş yerinde alkol içer.

PLN: **Wbrew** problemom wokół nas musimy żyć oraz być silni i odnosić sukcesy.

TR: Etrafımızdaki (bizi saran) **problemlere karşın/rağmen** yaşamak ve güçlü olmak ve başarı kazanmak zorundayız.

Naprzeciw / Naprzeciwo

Bileşik önleçlerden olup *karşısında, karşıda* anlamı verirler. *Na* ve *przeciw/przeciwo* basit önleçlerinin birleşmesinden oluşmuşlardır. Dolayısıyla, *karşı* anlamına gelen *przeciw/przeciwo* önleçleri -de/-da anlamı da kazanmıştır. Sözlük anlamı açısından *vis-a-vis, po drugiej stronie drogi, przeciw, przeciwnie, w przeciwieństwie, wbrew, z przeciwnej strony* önleç ve söz öbekleriyle benzerlik gösterebilirler.

PLN: Uniwersytet znajduje siğ **naprzeciw/naprzeciwo** bibliotece.

TR: Üniversite kütüphanenin **karşısındadır**.

PLN: Gdzie jest twój dom? **Naprzeciw/naprzeciwo** sklepu?

TR: Senin evin nerede? Mağazanın **karşısında** mı?

PLN: Stali **naprzeciw/naprzeciwko** sobie i gadali o ostatnich plotkach.

TR: Birbirlerinin **karşısında** (karşı karşıya) duruyorlar ve son dedikodular hakkında sohbet ediyorlardı.

Bazı durumlarda kendilerinden sonra herhangi bir ad/ad soylu sözcük gelmeyebilir. Bu kullanım aşağıdaki cümleyle örneklenmiştir.

PLN: Ola mieszka **naprzeciw/naprzeciwko**.

TR: Ola **karşıda** yaşıyor.

Na przekór

Rağmen, aksine, inat anlamlarına gelir. Sözlük anlamı açısından *na odwrót, na opak* ve *odwrotnie* söz öbekleriyle benzerlik gösterebilir.

PLN: Dziesięć lat temu moja siostra wyszła za mąż **na przekór** rodzicom.

TR: On yıl önce kız kardeşim ebeveynlerine **inat** evlendi.

PLN: **Na przekór** wielkim trudnościom odniosłem sukces i wygrałem nagrodę.

TR: Büyük zorluklara **rağmen** başarıyı elde ettim ve ödül kazandım.

PLN: Kupił samochód **na przekór** problemom finansowym.

TR: Ekonomik sorunlarına **rağmen** araba aldı.

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri *Biernik* Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler

Przez

Önüne gelen sözcüklere biernik ad durum eki gerektiren *przez* önlecinin çeşitli kullanımları vardır. Aracılığıyla, -den/-dan, boyunca, tarafından anlamları vardır ve kullanım örnekleri aşağıdadır.

PLN: Przejechał **przez** most.

TR: O, köprü**den** geçti.

Bu örnekte *przez* boyunca anlamında kullanılmıştır. Uzun mesafeli olan köprü kavramı iki alanı birbirine bağlayan bir nesnedir ve bu özelliğinden dolayı *przez* önlecini gerektirir.

PLN: Popatrzyłam na ciebie **przez** okno z uśmiechem.

TR: Pencere**den** sana gülümsemeyle baktım.

Yukarıdaki örnekte eylemi yapmak isteyen kişiye engel olabilecek bir nesne vardır. Arada bulunan pencerenin yine iki yolun birbirine bağlanmasını sağlayan köprü nesnesi gibi bir kullanımı vardır. Pencere sayesinde duvar engeli aradan çıkar ve pencere aracılığıyla, boyunca eylem gerçekleştirilir.

PLN: Nie będe omawiał swoich osobistych spraw **przez telefon.**

TR: Kendi şahsi meselelerimi telefon**la** tartışmayacağım.

Bu cümlelerde eylemi yapanlarla eylemin tamamlanma yöntemi, aracı, nesnesi ve işi yüklenicilerle aralarındaki ilişkilerin açıklanması gerçekleştirilir.

PLN: **Przez** wiele godzin słuchali koncertu przez radio.

TR: Bir kaç saat boyunca radyodan konser dinlediler.

Bu cümlede ise faaliyetler ve onların devam ettiği süre arasındaki ilişkiler belirtilmiştir.

PLN: **Przez** ciebie spóźniłam się do pracy.

TR: Senin **yüzünden** işe geciktim.

Bu cümlede ifade edilen olgular arasındaki nedensel bir ilişkinin gerçekleştiğini görmek mümkündür.

PLN: Ta gazeta jest czytana **przez** kobiety.

TR: Bu gazete kadınlar **tarafından** okunur.

Edilgen cümle yapılarında kullanılan *przez* önleci tarafından anlamı verir. İsimle birlikte (aktif yapının öznesi) doğrudan nesne oluşturur.

PLN: **Przez** pomyłkę oddałem sprawozdanie finansowe do złego działu.

TR: Yanlışlıkla/hatayla finansal raporları yanlış bölüme verdim.

İle anlamı veren bu örneği de göstermek gerekmektedir.

PLN: Czy mógłbyś sprawić, żeby ta umowa doszła do skutku? Proszę, **przez** wzgląd na naszą przyjaźń.

TR: Bu anlaşmanın sonuca ulaşmasını sağlayabilir misin? Dostluğumuzun hatırı**na** lütfen.

PLN: On zawsze patrzy **przez** dziurkę od klucza.

TR: O her zaman anahtar deliğinden bakar.

Dziurka od klucza yani *anahtar deliği* gibi söz öbeklerinde de kullanımı vardır.

Bu önlece verilen örnekler aşağıdaki tabloyla birlikte çoğaltılmıştır.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
przez	rodzeństwo (y.d.- rodzeństwo)	kardeşler tarafından
	chwilę (y.d.- chwilę)	bir an
	polityków (y.d.- politycy)	politikacılar yüzünden
	niego (przezeń) (y.d.- on)	Onun (eril) tarafından

Poprzez

Przez önlecinin önüne gelen *po* önleciyle birlikte birleşik yapı oluşturan bu önleç biernik ad durumunda çekim gerektirir. deki bulunma hali anlamına gelebileceği gibi ‘boyunca’ anlamına da gelir. *Przez* öncelinden getirdiği özelliğiyle de ‘aracılığıyla, tarafından’ anlamları verir. Sözlük anlamı açısından *przez*, *z powodu*, *dziğki*, *za pomocą* önleç ve söz öbeklerine benzer.

PLN: Brnęły **poprzez** śnieg.

TR: Kar**da** zorlukla yürüdüler.

PLN: **Poprzez** długie godziny czytałam słynne powieści, że nie mogłam przygotować się do egzaminu.

TR: Ünlü romanları o kadar uzun saatler **boyunca** okuyordum ki sınava hazırlanamadım.

PLN: Od września **poprzez** październik do listopada nie miał czasu żeby podróżować.

TR: Eylül'den Ekim ayı **boyunca**, Kasım'a kadar seyahat etmek için vakti yoktu.

PLN: Gdyby ona porozmawiała **poprzez** tłumacza, lepiej by rozumiała.

TR: Eğer çevirmen **aracılığıyla** konuşsaydı, daha iyi anlardı.

Ponad

Bu önleç de ‘daha fazla, ...-dan fazla, üzerinde’ anlamlarında kullanılır ve biernik ad durumunda çekim gerektirir. Po ve nad önleçlerinin birleşmesiyle oluşturulması açısından bileşik önleçlere dâhil edilir. Sözlük anlamı açısından ‘nad, powyżej, wiğcej niż’ önleç ve söz öbeklerine benzemektedir.

PLN: Komputer jest już stary, kupiłam **ponad** dwa lata temu.

TR: Bilgisayar artık eskidi, iki yıldan **fazla süre önce** satın aldım.

PLN: Wydaliśmy w sumie **ponad** sto dolarów na dekoracje

TR: Dekorasyona toplamda yüz doların **üzerinde** para harcadık.

PLN: Czas oczekiwania wynosił **ponad** dwie godziny.

TR: İki saatin **üzerinde** bir bekleme süresi oldu.

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri *Narzędnik* Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler

Miğdzy

Dilimizde *arasında* anlamına gelen bu önlecin en temel özelliği iki şeyin arasında anlamına gelmesidir. *Narzędnik* ad durum eki gerektiren bu önlecin çeşitli kullanımları olup bu kullanımların örnekleri aşağıda verilmiştir.

PLN: Lampa stoi **między** krzesłami.

TR: Lamba sandalyeler **arasında** duruyor.

Öznenin iki nesne ya da kişinin arasında durduğunu yani konumunu gösteren bu önlecin iki sandalye arasında duran lamba örneğini yukarıdaki örnek cümle gösterir. İki tane sandalye arasında yazmamasına rağmen *miğdzy* önlecinin iki rakamıyla özdeşleştiğini bilmemiz gerekir. Diğer örnek kullanımlar aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
miğdzy	instytucjami (y.d.- instytucje)	kurumlar arasında
	drogą a lasem (y.d.- droga a lasy)	yol ve orman arasında
	psami i kotami (y.d.- psy i koty)	köpekler ve kediler arasında
	drzewami (y.d.- drzewa)	ağaçlar arasında
	warzywami a owocami (y.d.- warzywa a owoce)	sebzeler ve meyveler arasında

PLN: Gosia musiała zostać dłużej w pracy, więc **w międzyczasie** jej mąż ugotował kolację.

TR: Gosia işte daha uzun süre kalmak zorundaydı, bu yüzden **bu zaman diliminde** akşam yemeğini onun eşi hazırladı.

Bu örnekte *miğdzy* ve sıfat/ad kullanımını görmek mümkündür. Anlam olarak herhangi bir değişikliği olmayan bu kullanımda karakteristik olan, *miğdzy* ve sıfatın/adın ayrı değil, birleşik yazılmasıdır.

ÖNLEÇ+AD/SIFAT	ANLAM
miğdzylkontynentalny	kıtalararası
miğdzomiastowy	şehirlerarası
miğdzynarodowy	uluslararası
międzypaństwowy	ülkelerarası
miğdzywojenny	iki savaş arası

PLN: Niech to zostanie **miğdzy** nami.

TR: Bu seninle benim **aramda** kalsın.

İki kişinin arasında kalması gereken gizli durumları da *miğdzy* ve kişi adlı/ad kalıbıyla ifade ederiz.

PLN: Autobus nie zatrzymuje się **między** Warszawą a Berlinem, nie ma przystanku.

TR: Otobüs Varşova ve Berlin **arasında** durmuyor, durak yok.

İki nesne arasındaki bir şeyden bahsetme söz konusu olduğunda da yukarıdaki gibi kullanımı vardır. Her zaman “a” yani ve/ile anlamına gelen bağlaçla birlikte kullanılır.

PLN: Z powodu święta narodowego sklep będzie nieczynny **między** godziną drugą a trzecią.

TR: Milli bayram dolayısıyla saat iki ve üç **arasında** mağaza kapalı olacaktır.

Belirli bir süre ve saat belirlerken kullanılır. Yukarıdaki cümle buna örnektir.

PLN: Moja matka kupiła sukienkę w kolorze **miedzy** żółtym a brązowym, ale mi się nie podoba.

TR: Annem sarı ve kahverengi **arasında** bir renkte elbise satın aldı ancak hoşuma gitmedi.

Bir şeyin ortada ya da geçiş arasında bir karaktere sahip olduğu zaman kullanılır. Bu örnekte sarı ve kahverengi arasında kalmış bir şeyin ara renk olması ya da sarı renk ve kahverenginden birine ait olmaması durumu vardır.

PLN: On jest najprzystojniejszy **miedzy** rówieśnikami w mieście.

TR: O, kentteki yaşlıları **arasında** en yakışıklısıdır.

Birisinin ya da bir şeyin diğer insanlar ya da şeylerden ayırıcı özelliğinin olması durumunda kullanılır. Bu kullanımında iki şeyin/kişinin arasında olma durumu yoktur ancak bu kullanım diğer kullanımlardan birisidir.

Nad

Türkçe’de üzerinde, kenarında anlamı veren bu önleç biernik ve narzędnik ad durum eki gerektirir. Cümlenin anlamı, eylemin gerekliliği ve önüne gelecek olan adın hangi ad durumu eki alacağına karar verir.

PLN: Piotr mieszka **nad** sklepem, wiğc nic nie kupuje w innych sklepach.

TR: Piotr marketin **üzerinde** oturur dolayısıyla diğer marketlerden hiçbir şey satın almaz.

Nad önlecinin en sık karşımıza çıkabilecek kullanımı bir yer, mekân, alan belirterek üzerinde anlamını vermesidir. Bu durumda narzędnik ad durum eki gerektirir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
nad	miastem (y.d.- miasto)	kentin üzerinde
	ziemią(y.d.- ziemia)	yeryüzünde
	głową (y.d.- głowa)	baş üzerinde
	głównym wejściem (y.d.- główne wejście)	ana giriş üzerinde
	domami (y.d.- domy)	evlerin üzerinde
	stolem (y.d.- stół)	masanın üzerinde

PLN: Kiedy mam wolny czas, najbardziej lubię piknikować **nad** Wisłą.

TR: Boş zamanım olduğunda en çok Vistül nehri **kenarında** piknik yapmayı severim.

Üzerinde anlamını vermesinin yanı sıra kenarında anlamını da verebildiğini yukarıdaki örnekte görmek mümkündür. Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ait örnekler verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
nad	morzem (y.d.- morze)	deniz kenarında
	rzeką (y.d.- rzeka)	nehir kenarında

PLN: Mam **nad** sobą dyrektora generalnego, nie mogę decydować sam.

TR: Benim **üzerimde** genel müdür var, tek başıma karar veremem.

Hiyerarşik olan bir düzenden bahsederken nad önlecini kullanırız. Aynı bu örnekte *nad* önlecinden sonra dönüşlülük adlı olan siebie adını narzędnik ad durumunda çekimlenerek sobą olduğunu görüyoruz.

PLN: On pracuje **nad** planami budynku i późno wraca do domu.

TR: O, bina planları **üzerinde** çalışıyor ve eve geç dönüyor.

Nad önleci, bir konu hakkında, üzerinde anlamında da sık sık kullanılır.

PLN: Boże, zmiłuj się nade mną!

TR: Tanrım, merhametini **üzerimde** tut.

PLN: Narcyzm to stan samouwielbienia, zachwył **nad** własnymi cechami.

TR: Narsisizm kendini çok sevme, kendi özellikleri **üzerine** zevk duyma durumudur.

Yukarıda verilen her iki örnekte de duygu ifade eden bir kullanım vardır.

PLN: Nie ma nic straszniejszego **nad** wojnę na świecie.

TR: Dünyada savaşın **üzerinde** (savaştan başka) daha korkunç hiçbir şey yoktur.

PLN: Kochała go **nad** życie, ale on ją porzucił.

TR: Onu hayatın kendisinden daha çok sevdi ancak o onu terk etti.

Bu kullanımda *nad* önleci, niż yani –den/-dan anlamı verir, kıyaslama yapar.

Zgodnie z

Bileşik önleçlerden biri olup *gereğince*, *uyarınca*, *-e uygun olarak*, *-e göre* anlamlarına gelir. Sözlük anlamı açısından *według*, *podług*, *wedle* önleçlerine benzer. Ayrıntılı örnekler aşağıda sunulmuştur.

PLN: Ostatnie wybory prezydenckie nie zostały przeprowadzone **zgodnie z** prawem.

TR: Son cumhurbaşkanlığı seçimleri yasaya **uygun olarak** yapılmamıştır.

PLN: Mamy nadzieję, że podczas weekendu wszystko pójdzie **zgodnie z** naszym planem.

TR: Umuyoruz ki, hafta sonu süresince her şey planımıza **uygun olarak** ilerleyecek. = Hafta sonu süresince her şeyin planımıza uygun olarak ilerleyeceğini umuyoruz.

PLN: Nikt nie przewidzi przyszłości, ale wiemy jedno: nic nie idzie **zgodnie z** planami.

TR: Hiç kimse geleceği bilmez/görmez, ancak, bir şeyi biliyoruz: hiçbir şey planlara **uygun olarak/göre** gitmiyor.

PLN: Turcja jest republiką **zgodnie z** konstytucją z 1923 r.

TR: Türkiye 1923 anayasasına **göre** bir cumhuriyettir.

W porównaniu z

Bileşik önleçlerden biri olup *...ile kıyaslandığında / ...e kıyasla* anlamı verir.

Sonrasında gelen adın/ad soylu sözcüğün narçednik ad durumunda çekimlenmesinin nedeni, bu bileşik önlecin içerdği z önlecidir. Dilimizde *ile* anlamı katan z önleci bu bileşik önleçte bir şeyi/birini başka bir şeyle/biriyle karşılaştırmayı sağlar.

PLN: **W porównaniu z** 1996 rokiem w tym roku wzrosła śmiertelność z powodu nowotworów o 50%.

TR: 1996 yılıyla **kıyaslandığında**/1996 yılına **kıyasla** bu yıl kanser yüzünden ölüm %50 oranında arttı.

PLN: **W porównaniu z** moimi bratami jestem nawet dwa razy dłuższa.

TR: Ağabeylerimle **kiyaslandığımda**/ağabeylerime **kiyasla** ben en azından iki kat daha uzunum.

PLN: **W porównaniu z** kuchnią turecką, kuchnia polska jest zdrowsza.

TR: Türk mutfağıyla **kiyaslandığında**/Türk mutfağına **kiyasla** Polonya mutfağı daha sağlıklıdır.

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri *Miejscownik* Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler

Przy

Przy önleci önüne geldiği sözcükleri *miejscownik* ad durumunda çekimlediği için kullanımları farklı anlamlar doğurmuştur. Türkçe'deki anlamsal karşılığını aşağıdaki örneklerle açıklamak mümkündür.

PLN: Kiedy twojego ojca nie ma **przy** tobie, daj mi znać, a postaram się ci pomoc.

TR: Baban **yanında** olmadığına bana haber ver ve ben sana yardım etmeye çalışacağım.

PLN: Nie wiedziałem, że parking jest zabroniony i zaparkowałem **przy** sklepie.

TR: Parkın yasak olduğunu bilmiyordum ve mağazanın **yanına** park ettim.

PLN: Jak należy siedzieć **przy** stole w czasie jedzenia?

TR: Yemek sırasında masada **da** nasıl oturmalı?

Bu kullanımda *przy* önleciyle adlar ve kişi adları bir araya gelmiş ve çeşitli anlamlar yaratmışlardır. Yakında uzanan bir nesne, bir şeyle belirli bir komşuluk, yakınlık durumu söz konusu olduğunda kullanılır. Bu önlecin Polonya dilindeki eş anlamlıları *w pobliżu* ve *obok* önleçleridir. Aşağıdaki tabloda bulunan örnekler bu kullanımı daha iyi gösterecektir.

EYLEM	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
mieszkać	przy	szkole (y.d.-szkoła)	okulun yan
siedzieć		biurku (y.d.-biurko)	çalışma masasının yanında oturmak
stać		oknie (y.d.- okno)	cam kenarında durmak
być		coś	bir şeyin yanında olmak
mieszkać		rodzinach (y.d.- rodziny)	ailesinin yanında yaşamak
trzymać ręce		sobie (y.d.- siğ)	elleri yanyana tutmak
stać ramię		ramieniu (y.d.- ramiğ)	omuz omuza durmak

PLN: Pociąg z Warszawy zatrzymuje się **przy** peronie czwartym.

TR: Varşova'dan gelen tren/ Varşova treni dördüncü peronda duruyor.

Bu kullanımın Polonya dilindeki mantığı şöyledir: tren raylarının uzun olduğunu ve trenin kendi yolunun olduğunu düşündüğümüzde, duraklar bu yolun ve rayların sağında ya da solunda olmak üzere her iki yanındadır. Tren, insanların bindiği bu durakların yanında durur. ye aktarıırken –de/-da bulunma durumuyla aktarırız.

PLN: Ona miała bruskę **przy** sukni, ale ktoś ją ukradł.

TR: Elbisesinin **üzerinde**/ elbisesinde onun bir broşu vardı ancak birisi onu çaldı.

Bu cümlede karşımızda –de/-da bulunma haliyle ya da üzerinde olarak Türkçe'ye aktarabileceğimiz bir kullanım çıkar.

PLN: Wielu ludzi umiera z powodu wypadków **przy** pracy.

TR: Pek çok insan iş kazaları/iş**teki** kazalar yüzünden ölür.

Bu cümlemin kullanımında *przy* önleci bir şeyin olma nedenini anlatır.

PLN: W zeszłym roku polubili się **przy** pierwszym spotkaniu.

TR: Geçen yıl ilk buluşma**da** aşık oldular.

Bu cümlede yine bulunma durumunda *ye* aktardığımız *przy* önleci zaman anlamı içerir. Bir olayın ya da eylemin zamanını tam olarak değil de hatırladığımız kadarıyla, yaklaşık olarak aktardığımız anlamına da gelir. Yukarıda çeşitli kullanımlarını gördüğümüz bu önlecin örneklerini aşağıdaki tabloyla arttırabiliriz.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
przy	tym (y.d.- ten)	bunun yanında
	czym (y.d.- co)	bunun yanında
	młodej twarzy (y.d.- młody twarz)	genç yüzünün yanında
	sobie (y.d.- siğ)	yanımda/üzerimde
	budowie tego mostu (y.d.- budowie tego mostu)	bu köprünün yapımında
	wszystkich (y.d.- wszyscy)	herkesin önünde/yanında
	kolacji (y.d.- kolacja)	akşam yemeğinde
	święcie (y.d.- święto)	tatilde

Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Birden Fazla Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler

Z

Bu basit önleç ad soylu sözcükleri *Dopełniacz* ve *Narzędnik* ad durumlarında çekime uğrattır. Polonya dilinde sık kullanılan önleçlerden biridir. Bazı durumlarda yanına -e kaynaştırma harfini alır ve *ze* olarak yazılıp okunur/söylenir.

1. *Dopełniacz* ad durumu çekimi uyguladığında

Dilimizde *-den/-dan* anlamına gelmekte olup bir hareketin çıkış noktasını, bu çıkış hareketiyle bağlantılı olarak gerçekleşen bir olayı/durumu, bir şeyden/yerden bir yere olan yönü ve bir şeyin dışında gerçekleşen hareketi ifade etmek üzere kullanılır.

PLN: Przyjechałam **z** Francji do Warszawy, żeby zwiedzić Muzeum Powstania Warszawskiego.

TR: Varşova Ayaklanması Müzesi'ni ziyaret etmek için Fransa'**dan** Varşova'ya geldim.

PLN: Wczoraj oni wyjechali **ze** wsi.

TR: Dün onlar köy**den** ayrıldılar.

PLN: **Z** okna mojego domu rozpościera się widok na duży mezcet.

TR: Evimin penceresin**den** manzara büyük bir camiye açılır.

PLN: **Z** okazji urodzin chciałabym ci życzyć wszystkiego najlepszego.

TR: Doğum günün fırsatın**dan** (yararlanarak)/vesilesiyle sana her şeyin en iyisini dilerim.

Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
wyjść	z	domu (y.d.-dom)	evden çıkmak
wrócić		kina (y.d.-kino)	sinemadan dönmek
nadjeżdżać		Krakowa (y.d.-Kraków)	Krakov'dan gelmek
wyjąć		portfela (y.d.-portfel)	cüzdandan çıkarmak
wiać		północy (y.d.-północ)	kuzeyden esmek
zejść		góry (y.d.-góra)	tepeden inmek
zsiąść		konia (y.d.-koń)	attan inmek

Bu önleç bir şeyin/kişinin bir gurup şey/kişi arasında bir özelliği ile öne çıkması durumu söz konusu olduğunda da kullanılabilir.

PLN: W Turcji Kızılırmak jest najwiğksza **z** rzek.

TR: Kızılırmak Türkiye'deki nehirler**den**/nehirlerin en büyüğüdür.

Bu kullanım bir bilginin, haberin, deneyimin kaynağını gösterme, bir şeye/konuya ilişkin nereden bilgi sahibi olduğunu ifade etme durumlarında da karşımıza çıkmaktadır.

PLN: **Z** własnego doświadczenia wiem, że kobiety lubią kwiaty.

TR: Kişisel deneyimim**den** biliyorum ki, kadınlar çiçekleri severler.

Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ilişkin birkaç örnek daha sunulmuştur.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
wiadomości	z	prasy (y.d.- prasa)	basından haberler
przykłady		życia codziennego (y.d.- życie codziennego)	günlük hayattan örnekler
przepis		książki kucharskiej (y.d.- książka kucharska)	yemek kitabından tarif
informacje		folderów (y.d.- folder)	klasörden bilgiler

Birisinin/bir şeyin köken/kaynak olarak bir yerden gelmesi ya da bir ortama, çevreye ve gruba ait olması durumlarında yine bu önleç kullanılır.

PLN: Ta wiedza pochodzi **z** doświadczenia.

TR: Bu bilgi deneyim**den** kaynaklanır/deneyime dayanmaktadır.

Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ilişkin birkaç örneği incelemek mümkündür.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
kolega	z	mojej szkoły (y.d.- moja szkoła)	okulumdan bir erkek arkadaş
jeden		wielu (y.d.- wiele)	pek çoğundan biri
któryś		was (y.d.- wy)	sizlerden biri
wielu		nich (y.d.- oni/one)	onlardan pek çoğu
najstarsze		dzieci (y.d.- dzieci)	çocuklardan en büyüğü
najciekawszy		zabytków (y.d.- zabytki)	binalardan en ilginç

Bu önleç bir şeyin içeriğini, onu oluşturan öğeleri, hammaddesini ve nelerden yapıldığını ifade ederken de kullanılır.

PLN: Moja rodzina składa się **z** pięciu osób.

TR: Benim ailem beş kiş**iden** oluşur.

Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ilişkin birkaç örneğe daha yer verilmiştir.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
bukiet	z	róż (y.d.- roża)	gül buketi
mur		cegły (y.d.- cegła)	tuğla duvar
łupiny		orzechów (y.d.- orzechy)	findık kabukları
wino		porzeczek (y.d.- porzeczka)	kuş üzümü şarabı

PLN: Nie spuszczała **z** niego/**zeń** oczu.

TR: O, gözlerini **ondan** alamadı.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere, *on* (o - eril) kişi adılı *z* önleciyle birlikte kullanıldığında *zeń* şeklinde tek bir sözcük olarak da yazılabilir. Genel kullanımı *z* *niego* olmakla birlikte, kısa biçimi olan *zeń* eski metinlerde sıklıkla yer alır. Bu önlec ve bu ad durumu söz konusu olduğunda, başka hiçbir kişi adılı için bu kısaltma geçerli değildir.

PLN: **Z** daleka widok jest piğkny.

TR: Görüntü **uzaktan** güzeldir.

Bu kullanımda sıfatlaşmış ad örnekleri karşımıza çıkar. Cümlede belirteç görevinde bulunan bu sözcükler *z* önleciyle bir araya gelir. Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha sunulmuştur.

ÖNLEÇ	SIFATLAŞMIŞ AD	ANLAM
z	cudzoziemska	yabancı gibi
	chłopska	köylü gibi
	cicha	sessizce
	lekka	hafifçe
	grubsza	kabaca
	nagła	aniden
	rzadka	nadiren
	wolna	yavaşça
	wysoka	yüksekten

2. *Narzędnik* ad durum çekimi uyguladığında

Bu kullanım eşlik etme, birliktelik anlamı bağlamında dilimizde *ile*, *birlikte* ifadesine karşılık gelir.

PLN: My **z** żonę mieszkamy od lat **z** teściową, my **z** teściową nigdy się nie kłócimy.

TR: Biz karım**la** (karımla ben: biz) yıllardır kayınvalidem**le** yaşıyoruz, ben/biz kayınvalidem**le** hiç kavga etmeyiz.

Yukarıdaki örnekte, birinci (my **z** żonę - biz karımla = ben ve karım) ve üçüncü (my **z** teściową - ben/biz kayınvalidemle = ben/biz ve kayınvalidem) z önleci bir grup özneyi vurgulamak üzere, ikinci z önleci ise eylemin bir kişiyle birlikte yapıldığını vurgulamak üzere kullanılmış ve böylece eylem bir şeyle/kişiyle bir bütünlük oluşturmuş, tamamlanmıştır. Eylemi yapmadaki birliktelik anlamına ilişkin diğer örnekler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	ANLAM
klócić się	z	... ile tartışmak
kontaktować się		... ile iletişim kurmak
pogodzić się		... ile uzlaşmak
pożegnać się		... ile vedalaşmak
przywitać się		... ile selamlaşmak
rozmawiać		... ile konuşmak
spotykać się		... ile buluşmak
współpracować		... ile birlikte çalışmak

PLN: Oni nie rozmawiają **ze** mną.

TR: Onlar benim**le** konuşmuyorlar.

Yukarıdaki örnekte, Narzędnik ad durum çekimi uygulayan z önleci sonrasında *ja* (ben) kişi adılı gelmesi halinde, önlecin **-e** kaynaştırma harfi alması durumu gözlenmektedir.

Z önleci bir şeyin diğer bir şeyin maddesi olma, bir şeyin içeriğini oluşturma, bir şeyi tamamlama, altını çizme, betimleme ya da karakterize etme durumunu ifade etmek üzere de kullanılır.

PLN: **Z** czym lubisz pizzę? Pamiętam, że lubisz **z** bazylią.

TR: Pizzayı **neli** seversin?/Nasıl pizza seversin? Fesleğen**li** sevdiğini hatırlıyorum.

PLN: Zmywacz do paznokci **z** olejem kokosowym i gliceryną jest najlepszy **ze** wszystkich zmywaczy.

TR: Hindistan cevizi yağ**lı** ve gliserin**li** aseton tüm asetonlar**dan**/asetonların en iyisidir.

Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ilişkin birkaç örnek daha sunulmuştur.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
kawa	z	mlekiem (y.d.- mleko)	sütlü kahve
chleb		masłem (y.d.- masło)	tereyağlı ekmek
miğso		kością (y.d.-kość)	kemikli et
sklep		zabawkami (y.d.- zabawki)	oyuncak dükkânı
zegar		kukułką (y.d.- kukułka)	guguk kuşlu saat
herbata		cytryną i cukrem (y.d.- cytryna i cukier)	limonlu ve şekerli çay
kurczak		z frytkami (y.d.- frytki)	patates kızartmalı tavuk
pierogi		miğsem (y.d.- miğso)	etli mantı/pierogi
dom		gankiem/ogrodem (y.d.- ganek/ ogród)	müstakil/bahçeli ev
placki ziemniaczane		ze	śmietaną (y.d.- śmietana)

Bu önleç bir etkinliğe eşlik eden diğer bir etkinlik durumu söz konusu olduğunda da kullanılır.

PLN: Wino, spożywane **z** umiarem, może być dobre dla zdrowia.

TR: Ölçü**lü** tüketilen şarap sağlık için faydalı olabilir.

Bu kullanıma verilebilecek diğer örnekler aşağıda sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
poruszać się		wysiłkiem(y.d.-	çabayla hareket etmek

		wysiłek)	
odezwać się do kogoś	z	przekąsem (y.d.- przekąs)	birisine alayla (alaycı) konuşmak
słuchać kogoś P		wyłożoną uwagą (y.d.- wyłożona uwaga)	birisini pür dikkat dinlemek
oczekiwać kogoś R		niecierpliwością (y.d.- niecierpliwość)	birisini sabırsızlıkla beklemek
obudzić się		bólem głowy (y.d.- ból głowy)	baş ağrısıyla uyanmak

Y

PLN: Smak nie jest identyczny z naturalnym, kiedy jemy warzywa poza sezonem.

TR: Sebzelere mevsimi dışında yediğimizde, tadı doğal~~ıyla~~ aynı olmaz.

Yukarıdaki örnekte, z önlecinin bir sıfatla birlikte kullanıldığını görüyoruz. Bu bir sıfatla birlikte kullanım Polonya dilinde sık sık karşımıza çıkabilecek bir kullanım olduğu için birkaç örnek daha sunalım.

SIFAT	ÖNLEÇ	ANLAM
sprzeczny	z	... ile aykırı (-e aykırı)
zareczony		... ile meşgul
zbieżny		... ile yakın, yakışır, uyan (-e yakın/yakışır/uyan)
zgodny		... ile uygun (-e uygun)
związany		... ile ilişkili

PLN: Ja więcej lubię sałatkę z krewetkami niż sałatkę z krewetek.

TR: Karides~~li~~ salatayı karidesler~~den~~ (yapılmış) salatadan/karides salatasından daha çok severim.

Yukarıdaki örnek, aynı önlecin uyguladığı iki farklı çekimi, dolayısıyla verdiği iki farklı anlamı çarpıcı bir şekilde göstermesi bağlamında önemlidir. *Sałatka z krewetkami* (karidesli salata) içinde bulunan sebzelerin yanı sıra karides de içeren

salata anlamına gelirken, *salatka z krewetek* (karides salatası) ise sadece karidesten yapılan, içerisinde sebze, makarna vs. bulunmayan salata anlamındadır. *Salatka z krewetkami* (karidesli salata) ifadesinde, önleçten sonra gelen *krewetki* (karidesler) çoğul adı Narzędnik ad durumunda çekime girmişken, *salatka z krewetek* (karides salatası) ifadesinde bu ad *Dopelniacz* durumunda çekimlenmiştir. Bunun gibi küçük anlam farkları önleçler sayesinde verilir ve bu durum önleçlerin Polonya dilindeki önemini, işlevini vurgulaması bağlamında önemlidir.

Po

Basit önleçlerden olup üç farklı ad durumu çekimi uygulayan bir karaktere sahiptir. Bu ad durumları genellikle *Miejscownik*, bazen *Biernik* ve nadiren *Celownik*'tir. Dolayısıyla, dilimizdeki anlamsal karşılığı da çeşitlilik gösterir.

1. *Miejscownik* ad durumu çekimi uyguladığında

Eylemin belirli bir zaman sonunda kendisinin ya da etkisinin sona ereceğini ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Bu bağlamda, dilimizde *sonra/-den sonra* anlamına gelir. Bu kullanımı sıklıkla karşımıza çıkabilecek bir kullanımdır.

PLN: **Po** trzyletnim pobycie w więzieniu zostałem zwolniony wobec braku dowodów winy.

TR: Hapishanede üç yıl kaldıktan **sonra** delil yetersizliğinden serbest bırakıldım.

Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ilişkin farklı örnekler verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD/SIFAT	ANLAM
po	chwili (y.d.- chwila)	bir süre sonra
	godzinie (y.d.- godzina)	bir saat sonra
	kilku latach (y.d.- kilka lata)	birkaç yıl sonra
	ciężkiej zimie (y.d.- ciężka zima)	yoğun/ağır geçen kıştan sonra
	południu (y.d.- południe)	öğleden sonra
	świętach (y.d.- święta)	bayramlardan sonra
	odejściu pociągu (y.d.- odejście pociągu)	trenin ayrılmasından sonra
	kolacji (y.d.- kolacja)	akşam yemeğinden sonra
	ślubie (y.d.- ślub)	düğünden sonra
	wszystkim (y.d.- wszystko)	her şeyden sonra

Bazı durumlarda ise bir eylemin, etkinliğin yapıldığı yer, alan, bölge, mekân vb. belirtmek üzere kullanılır. Dolayısıyla, bu kullanımda dilimizde *-de/-da* anlamına gelir.

PLN: Mimo niebezpieczeństwa chodzi **po** lesie i górach głównie samotnie.

TR: Tehlikeli olmasına rağmen ormand**da** ve dağlard**da** tek başına gezer.

Hareket halinde olan öznenin ulaştığı noktalar ve yerlerin ifadesinde kullanılır. Bir şeyin olduğu, yapıldığı yer, yol ya da yöntem anlamı veren kullanımını da görmek mümkündür. Ardışık ya da kademeli olarak ilerleyen hareket ve eylemlerin çevresindeki insanlar, nesnelere ve farklı yerlerde duran nesnelere civarı, etrafı anlatılır.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
chodźić	po	pokoju (y.d.- pokój)	odada yürümek
wędrować		kraju/mieście/górach (y.d.- kraj/miasto/góry)	ülkede/kentte/dağlarda dolaşmak
żeglować		morzu (y.d.- morze)	denizde yelken açmak
stapać		dywanie/błocie/ kamieniach/piasku (y.d.- dywan/ błoto/kamienie/piasek)	halıda/çamurda/taşlarda/kumda adım adım yürümek
biegać		sklepach (y.d.- sklepy)	mağazalarda koşuşturmak
rozejść się		okolicy (y.d.- okolica)	bölgeye yayılmak, dağılmak
rozbiegać się		kątach (y.d.- kąty)	köşelere açılmak, sapmak, ayrılmak
przebiegać		linii prostej (y.d.- linia prosta)	düz bir çizgide devam etmek, ilerlemek
chodźić		trawie (y.d.- trawa)	çimlerin üzerinde yürümek

Bu önleç bedenın belirli bir bölümüne yönelen/bölümünde gerçekleşen eylemi ifade etmek üzere de kullanılabilir.

PLN: Łzy spływają tobie **po** policzkach.

TR: Gözyaşların yanaklarında/n akıyor.

Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
głaskać	po	łowie (y.d.- łow)	başı okşamak
całować		rękach (y.d.- ręce)	ellerden/elleri öpmek
przeciągnąć		włosach (y.d.- włosy)	saçlardan/saçları çekmek
przebiec		plecach (y.d.- plecy)	omuzlarını ovmak

Bir şeyin olma, bulunma yeri ve nesnenin bir taraf(lar)ının betimlenmesi durumunda da kullanılabilir.

PLN: Kilka lat temu, spotkaliśmy się dokładnie **po** drugiej stronie ulicy.

TR: Birkaç yıl önce caddenin tam olarak diğer tarafında **buluşmuş**tuk.

PLN: **Po** jednej stronie ulicy stały samochody, **po** drugiej była dolina.

TR: Caddenin bir tarafında **arabalar duruyordu**, diğer tarafında **ise vadi vardı**.

PLN: Koc jest wystrzępiony **po** brzegach.

TR: Battaniye köşeler(in)**den** aşınmıştır.

Hareket halinde olan öznenin gerçekleştirdiği eylemler sırasında, eylemin üzerinde gerçekleştirildiği nesnelер/yerler söz konusu olduğunda da kullanılmaktadır.

PLN: Kiedy tramwaj się zaczął poruszać się **po** szynach, dziewczyna biegła chcąc wsiąść do tramwaju, ale nie mogła wsiąść.

TR: Tramvay raylar **üzerinde** hareket etmeye başladığında, kız tramvaya binmek isteyerek koştu, ama binemedi.

Aşağıdaki tablo bu kullanımı daha fazla açıklayabilme amacındadır.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
przejsć	po	kładce (y.d.- kładka)	podyumda yürümek
wchodzić		drabinie (y.d.- drabina)	bir merdiven/basamak çıkmak
wdrapać się		rusztowaniu (y.d.- rusztowanie)	inşaat iskelesine tırmanmak
wspinać się		linie (y.d.- linie)	ipe tırmanmak
zsunąć się		rynnie (y.d.- rynna)	pis su borusunda kaymak
wchodzić		schodach (y.d.- schody)	merdiven çıkmak

Ölçü, miktar, sayı, değer (sayılı ya da sayısız), fiyat ya da birim anlamı vermek için de kullanılmaktadır.

PLN: Dziennie daje dzieciom **po** (jednym) cukierku.

TR: Çocuklara günlük olarak/günde bir şeker veririm.

Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
po	kawałku tortu (y.d.- kawałek tortu)	bir parça kek
	garści orzechów (y.d.- garść orzechów)	bir avuç fındık
	litrze mleka (y.d.- litr mleka)	bir litre süt
	łyżce stołowej (y.d.- łyżka stołowej)	bir yemek kaşığı
	niskich/wysokich cenach (y.d.- niskie/wysokie ceny)	ucuz/pahalı fiyatlar
	jakimś kursie (y.d.- jakiś kurs)	her hangi bir kurda
	połowie (y.d.- połowa)	yarı yarıya

Aşağıdaki örnekte, ilgili nesne (pokój - oda) daha önceki durumun da nesnesidir. Sözü edilen yerin daha önceki kullanıcısı bellidir.

PLN: Zajęłyśmy pokój **po** siostrze.

TR: Odayı kız kardeşimiz den sonra aldık.

Po önleci ambalaj, paket, kap kacak adı, boşaltılmış paket, vb. nesnelere ifade ederken de kullanılır. Aşağıdaki tabloda açıklayıcı örnek kullanımlar bulunmaktadır.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
beczka	po	winie (y.d.-wino)	şarap varili
garnek		mleku (y.d.-mleko)	süt tenceresi
papier		miğsie (y.d.-miğso)	et pişirme kağıdı
puszki		konserwach (y.d.-konserwy)	konserve kutusu
klatka		króliku (y.d.-królik)	tavşan yuvası
dół		kartoflach (y.d.-kartofle)	patates çuvalı

İnsanların kendilerine diğerlerinden kalan mülkiyet, karakter ve kalıtsal özellikleri ifade ederken kullanılır.

PLN: Moja siostra ma urodę **po** matce i talent **po** ojcu.

TR: Benim kız kardeşim güzelliğini annem**den**, yeteneğini babam**dan** almıştır.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
pierscionek	po	babci (y.d.-babcia)	büyükanneden kalan yüzük
cechy dziedziczone		przodkach (y.d.-przodek)	atalardan miras kalan özellikler
warsztat		bracie (y.d.-brat)	ağabeyden kalan atölye

Hiyerarşik, yukarıdan aşağıya doğru bir sıralama, bir ölçek belirleme söz konusu olduğunda da kullanılmaktadır.

PLN: Moja matka była w domu pierwszą osobą **po** ojcu.

TR: Annem evde babam**dan sonra** (gelen) ilk kişidir.

Bu kullanım aşağıdaki örneklerle çoğaltılabilir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
po	Bogu (y.d.- Bóg)	Tanrıdan sonra
	Polaku (y.d.- Polak)	Polonyalıdan sonra
	deserze (y.d.- desert)	tatlıdan sonra
	nim (y.d.- on/ono)	ondan sonra (eril ya da nötr)
	drugim (y.d.- drugi)	ikinciden sonra

Bir şeyi/birini tanıma, anlama ölçütünü belirleme, bir şeye/birine göre bir şey söz konusu olduğunda da kullanılmaktadır.

PLN: Tym razem **po** opakowaniu poznałam nadawcę.

TR: Bu kez göndericiyi (yaptığı) paket**ten** tanıdım.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
po	głosie (y.d.- głos)	sesinden
	zapachu (y.d.- zapach)	kokusundan
	sposobie mówienia (y.d.- sposób mówienia)	konuşma tarzından
	twoich oczach (y.d.- twoje oczy)	senin gözlerinden

2. *Biernik* ad durumu çekimi uyguladığında

Bir mekânın/şeyin sonu, bir şeyin sınırlarına ulaşma söz konusu olduğunda kullanılır. Dolayısıyla, dilimizde *-e kadar/-e varıncaya kadar* anlamı verir.

PLN: Od profesora **po** sekretarkę wszyscy byli zaproszeni na imprezę urodzinową w klubie.

TR: Profesörden sekretere **varıncaya kadar** herkes kulüpteki doğum günü partisine davetliydi.

Yukarıdaki örnekte kalıplaşmış bir ifade, ... *od ... po* kalıbını görmekteyiz. Bu kullanımın, aynı anlama gelen, ancak, aralarında küçük bir fark olan ... *od ... do* kalıbıyla karıştırılmaması gerekir. Söz konusu fark, hiyerarşik bir sistemden/sıralamadan söz ederken ... *od ... po* kalıbının kullanılmasıdır.

PLN: Naczynie jest wypełnione **po** brzegi.

TR: Tencere ağzına **kadar** dolu(dur).

Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha sunulmuştur.

AD	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
broda	po	pas (y.d.- pas)	bele kadar sakal
śnieg		kolana (y.d.- kolana)	dize kadar kar
woda		kostki (y.d.- kostka)	ayak bileğine kadar su
pola		horyzon (y.d.- horyzon)	ufka kadar (uzanan) alanlar

Bir hareketin, etkinliğin, olayın yapılış/oluş amacını ifade etmede kullanılır.

Nesne ve özne bu amaçla vardır.

PLN: **Po** co weszłaś, **po** jakie lichy tu weszłaś?

TR: Ne **için** geldin, hangi şeytan **için** buraya geldin/hangi şeytan seni buraya getirdi?

Örnekler aşağıdaki tablodaki gibi çoğaltılabilir.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
iść/pójść/posłać	po	kogoś/coś (y.d.- kto/co)	birisi/bir şey için gitmek
pobiec		pomoc/doktora (y.d.- pomoc/doktor)	yardıma/doktora koşmak
pójść do sklepu		mąkę (y.d.- mąka)	un (almak) için markete gitmek
przyjść do kogoś		radę (y.d.- rada)	tavsiye için birisine gitmek/başvurmak
stać w kolejce		bilety (y.d.- bilety)	bilet almak için sırada beklemek
sięgnąć		książkę (y.d.- książka)	kitabı almak için uzanmak

Bir şeyin sayısını, miktarını, değerini, fiyatını ya da varlığını belirlemede de kullanılır.

PLN: Dostaliśmy **po** tysiąc złotych nagrody.

TR: Bin zloty' **lk** bir ödül kazandık.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
paczki	po	trzydzieści sztuk	otuzlu paketler halinde
materiał		sto złotych za metr	metresi yüz zloty olan materyal
dać komuś		dwie paczki papierosów	birine ikişer paket sigara vermek
mieć		trzy tygodnie urlopu	üçer haftalık tatilleri olmak
pracować grupkami		trzech, czterech	üçlü, dörtlü gruplar halinde çalışmak

3. Celownik ad durumu çekimi uyguladığında

Benzetme yapması bağlamında dilimizde *gibi* ve bir eylemi gerçekleştirirken uygulanan yöntemin/tarzın altını çizmesi bağlamında dilimizde *-ce/-ca* anlamı veren bir kullanıma sahiptir.

PLN: U nas wszystko **po** staremu, jak u ciebie?

TR: Bizde her şey eskisi **gibi**, sende nasıl?

PLN: On opiekuje się **po** ojcowsku 8-miesięcznym chłopczykiem.

TR: O, 8 aylık oğlanla babası **gibi** ilgileniyor.

PLN: Znam pięć słów **po** japońsku.

TR: Japon**ca** beş sözcük biliyorum.

PLN: Mówił z tobą **po** przyjacielsku, myślę, że on kocha cię jako przyjaciółkę, nie jako dziewczynę.

TR: Seninle arkadaş**ca** konuşuyordu, onun seni kız arkadaş olarak sevdiğini düşünüyorum, sevgili olarak değil.

Aşağıdaki tabloda birkaç örnek daha sunulmuştur.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
po	kryjomu	gizlice
	swojemu	kendi yöntemiyle
	mału	az az
	prostu	basitçe
	przyjacielsku	arkadaşça
	dziecinnemu	çocukça
	pijanemu	sarhoş gibi
	trzeźwemu	ağırbaşlı gibi
	góralsku	dağlılar/köylüler gibi
	koleżeńsku	arkadaşça (kız arkadaş)
	ludzku	insanca
	cichu	sessizce
	ojcowsku	baba gibi
	po mistrzowsku	amir gibi
	polsku	Polonya dili/Lehçe
	angielsku	İngilizce
	francusku	Fransızca
	turecku	Türkçe
włosku	İtalyanca	

Pod

Biernik ve narzędnik ad durum ekiyle kullanılan bu önlecin çeşitli kullanımları aşağıda verilmiştir.

PLN: Dzisiaj pogoda była tak piękna, że postanowiliśmy spędzić dzień **pod** chmurką.

TR: Bugün hava öyle güzeldi ki günü bulutların **altında** geçirmeye karar verdik.

Narzędnik ad durum ekiyle birlikte kullanılan bu örnekte *pod* önleci bir adla yanyana gelmiştir. Bir şeyin/kişinin bulunduğu yeri belirleyen ve bir nesnenin altında bulunduğunu gösteren durumlarda ya da belirli bir nesnenin bir kişiyi/şeyi örtüp

kaplaması/koruması durumlarında kullanılır. Aşağıdaki tabloda bu durumu gösteren farklı örnekler sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
pływać	pod	wodą (y.d.-woda)	suyun altında yüzmek
szukać		szafą (y.d.-szafa)	dolabın altında aramak
rosnąć		oknami (y.d.-okna)	pencerelerin altında büyümek
leżeć		kołdrą (y.d.-kołdra)	yorganın altında uzanmak
iść		parasolem (y.d.- parasol)	şemsiyenin altında yürüyerek gitmek
nosić		marynarką (y.d.-marynarka)	ceketinin altına giymek

PLN: Zobaczyłam galerię **pod** biblioteką.

TR: Kütüphanenin **dibinde** bir galeri gördüm.

Yukarıdaki örnekte gördüğümüz gibi bir şeyin bulunduğu konumu belirleyen bir kullanımı vardır. Bir şeyin başka bir şeyin yakınında olduğu, bu yakınlık durumunun genellikle boyut, yükseklik, dayalı olma vs. açısından olduğunu vurgulama durumlarında kullanılır.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
stać	pod	ścianą (y.d.-ściana)	duvara dayalı durmak
mieszkać		Warszawą (y.d.-Warszawa)	Varşova'ya yakın oturmak
dom		lasem (y.d.- las)	orman evi (ormanın dibindeki ev)
bitwa		Grunwaldem (y.d.- Grunwald)	Grunwald Savaşı (Grunwald yakınlarındaki savaş)

PLN: Poszliśmy **pod** górę aż do rzeki.

TR: Dağın **dibinden** nehre kadar güçlkle yürümeye çalıştık.

Bu kullanımda ise bir şeye doğru, bir şeye karşı bir eylemde bulunulur. Biernik ad durumunda çekime sokan bu kullanımda zorlukla, güçlkle belirteçleri cümlede bulunmasa da bu anlamla bağlantı kurulur.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
płynąć	pod	prąd (y.d.- prąd)	akıntıya karşı yüzmek
patrzeć na coś		światło (y.d.- światło)	ışık altında bir şeye bakmak
biec		wiatr (y.d.- wiatr)	rüzgara karşı koşmak

PLN: **Pod** wieczór wypijmy **pod** twoją trzydziestkę.

TR: **Akşama doğru/yakın** senin otuzuncu yaşına içelim.

Zamanla ilgili çeşitli anlam ve çağrışımları vardır. Genelde bir şeye olan zamansal yakınlık anlamının altı çizilir. Biernik ad durum kullanımına sahip olan bu anlamdaki örnekler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
mężczyzna	pod	czterdziestkę (y.d.- czterdziestka)	kırkli yaşlardaki adam
zacząć się		wieczór (y.d.- wieczór)	akşama doğru başlamak
spotkać się		koniec miesiąca (y.d.- koniec miesiąca)	ay sonuna doğru buluşmak
jechać		jesień (y.d.- jesień)	bahara doğru gitmek

PLN: Jest **pod** całkowitą kontrolą swojego męża, nawet nie myśli samodzielnie.

TR: Kocasının tam kontrolü **altında**dır, kendi başına düşünmez bile.

PLN: Urodziłam się **pod** znakiem Skorpiona.

TR: Akrep burcunda doğdum.

Yukarıda verilen iki örnek kullanımda narzędnik ad durum eki kullanılmış ve bir şeyi yönetme, koruma, güven altına alma, denetleme ve etkisi altında olma anlamları verilmiştir. Aynı yapı ve anlamda kullanılabilir olan diğer örnekler de aşağıda bulunan tablodaki gibidir.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
delegacja	pod	przewodnictwem kogoś (y.d.- przewodnictwo)	birisinin başkanlığındaki heyet
bawić się		okiem kogoś (y.d.- oko)	birisinin gözetimi altında oynamak
urodzić się		znakiem Wagi (y.d.- znak Waga)	terazi burcunun (etkisi) altında doğmak
orkiestra		dyrekcją kogoś (y.d.- dyrekcja)	birisinin şefliğindeki orkestra
pracować		kontrolą (y.d.- kontrola)	kontrol altında çalışmak
studiować		kierunkiem profesora (y.d.- kierunek profesora)	profesör yönetiminde araştırma yapmak
służyć		dowództwem (y.d.- dowództwo)	komutası altında hizmet etmek
być		wpływem alkoholu (y.d.- wpływ alkoholu)	alkol etkisi altında olmak
znajdować się		okupacją (y.d.- okupacja)	işgal altında bulunmak

PLN: Julian Tuwim napisał wiersz dla dzieci **pod** tytułem *Lokomotywa*.

TR: Julian Tuwim çocuklar için *Lokomotif* başlığı **altında** bir şiir yazmıştır.

PLN: Dom studencki mieści się **pod** numerem pierwszym.

TR: Öğrenci yurdu bir numarada bulunur.

Bu örnekte görüldüğü üzere adları, soyadları, başlıkları, kişileri, kurumları ve mekânları içeren, narzędnik ad durum eki gerektiren bir kullanımı vardır.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
znajdować	pod	sygnaturą 355 (y.d.- sygnatura)	355 katalog numarası altında bulmak
sklep		nazwą “Biedronka” (y.d.- nazwa)	“Uğur böceği” adlı bir dükkan
kościół		wezwaniem Matki Boskiej (y.d.- wezwanie/ wezwać)	Meryem Ana’ya adanmış bir kilise
powieść		tytułem “Popiół i Diament” (y.d.- tytuł)	“Kül ve Elmas” başlıklı roman
znać		panieńskim nazwiskiem (y.d.- panieńskie nazwisko)	kızlık soyadıyla tanımak
pisać		pseudonimem (y.d.- pseudonim)	takma adla yazmak
wysłać list		czyimś adresem (y.d.- adres)	birisinin adresine mektup göndermek

PLN: Student napisał artykuł **pod** swoją profesorkę.

TR: Öğrenci makaleyi hocasının **tarzında** yazdı.

Eylemin modelini, özel bir düzenleme tarzını, görüntüsünü anlatmak için detaylı ifadeler üretir. Aşağıdaki örnekler bu kullanımı daha detaylı açıklamaktadır.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
tańczyć	pod	melodiğ walca (y.d.- melodia walca)	vals melodisinde dans etmek
dobrac torebkę		kolor sukni (y.d.- kolor sukni)	çantayı elbisenin renginde seçmek
malować		kogoś (y.d.- kto)	birisinin tarzında resim yapmak

Za

Adların biernik, narzędnik ya da dopełniacz durumunda çekimini gerektiren bu önleç, farklı kullanım ve anlamlara sahip olur. Bu kullanım ve anlamlar aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

1. Biernik ad durumu çekim uyguladığında

PLN: Czy chcesz wyjść **za** miasto?

TR: Kent **dışına** çıkmak ister misin?

Genellikle *dokad* (nereye) sorusuna yanıt veren bir eylemin yönelme yerini ya da kişisini gösterir.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
schować się	za	kogoś (y.d.- kto)	birisini korumak
wyrzucić kogoś		drzwi (y.d.- drzwi)	birisini kapı dışarı etmek
wywedrować		morze (y.d.- morze)	deniz aşırı göç etmek
wyjść		bramę (y.d.- brama)	dış kapı dışına çıkmak

Bir zaman birimi söz konusu olduğunda *sonra* anlamı verir.

PLN: **Za** cztery miesiące wychodzę **za** mąż.

TR: Dört ay **sonra** evleniyorum.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
za	dwa/pięć dni (y.d.- dwa/pięć dni)	iki/beş gün sonra
	godzinę (y.d.- godzina)	bir saat sonra
	dwie godziny/pięć godzin (y.d.- dwie godziny/pięć godzin)	iki/beş saat sonra
	dwa tygodnie/sześć tygodni (y.d.- dwa tygodnie/ sześć tygodni)	iki/altı hafta sonra
	pięć miesięcy (y.d.-pięć miesięcy)	beş ay sonra
	rok/dziesięć lat (y.d.- rok/ dziesięć lat)	bir yıl/on yıl sonra

PLN: Trzymamy **za** was kciuki.

TR: Size bol şans dileriz.

Saat söz konusu olduğunda ise, kala, var anlamını vermektedir.

PLN: (Godzina) jest **za** kwadrans piąta.

TR: (Saat) beşe çeyrek **var**.

Bazı eylemler kendilerinin yanına sadece *za* önlecinin gelmesini gerektirirler.

Yukarıdaki eylem bu özelliğe sahip eylemlerden birisidir. Diğer eylemlere örnek olarak aşağıdaki tablo verilmiştir.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
prowadzić	za	cugle (y.d.- cugle)	dizginleri tutmak
chwycić		ucho (y.d.- ucho)	kulağından tutmak
trzymać kogoś		ręce (y.d.- ręce)	birisini elinden tutmak

PLN: Kiedy ja powiedziałaam do męża, że dzieci dostały ze sklepu pięknie zabawki zupełnie **za** darmo, on wziął moje słowa **za** żart.

TR: Çocukların mağazadan tamamen ücretsiz **olarak** güzel oyuncak aldıklarını eşime söylediğimde sözlerimi şaka **olarak** algıladı.

Bu cümlede “olarak” anlamına gelen *za* önlecinin bu kullanımı nadiren de olsa karşımıza çıkabilir.

PLN: Wypijmy **za** zdrowie gospodyni!

TR: Ev sahibinin sağlığına **içelim!**

Za önleci bazı kullanımlarında cümlede amaç belirtir. Bu duruma dair birkaç örnek aşağıdaki tabloda verilmiştir.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
pić	za	czyjaś pomyślność (y.d.- czyjaś pomyślność)	birisinin refahına içmek
walczyć		wolność (y.d.-wolność)	özgürlük için savaşmak
polec		kraj (y.d.- kraj)	ülkesi için ölmek

2. Narzędnik ad durumu gerektiren za önleci

PLN: Dyrektor zapomniał podziękować wszystkim, którzy pracowali **za** kulisami.

TR: Yönetmen sahne **arkasında** çalışan herkese/çalışanlara teşekkür etmeyi unuttu.

Genellikle gdzie yani nerede sorusuna yanıt veren bir şeyin sınırı, bir noktadan daha ötede olacak olan yer, birinin tarafından, bir şeyin karşı tarafından anlamlarını üretmeye yarar.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
za	oknem (y.d.- okno)	pencerenin arkasında/diğer tarafında
	drzewem (y.d.- drzewo)	ağacın diğer tarafında
	górami/lasami (y.d.- góry/lasy)	dağların/ormanların diğer tarafında

PLN: Niespecjalnie przepadam **za** łososiem, właściwie w ogóle nie lubię ryb.

TR: Somona**a** çok da düşükün değilim, aslında genelde balık sevmem.

PLN: Ci ludzie są **za** prawem do aborcji, a tamci przeciw.

TR: Bu insanlar kürtaj hukuku **arkasındadır**, şunlar ise karşıtıdır.

PLN: **Za** pozwoleniem kierownika można było robić nadgodziny.

TR: Yöneticinin izniyle/izni dahilinde mesai yapılabilir.

Bu cümlelerde ise duygu ve hoşlanmalar, beğenilerden söz ederken kullanılan *za* önleci vardır.

PLN: Czy ta sukienka jest **za** krótka? Nie **za** bardzo.

TR: Bu elbise **çok** mu kısa? **Çok** fazla değil.

Yukarıda bulunan bu cümle her ne kadar *za* önleciyle yapılmış olsa da aslında buradaki kullanım cümlede derecelendirme zarfı olarak görev yapar. “Zbyt, zanadto” yani “oldukça, çok” anlamlarına gelir.

ÖNLEÇ	SIFAT	ANLAM
za	ciężki	çok/oldukça ağır
	młody	çok/oldukça genç
	duże	çok/oldukça büyük
	późno	çok/oldukça geç
	wcześnie	çok/oldukça önce (erken)

Poza

Türkçe’de dışında anlamına gelen bu önleç ad ve ad soylu sözcüklerle birlikte kullanılır. Önüne gelen sözcükleri narzédnik ve nadiren de biernik ad durumunda çekime uğratar.

PLN: **Poza** umiejętnościami zarządzania ludźmi jest także dobry z księgowości.

TR: İnsanları yönetme becerilerinin **dışında/ötesinde/ek olarak** aynı zamanda muhasebede de iyidir.

Narzędnik durum ekiyle kullanılan bu örnek cümlede *poza* önleci *oprócz* önleciyle aynı anlama sahiptir. Bir şeyin kapsamının genişletilmesi, başka meseleler, insanlar, durumlar eklenmesi anlamlarını verir.

PLN: Jego słowa **poza** kontekstem zabrzmiały nieco ksenofobicznie.

TR: Onun içerik **dışı** sözleri biraz ksenofobik/yabancı düşmanı geldi.

PLN: **Poza** mną w muzeum było jeszcze dwóch chłopaków.

TR: Müzede benim **dışında** iki erkek daha vardı.

Narzędnik ad durum ekiyle kullanılan diğer *poza* önleci örneğinin de *oprócz*, z wyjątkiem yani *dışında* anlamı vardır. Bir şeyin kapsamından sınırlama ve hariç tutma durumunu ifade eder.

PLN: Nie możesz oczekiwać, że truskawki będą dobre zimą, jesteśmy **poza** sezonem.

TR: Çileklerin kışın güzel olmasını bekleyemezsin, sezon **dışındayız**.

PLN: Moja siostra miała syna **poza** małżeństwem.

TR: Kız kardeşimin evlilik **dışı** bir oğlu vardı.

PLN: Kiedy dotarliśmy na szczyt wzniesienia, żołnierze byli już **poza** zasięgiem wzroku.

TR: Tepenin zirvesine vardığımızda, askerler çoktan görüş alanı **dışında** kalmışlardı.

PLN: Nie wiem, dlaczego ludzie wolą uczyć się, pracować, odpoczywać i podróżować **poza** granicami naszego kraju.

TR: İnsanların neden ülkemizin sınırları **dışında** eğitim almayı, çalışmayı, dinlenmeyi ve seyahat etmeyi tercih ettiklerini bilmiyorum.

İsim tarafından belirlenen nesnenin konumundan daha ileri bir yer anlamına gelir. Narzędnik ad durum ekiyle kullanılır.

PLN: Boli mnie gardło, a **poza** tym mam katar. W naszym środowisku jest wiele wirusów.

TR: Boğazım ağrıyor ve bunun **dışında** nezlem var. Çevremizde pek çok virüs var.

Bu örnekte cümleleri birbirine bağlayan *poza tym* kalıbı var. Bunun dışında anlamına gelen bu kalıp bir şeyi bir şeye eklemek için kullanılır.

PLN: Jedząc patrzył **poza** rzekę.

TR: Yemek yerken nehrin **ötesine** bakıyordu.

Biernik ad durumuyla kullanıldığında da bir noktadan daha ileriye doğru olan yönü gösterir. Ötesine, ilerisine anlamına gelen bu kullanımda bulunan bir noktadan sınırları olan başka bir noktaya, öteki tarafa hareket durumu vardır.

Aşağıdaki tablo, *poza* önlecinin kullanımlarına genel bir bakış için verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
poza	rzeke (y.d.- rzeka)	nehirin ötesine/ilerisine
	bramę (y.d.-brama)	kapının ötesine/ilerisine
	domem (y.d.- dom)	evin dışında
	krajem (y.d.- kraj)	ülke dışında
	lekcjami (y.d.- lekcje)	dersler dışında
	nią (y.d.- ona)	onun (dişil) dışında
	tym (y.d.- ten)	bunun dışında

Na

Basit önleçlerden olup sıkça kullanılır. İki farklı ad durum çekimi uygulayabilen, dolayısıyla iki farklı anlam içeren önleçlerdendir. Uyguladığı diğer ad durum çekimi *Miejscownik* 'tir (bkz. Miejscownik bölümü). Pek çok ifade, anlam ve yapı içinde yer alması nedeniyle, bu önlece dilimizde tek bir karşılık vermek güçtür. Bu önlecin oldukça geniş olan kullanım alanları aşağıdaki örneklerle açıklanmıştır.

PLN: Co chwilę patrzysz **na** zegarek. Chyba czekasz **na** kogoś.

TR: Her saniye kol saatine**ne** bakıyorsun. Galiba birisini**ni** bekliyorsun.

PLN: Chciałbym wymienić dolary **na** złote.

TR: Dolarlarımı zloty'lara**na** çevirmek istiyorum.

Bu örnek cümleler göstermektedir ki, bazı eylemler kendilerinden sonra *na* önlecinin kullanılmasını zorunlu kılar. *Na* önlecinin, Biernik ad durum çekimi uyguladığında, dilimizdeki genel karşılığı yönelme ifadesi olan *-e/-a*'dır. Eylemin birisine/bir şeye yönelmesi durumu söz konusudur. Aşağıdaki tabloda bu kullanıma ilişkin farklı örnekler sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
poprosić	na	coś	bir şey rica etmek
zaprosić		kogoś	birisini davet etmek
głosować		kogoś	birisine oy vermek
nałożyć słuchawki		uszy	kulaklıkları kulağına takmak
nacisnąć		przycisk	düğmeye basmak
krzyczyć		kogoś	birisine bağırarak
mówić coś		kogoś	birisine bir şey söylemek
marudzić		coś	bir şeyle oyalanmak

PLN: Zawsze chodzę **na** piechotę na uniwersytet, ale dzisiaj pojechałam samochodem.

TR: Üniversiteye her zaman yürüyerek giderim ancak bu gün arabayla gittim.

Bu kullanımda hareket eylemleriyle oluşturulan cümlelerde bulunan araç adlarını ve hareket durumlarını belirtme vardır. Hareketin bir araç, vasıta ya da öznenin kendisi tarafından yapıldığını bildirirler. Aşağıdaki örnekler bu kullanımı daha iyi açıklamaktadır.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
jechać	na	rowerze (y.d.- rower)	bisiklete binmek
latać		lotni (y.d.- lotnie)	yelken kanatta uçmak
jeździć		nartach/łyżwach/wrotkach (y.d.- narty/łyżwy/ wrotki)	kayak/buz pateni/paten yapmak
jeździć		koni (y.d.- koń)	ata binmek
skakać		jednej nodze (y.d.- jedna noga)	tek ayağının üzerinde zıplamak
chodźć		rękach (y.d.- ręce)	ellerinin üzerinde yürümek

PLN: Zagrali jakaś melodię **na** skrzypcach i fortepianie.

TR: Onlar keman ve piyanoda bir melodi çaldılar.

Enstrüman, araç, ekipman, alet ve çeşitli spor aktiviteleri isimleriyle kullanılan *na* önlecine aşağıdaki örnekleri göstermek mümkündür.

EYLEM	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
grać	na	pianinie i gitarze (y.d.- pianino i gitara)	piyano ve gitar çalmak
pracować		komputerze/ kalkulatorze (y.d.- komputer i kalkulator)	bilgisayarda/hesap makinasında çalışmak
pisać		maszynie (y.d.- maszyna)	daktiloda yazmak
robić		drutach (y.d.- druty)	örmek/şişlerde yapmak
grać		akordeonie (y.d.- akordeon)	akordeon çalmak
grać		flecie (y.d.- flet)	flüt çalmak
grać		skrzypcach (y.d.- skrzypce)	keman çalmak

PLN: Nie mów **na** okrągło po angielsku!

TR: Sürekli **olarak** İngilizce konuşma!

PLN: Lubię skrzydełka **na** ostro.

TR: Acı baharatlı kanat severim.

Bu örneklerde bir şeyin yapılma tarzı, usulü ve metodundan söz ederken *na* önlecinin yanına belirteç sözcük türü gelir. Robić coś jak /w jaki sposób sorularına yanıt veren bu kullanımda *na* önleci olarak anlamında Türkçeye aktarılabilir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
na	miejscu (y.d.- miejsce)	burada
	stałe/ zawsze	kalıcı olarak
	zimno	soğuk olarak
	trzeźwo	ayık bir şekilde
	gorąco	sıcak olarak
	słodko	tatlı olarak
	wynos	paket servis olarak
	nowo	yeniden
	twardo/miğkko (jajko)	haşlanmış/rafadan olarak (yumurta)

PLN: To miasto siğ znajduje **na** wschodzie.

TR: Bu kent Doğu'**da** bulunuyor.

PLN: Kto biega najszybciej **na** świecie?

TR: Dünyada**da** en hızlı kim koşar?

PLN: Mieszkam **na** wsi.

TR: Köy**de** yaşıyorum.

PLN: My niezmiernie się cieszymy, że jedziemy na miesiąc miodowy do Grecji.

TR: Balayına Yunanistan'a gideceğimiz için çok mutluyuz.

Yukarıda verilen örneklerde *na* önlecinin Polonya dilindeki en sık kullanımlarından birini gösterdik. Bir kişinin/ bir şeyin bir alanda, yerde, mekânda bulunduğunu söylemek için-de/-da yani bulunma ad durumunu belirten *na* önlecini kullanırız. Aşağıdaki tabloda bu kullanım detaylıca örneklenmiştir.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
na	północy (y.d.- północ)	kuzeyde
	południu (y.d.- południe)	güneyde
	poddaszu (y.d.- poddasz)	tavan arasında
	targu (y.d.- targ)	pazarda
	poczcie (y.d.- poczta)	postanede
	dachu (y.d.- dach)	çatıda
	pierwszym/drugim/trzecim piğtrze (y.d.- pierwsze/ drugie/ trzecie piğtro)	birinci/ikinci/üçüncü katta
	mapie (y.d.- mapa)	haritada
	pikniku (y.d.- piknik)	piknikte
	zachodzie (y.d.- zachód)	batıda
	lotnisku (y.d.- lotnisko)	havaalanında
	dworcu autobusowym (y.d.- dworzec autobusowym)	otobüs terminalinde
	stadionie (y.d.- stadion)	stadyumda
	lewo/prawo (y.d.- lewo/prawo)	sağda/solda
	zebraniu (y.d.- zebranie/ zebrać)	toplantıda
	wiosnę (y.d.- wiosna)	bahar mevsiminde
planie (y.d.- plan)	planda	
uniwersytecie (y.d.- uniwersytet)	üniversitede	

Yukarıda verilen örneklerde *na* önlecinin Türkçe'deki bulunma ad durumunu belirttiğini açıkladık. Bu kullanımın altını çizmemizi gerektiren bir detayı bulunmaktadır. Bu detay; yukarıdaki *na* önleciyle yapılan bulunma hali örnek cümlelerinden şöyle bir farklılık yaratır. Kişi ya da şeylerin yüzeyle temas halinde olduğunu kendi içeriğinde ve anlamında barındırır. Aşağıdaki tabloda bu kullanım detaylıca örneklenmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
na	stole (y.d.- stół)	masada (temas halinde)
	krześle (y.d.- krzesło)	sandalyede (temas halinde)
	kanapie (y.d.- kanapa)	kanepede (temas halinde)
	drzwiach (y.d.- drzwi)	kapıda (temas halinde)
	ścianie (y.d.- ściana)	duvarda (temas halinde)
	jeziorze/rzece/morzu (y.d.- jezioro/ rzeka/morze)	gölde/nehirde/denizde (temas halinde)
	zdjęciu/obrazie (y.d.- zdjęcie/ obraz)	fotoğrafta/resimde (temas halinde)
	małym palcu (y.d.- mały palec)	serçe parmakta (temas halinde)

PLN: W tym roku dostałam się **na** uniwersytet.

TR: Bu yıl üniversiteye **g**irdim.

Bu kullanımda biernik ad durumunda çekim gerekir ve anlam olarak yön gösteren ifadelerde kullanılır. Türkçe'deki yönelme ad durumuna karşılık gelen bu kullanımın farklı örnekleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
iść	na	plażę (y.d.- plaża)	plaja yürüyerek gitmek
chodzić		stację (y.d.- stacja)	istasyona yürümek
pojechać		Sycyliğ (y.d.- Sycylia)	Sicilya'ya gitmek
pojechać		Krym(y.d.- Krym)	Kırım'a gitmek
pójść		zebranie (y.d.- zebranie/zebrać)	toplantıya gitmek
jechać		koncert(y.d.- koncert)	konsere gitmek
skręcać		północ/wschód(y.d.- północ/wschód)	kuzeye/doğuya dönmek
ładować meble		ciężarówkę (y.d.- ciężarówka)	mobilyaları kamyonu yüklemek

PLN: Wypijmy **na** zdrowie!

TR: Sağlığımıza **ı**çelim!

Bu kullanımda ise herhangi bir şey için kutlama yaparken söylenen kalıplaşmış bir söz öbeği vardır.

PLN: **Na** jak długo chcesz wypożyczyć samochód? **Na** miesiąc.

TR: Ne kadar süreliğine araba kiralamak istersin? Bir aylığına.

PLN: Musiałam skończyć tłumaczenie **na** wczoraj, ale nie mogłam.

TR: Çeviriyi **dü**ne **kadar** bitirmek zorundaydım ama bitiremedim.

Bu cümlede gördüğümüz üzere na önlecinin önündeki sözcüğe biernik ad durumu geldiğinde belirli bir zaman aralığı çizen kullanım göze çarpmaktadır.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
na	jak długo?	ne kadar süreliğine?
	jeden dzień/cztery dni	bir/dört günlüğüne
	dwa tygodnie	iki haftalığına
	cały miesiąc	bütün bir aylığına
	jedną noc (y.d.- jedna noc)	bir geceliğine
	środe (y.d.- środa)	çarşamba günü
	zawsze	sonsuz kadar
	jutro	yarına kadar
	drugą (y.d.- druga)	saat ikide
	siedemnastą (y.d.- siedemnasta)	saat on yedide
	piątego stycznia	beş Ocak'ta
	chwilę (y.d.- chwila)	bir anlığına
	pół godziny	yarım saatliğine
	krótko	kısa süreliğine

PLN: Patrz na z zazdrością.

TR: Ona kıskançlıkla bakarlar.

Bu kullanımda karşımıza *na* önlecinin yanına gelen kişi adlı niego olarak yazılmaz ve sadece 'n' harfi yazılır. Kısaltılarak yeni bir sözcüğe bürünen bu kullanımın açılımı *na niego*'dur. Bu kullanımın sık sık karşımıza çıkmamasına rağmen varlığından söz etmemek olmaz.

PLN: Proszę przefarbować włosy na czarno.

TR: Lütfen saçlarımı siyaha boyayın.

Kuaförde kullanılan terimlerde *na* önleci sıklıkla kullanılır. Aşağıda verilen tabloda bu kullanımın detayları bulunmaktadır.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
ściąć włosy	na	języka (y.d.- język)	saçları küt kestirmek
zakręcić włosy		lokówki (y.d.- lokówka)	saçlara maşa yapmak
przefarbować włosy		czerwono	saçları kızıla boyamak

PLN: **Czterech na dziesięciu** Amerykanów nie jest zainteresowanych globalną polityką.

TR: On Amerikalı**dan** dördü küresel siyasetle ilgilenmiyor.

Bu cümlede görüldüğü üzere çeşitli ölçüm, oran ve hesaplamalarda da *na* önleci kullanılır. Aşağıdaki tabloda detaylı örnekler verilmektedir.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
100 kilometrów	na	godzinę (y.d.-godzina)	saatte yüz kilometre
trzy razy		dzień/tydzień/rok	günde/haftada/yılda üç kez
5 studenci		dziesiğciu	on öğrenciden beşi
bieg		100 metrów (y.d.-100 metry)	100 metrelik koşu
głęboki/długi		siedem metrów (y.d.-siedem metry)	yedi metre derinliğinde/uzunluğunda

PLN: **Na** którą godzinę mam zarezerwować stolik?

TR: Saat kaç**ta** masa ayırtmalıyım?

Saatlerde de *na* önleci kullanılır. *Saat kaçta?* Sorusunu da iki şekilde sormak mümkündür: *Na którą godzinę?* ya da *O której godzinie?* İkisi soru kalıbı arasında herhangi bir anlam farkı bulunmamaktadır.

PLN: Porozmawiajmy **na** poważnie.

TR: Ciddi **olarak** konuşalım.

PLN: Dlaczego ubrałeś się **na** czarno?

TR: Neden siyah renk**te** giyindin/ Neden siyah giydin?

Bu kullanımda *na* önlecinin bir belirteç ile birlikte kullanıldığını ve renklerin nasıl ifade edildiğini görüyoruz.

ÖNLEÇ	ZARF	ANLAM
na	biało	beyaz renkte
	czarno	siyah renkte
	czzerwono	kırmızı renkte
	niebiesko	mavi renkte
	szaro	gri renkte
	zielono	yeşil renkte
	żółto	sarı renkte
	jasno	açık renkte
	ciemno	koyu renkte

PLN: Bardzo chcę spróbować malowania **na** szkle.

TR: Cam boyama denemeyi çok istiyorum.

Yukarıda verilen cümlede ad tamlaması yapan *na* önleciyle karşılaşmaktayız.

Polonya dilinde, Türk dilinin yapısına uymayan bir şekilde tamlama yapan önleçler, bir şeye bir şey anlamında –e/-a yönelme ad durum ekini kullanırlar.

AD	ÖNLEÇ	AD	ÖNLEÇ
zaczek	na	list lotniczy	hava yoluyla taşınan mektup pulu
zaczek		zwykły list	normal mektup pulu
zaczek		ekspres	hızlı posta pulu
kosz		śmieci (y.d.- śmieć)	çöp kutusu
lekarstwo		receptę (y.d.- recepta)	reçeteli ilaç
tabletki		sen	uyku ilacı
wojna		śnieżki (y.d.- śnieżka)	kartopu savaşı

PLN: Nauczył się wiersza **na** pamięć (he learnt the poem by heart)

TR: Şiiri **ezbere** öğrendi.

PLN: W odpowiedzi **na** pana pytanie chciałbym przedstawić pewną tabelę

TR: Bayım, sizin sorunuza **a** yanıt olarak bir çizelge göstermek isterim.

PLN: Z dnia **na** dzień straciliśmy wszystko-

TR: 1. günden 2. güne (24 saat içinde) her şeyi kaybettik.

Bu kullanımda karşımıza na önlecinin içinde yer aldığı çeşitli kalıplaşmış ifadeler ve önleçli söz öbekleri karşımıza çıkmaktadır. Polonya dilinde sık sık kullanılan bu ifadeleri belirtmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bunun yanında; edat ve isimden oluşan söz öbekleri genellikle iki yada daha fazla sözcükten oluşur ve ayrı yazılırlar. Bazı durumlarda ise birleşik isimler haline gelirler ve modern Polonya Dilinde tek sözcük olarak yazılırlar. Naprawdę(gerçekten), naprzeciwko (karşı) bunlara verilebilecek örneklerdir.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
na	prowadzeniu (y.d.- prowadzenie/ prowadzić)	önde, ilk sırada, lider
	odludziu (y.d.- odludzie)	uzak bir alanda
	myśli (y.d.- myśl)	aklında
	wieczność (y.d.- wieczność)	sonsuzluğu için
	osobności (y.d.- osobność)	özel olarak
	odwyku	rehabilitasyonda
	wszelki wypadek (y.d.- wszelki wypadek)	her ihtimale karşı/ne olur ne olmaz
	na równi z ile orantılı
	dłuższą metę (y.d.- dłuższa meta)	uzun vadede
	łodzi	zor durumda
	próżno	boşuna
	piśmie (y.d.- piśmie)	yazılı olarak
	ful (y.d.- ful)	son ses
	pokładzie (y.d.- pokład)	gemide
	żądanie (y.d.- żądanie/ żądać)	isteğe bağlı olarak
	baczności (y.d.- baczność)	tetikte
	wyprzedaży (y.d.- wyprzedaż)	indirimde
	skraju (y.d.- skraj)	kenarında
	boku	yanında
	palcach (y.d.- palce)	ayak parmaklarının üzerinde/sessizce
pierwszy rzut oka (y.d.- pierwszy rzut oka)	ilk bakışta	
łasce (y.d.- łaska)	insafına	

na	raty (y.d.- rata)	taksitli
	złe	kötülüğü için
	dobrze	iyiliği için
	całe życie (y.d.- całe życie)	ömürlük/ömür boyu
	chwilę obecną (y.d.- chwila obecna)	şu anda
	mocy rozporządzeń (y.d.- moc rozporządzeń)	yönetmelikler altında
	miejscu (y.d.- miejsce)	burada
	miarę (y.d.- miara)	özel yapım/terzi yapımı
	służbie (y.d.- służba)	görevde
	pewno	gerçekten
	przykład (y.d.- przykład)	örneğin

PLN: Pieniądze **na** gazety? Dam ci je jutro.

TR: Gazeteler **için** para mı? Yarın sana vereceğim.

PLN: Muszę kupić buraki **na** barszcz.

TR: Pancar çorbası **için** pancar almalıyım.

Bu kullanımda karşımıza oran, paylaşırma, dağıtma, bölme ve pay ayırma ve bir şeyi amaçlama gibi anlamlar yaratmak için kullanılan *na* önleci çıkar. Aşağıda yer alan tabloda bu açıklamaya uygun örnek cümleler yer almaktadır.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
stół	na	dwie/trzy/cztery osoby (y.d.- dwie/trzy/cztery osoby)	iki/üç/dört kişilik masa
ić		brydża (y.d.- brydż)	bric için/bric oynamaya gitmek
umówić się		piwo (y.d.- piwo)	bira için/bira içmek buluşmak
pojechać		zakupy (y.d.- zakupy)	alışverişe gitmek
miğso		zupę (y.d.- zupa)	çorbalık et
butelka		mleko (y.d.- mleko)	süt şişesi
materiał		sukienkę (y.d.- sukienka)	elbise kumaşı
czas		jedzenie (y.d.- jedzenie)	yemek zamanı
syrop		kaszel (y.d.- kaszel)	öksürük şurubu
dom		sprzedaż (y.d.- sprzedaż)	satılık ev
miejsce		książki (y.d.- książki)	kitaplar için yer

PLN: Wypisałam się ze szpitala **na** własną prośbę.

TR: Hastaneden kendi isteğim**le** taburcu oldum.

EYLEM	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
pracować	na	własny rachunek (y.d.- własny rachunek)	serbest meslek yapmak
działać		własną rękę (y.d.- własna ręka)	kendi başına hareket etmek
chodzić		rzesach (y.d.- rzesy)	kirpiklerde yürümek = çılgına dönmek
wisieć		telefonie (y.d.- telefon)	telefonda asılı kalmak = telefonda saatlerce konuşmak

PLN: Mój kolega jest **uczulony na** koty, mleko i pyłki

TR: Arkadaşım kedilere, süte ve polene **alerjiktir**.

Bu kullanımda sıfatların yanına na önlecinin gelmesiyle oluşturulan kalıbı örnek olarak gördük. Aşağıdaki tabloda bu kullanıma uyan diğer örnekler gösterilmiştir.

SIFAT	ÖNLEÇ	ANLAM
odporny	na	...-e/-a dayanıklı
skazany		...-e/-a mahkum
utalentowany		...-e/-a yetenekli

W

Basit önleçlerden olup Biernik ve Miejsownik olmak üzere iki farklı ad durumu gerektirir, dolayısıyla temelde iki farklı anlam verir. Çoğunlukla Miejsownik (bulunma - -de/-da) ad durumunda kullanılmakta olup biernik ad durumunda çekim uygulaması halinde temelde yönelme anlamı verir. Bazı adlar söz

konusu olduğunda, bu önleç yanına *e* kaynaştırma harfi alarak *we* şeklinde yazılıp söylenir.

PLN: Gaia nie ma w mieście, w niedzielę pojechała z siostrą na wakacje.

TR: Gaia kentte değil - pazar günü kız kardeşiyle tatile gitti.

İki cümlecikten oluşan yukarıdaki örnekte, ilk *w* önleci sonrasında *miasto* (kent) adının *miejscownik* ad durumunda, ikinci *w* önlecinden sonraki *niedziela* (pazar) adının ise *biernik* ad durumunda çekimlendiğini görüyoruz. Bu örnekten de anlaşılacağı üzere, *w* önleci günler söz konusu olduğunda ... *günü* anlamı için *biernik* ad durumu, kişilerin/şeylerin bulunduğu yer, lokasyon ve konum söz konusu olduğundaysa *miejscownik* ad durumu çekim uygular. Bu noktada şunu da belirtmek gerekir ki, bu önleç

Aşağıdaki örnekler önlecin farklı kullanım alanlarını detaylandırmak üzere sunulmuştur.

1. *Biernik* ad durumu çekimi uyguladığında

Temelde yönelme anlamı verir.

PLN: Mój pies wczoraj chwycił kość w zęby.

TR: Köpeğim dün kemiği dişlerine aldı.

PLN: Znam Boga i wen (w niego) wierzę.

TR: Tanrı'yı tanırım ve ona inanırım.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere, üçüncü tekil (eril) kişi adılı *on w* önleciyle kullanıldığında ve *Biernik* ad durumunda çekimlendiğinde *w* *niego* olarak

yazılır. Ancak, bu kullanım bazen *weń* şeklinde tek bir sözcük olarak kısaltılabilir. Modern Polonya dilinde nadiren kullanılsa da, bu kısaltmaya edebi metinlerde rastlanmaktadır.

PLN: Pan młody ubrał się **w** ciemny garnitur.

TR: Damat koyu renk takım elbise giydi.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
w	stronę czegoś (y.d.- strona czegoś)	bir şeyin tarafına, yönüne
	kałuże (y.d.- kałuże)	su birikintisine
	tłum (y.d.- tłum)	kalabalığa
	ramiona (y.d.- ramiona)	omuzlara
	lewo/prawo (y.d.- lewo/ prawo)	sağa/sola
	górze/dół (y.d.- góra/ dół)	aşağı/yukarı
	dwie godziny/trzy miesiące/rok (y.d.- dwie godziny/ trzy miesiące/rok)	iki saate/üç aya/bir yıla
we	włosy (y.d.- włosy)	saçlara

EYLEM	ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
wpakować kogoś	w	kłopoty (y.d.- kłopoty)	birisini belaya sokmak
wpaść		furiğ (y.d.- furia)	tutkuya dalmak
wprawić kogoś		zdemnienie/zakłopotanie (y.d.- zdumienie/ zakłopotanie)	utandırmak/şaşırtmak
zapakować		papier/pudełko (y.d.- papier/pudełko)	kâğıda sarmak/kutuya koymak

Bir oyunu oynama ve spor aktivitelerinde zaman zaman *w* önleci ve biernik ad durumu kullanılır. Ancak, bazı durumlarda *Dopełniacz* ad durumu kullanıldığı gözlenir.

PLN: Teraz gramy **w** chowanego i mam nadzieję, że mnie tu nikt nie znajdzie.

TR: Şuan saklambaç oynuyoruz ve umarım beni burada hiç kimse bulmaz.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
grać	w	piłkę (y.d.- piłka)	futbol oynamak
grać		gry komputerowe (y.d.- gry komputerowe)	bilgisayar oyunları oynamak
grać		pokera (y.d.- poker)	poker oynamak
grać		golfa (y.d.- Golf)	golf oynamak
grać		tenisa (y.d.- tenis)	tenis oynamak

2. *Miejscownik* ad durumu çekimi uyguladığında

Türkçe’de *-de/-da* ve *içinde* anlamlarına gelir.

PLN: Od tygodnia jesteśmy **w** górach i planujemy zatrzymać się tam jeszcze na miesiąc.

TR: Bir haftadır dağlar**da**yız ve bir ay daha kalmayı planlıyoruz.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
w	Warszawie/Polsce/Turcji (y.d.- Warszawa/Polska/Turcja)	Varşova’da/Polonya’da/Türkiye’de
	głowie/dłoni/kieszeniach (y.d.- głowa/ dłoń/ kieszenie)	kafada/avuçta/ceplerde
	domu/szkole/pracy/łazience (y.d.- dom/szkoła/ praca/ łazienka)	evde/okulda/işte/banyoda
	lesie/armii/fotelu (y.d.- las/armia/ fotel)	ormanda/orduda/ koltukta
	powietrzu/wodzie/szklance (y.d.- powietrze/ woda/szklanka)	havada/suda/ şişede
	telewizji/radiu/kinie/teatrze (y.d.- telewizja/ radio/ kino/ teatr)	televizyonda/radyoda/sinemada/ tiyatroda
we	Wrocławiu/Włoszech (Wrocław/Włoszech)	Wrocław’da/İtalya’da

PLN: Wyglądasz nieatrakcyjnie **w** tej bluzie, przyglądaj się sobie **w** lustrze.

TR: Bu bulüz **içinde** itici/sevimsiz görünüyorsun, aynada**da** kendine bak.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
być	w	spódnicy/sandałach/okularach (y.d.- spodnica/ sandały/ okulary)	etek/sandalet giymiş/gözlük takmış olmak
mężczyzna		czarnym kapeluszu (y.d.- czarny kapelusz)	siyah şapkalı adam
dziewczyna		dżinsach (y.d.- džinsy)	kot pantolonlu kız
kobieta		bieli	beyazlı kadın
bukiet róż		w celofanie (y.d.- celofan)	selofona sarılı gül buketi
być		wyśmienitym nastroju (y.d.- wyśmienity nastrój)	çok iyi bir ruh hali içinde olmak
być		opłakany stan (y.d.- opłakany stan)	ağlayacak durumda olmak
żyć		skrajnej nędzy (y.d.- skrajna nędza)	aşırı yoksulluk içinde yaşamak

PLN: Spektakl powstał **w** współpracy z najlepszymi muzykami z naszego miasta

TR: Gösteri, kentimizin en iyi müzisyenleri ile işbirliği **içinde** ortaya çıktı/oluşturuldu.

PLN: Cała kolacja minęła im **w** ciszy. Po kolacji znaleźli go **w** łóżkach przy łóżku żony.

TR: Onların bütün akşam yemeği sessizlik **içinde** geçti. Akşam yemeğinden sonra onu karısının yatağının baş ucunda gözyaşları **içinde** buldular.

PLN: Cała rodzina jest **w** żałobie po śmierci Pawła.

TR: Tüm aile Paweł'in ölümünden sonra yasta**ta**(dır).

Bu cümlelerde görüldüğü gibi *w* önleci, içinde bulunulan durumu betimleme amacıyla da kullanılır. Aşağıdaki örnekler bu kullanımı çeşitlendirmek adına verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
w	milczeniu (y.d.- milczenie/ milczyć)	sessizlik içinde
	samotności (y.d.- samotność)	yalnızlık içinde
	całym zamieszaniu (y.d.- całe zamieszanie/zamieścić)	kafa karışıklığı içinde
	wielkim skupieniu (y.d.- wielkie skupienie/skupić)	mükemmel bir konsantrasyon içinde
	tych warunkach (y.d.- te warunki)	bu koşullarda
	trzydziestopniowym upale (y.d.- trzydziestopniowy upał)	otuz derecelik sıcaklıkta
	takim mrozie (y.d.- taki mróz)	böyle bir ayazda

PLN: **W** maju będziemy wybierać prezydenta.

TR: Mayıs ayında cumhurbaşkanını seçeceğiz.

Eylemlerin zamanını belirlemede de sık sık kullanılan bu önleç günler (gün adları) söz konusu olduğunda Biernik ad durumu, zaman bildiren diğer ifadeler söz konusu olduğunda ise Miejscownik ad durumu çekim uygular. Aşağıdaki tablo daha fazla örnek verebilmek adına sunulmuştur.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
w	tym tygodniu/zeszłym miesiącu/przyszłym (następnym) roku/ubiegłym stuleciu (y.d.-ten tydzień/ zeszły miesiąc/przyszły następny rok/ ubiegły stulecie)	bu hafta(içinde/da)/geçen ay(içinde/da)/gelecek yıl (içinde/da)/geçen yüzyıl(içinde/da)
	maju (y.d.- maj)	mayıs ayında
	latach dwudziestych XIX wieku	19. yüzyılın yirmili yıllarında = 1820'lerde
	XX wieku (y.d.- wiek)	yirminci yüzyılda
	dniu 10 listopada (y.d.- dzień/listopad)	10 Kasım günü(nde)
	zimie/lecie (y.d.- zimo/lato)	kışın/yazın
we	wtorek/dnie/wrześniu (y.d.- wtorek/dzień/ wrzesień)	salı günü(nde)/gündüz/eylülde

PLN: Nasze dzieci mówili **w** jakimś obcym języku.

TR: Çocuklarımız başka bir yabancı dil**de** konuşuyorlardı.

PLN: **W zasadzie** popieram ideę małżeństw jednopłciowych.

TR: Eşcinsel evlilik fikrini **prensipite** desteklerim.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere, önleç ve addan oluşan söz öbekleri genellikle iki sözcük olarak yazılır. Aşağıdaki tabloda birkaç örnek verilmiştir.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
w	ogóle (y.d.- ogół)	genelde
	trakcie rozmowy (y.d.- trakt rozmowy)	konuşma esnasında
	ciągu tygodnia (y.d.- ciąg tygodnia)	hafta boyunca
	czasie wojny (y.d.- czas wojny)	savaş sırasında

W önlecinin şekil, form, yol, yöntem, ölçü vb. belirtme amaçlarıyla kullanılması durumu da söz konusudur. Aşağıdaki tablo bu kullanımı genel özellikleriyle göstermektedir.

SÖZCÜK	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
komedia	w	trzech aktach	üç perdelik komedi
mapa		skali 1:2000	1/2000 ölçekli harita
otrzymać		gotówce (y.d.- gotówka)	peşin almak
cukier		kostkach (y.d.- kostki)	küp şeker
mydło		płynie (y.d.- płyn)	sıvı sabun
spodnie		ciemnym kolorze (y.d.- ciemny kolor)	koyu renk pantolon
sukienki		w kilku kolorach (y.d.- kilki kolory)	çok renkli elbise

O

Basit önleçlerden olup Polonya dilinde pek çok kullanım alanına sahiptir. Bu önleç ad soylu sözcükleri Biernik ve Miejscownik ad durumunda çekime uğratma özelliğine sahiptir.

3. *Biernik* ad durumu çekimi uyguladığında

Bir şey isteme/rica etme, dileme, sipariş etme durumu söz konusu olduğunda kullanılmaktadır.

PLN: Czy możemy prosić o popielniczkę.

TR: Kül tablasını ı rica edebilir miyiz?

PLN: Prosimy o podanie nazwy oraz numeru.

TR: Adın ve numaranın verilmesini ı rica ediyoruz.

PLN: W kawiarni on prosił o kawę.

TR: Kafede kahve(ı) sipariş etti.

Sayı ve miktar belirleme durumunda *o* önleci kullanımı söz konusudur ve dilimizde *kadar* anlamına gelmektedir.

PLN: Ona jest ode mnie niższa o pół głowy.

TR: O (dişil) benden yarım kafa kadar daha kısa.

PLN: Wczoraj spali o godzinę dłużej ode mnie.

TR: Dün benden bir saat kadar daha uzun uyudular.

Aşağıdaki tabloda bu kullanıma uygun örnekler verilmiştir.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK GRUBU	ANLAM
o	trzy centymetry dłuższy	üç santimetre kadar daha uzun
	dziesięć lat młodszy	on yaş kadar daha genç
	dwa numery za duże	iki numara kadar daha büyük
	trzy domu dalej	üç ev kadar ileride

Polonya dilinde bazı eylemler yapı ve anlamlarını tamamlayabilmek için kendilerinden sonra Biernik ad durumu çekimi uygulayan *o* önleci gerektirirler. Aşağıdaki cümlede ve tabloda bu duruma ilişkin örnekler sunulmuştur.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
prosić	o	coś/pomoc (y.d.- coś/pomoc)	bir şey/yardım rica etmek (istemek)
błagać		przebaczenie (y.d.- przebaczenie/przebaczyć)	af dilemek
dbać		kogoś (y.d.- kto)	birisiyle ilgilenmek
pytać		cenę (y.d.- cena)	fiyatı sormak

Aşağıdaki örnekte, *o* önlecinin kalıplaşmış bir söz öbeğinde (*o rzut kamieniem*) *kadar* anlamında kullanıldığını görmekteyiz.

PLN: Stacja kolei jest **o** rzut kamieniem od naszego domu.

TR: Demiryolu istasyonu bizim evden bir taş atımı **kadar** yakındır.

Polonya dilinde sık kullanılan bir diğer kalıp ise *jeśli chodzi o* söz öbeğidir. Bu söz öbeği dilimizde *-e/a gelince, mesele olduğunda* anlamı verir.

PLN: Nie zgadzamy się **jeśli chodzi o** zatrudnienie.

TR: Konu **işe** gelince birbirimize katılmıyoruz.

Bu kullanım bazı durumlarda da dilimizde yüzünden anlamı verir.

PLN: Krystyna była zła o to, co powiedział Krzysztof.

TR: Krystyna, Krzysztof'un söylediği şey yüzünden kızgındı.

4. *Miejscownik* ad durumu çekimi uyguladığında

O önlecinin en sık kullanımınıdır. *O kim/czym* (kim/ne hakkında) sorusuna yanıt vermesi bağlamında, Türkçe'de *hakkında*, *dair*, *ilişkin* anlamına gelir.

PLN: Przeczytałam książkę o Lechu Wałęsie.

TR: Lech Wałęsa hakkında kitap okudum.

Polonya dilinde bazı eylemler yapı ve anlamlarını tamamlayabilmek için kendilerinden sonra *Miejscownik* ad durumu çekimi uygulayan *o* önleci gerektirirler. Aşağıdaki cümle ve tablodaki örnekler bu duruma ilişkin olarak verilmiştir.

PLN: Kiedy rozmawialiśmy o nich, oni przyszli do kawiarni.

TR: Biz onlar hakkında konuşuyorken, kafeye geldiler.

EYLEM	ÖNLEÇ	AD	ANLAM
dyskutować	o	kimś/czymś	birisi/bir şey hakkında tartışmak
myśleć		kimś/czymś	birisi/bir şey hakkında düşünmek
martwić się		kimś/czymś	birisi için endişelenmek
pisać		kimś/czymś	birisi/bir şey hakkında yazmak
zapomnieć		kimś/czymś	birisini/bir şeyi unutmak

Birine/bir şeye ilişkin durumun ya da duygunun ifadesi söz konusu olduğunda da kullanılmaktadır.

PLN: Nie zostaliśmy poinformowani o postępach prac nad projektem. Tylko dużo o nich słyszeliśmy.

TR: Projenin iş süreçleri hakkında bilgilendirilmedik. Sadece onun hakkında çok şey duyduk.

Aşağıdaki tabloda, bu kullanıma ilişkin birkaç örnek daha verilmiştir.

SIFAT	ÖNLEÇ	ANLAM
zazdrosny	o	... hakkında kıskanç
mağdry		... hakkında zeki
dobry		... hakkında iyi
konkretny		... hakkında net, açık

Saatin kaç olduğunu sorarken ve yanıt verirken de kullanılmaktadır.

PLN: **O** której godzinie jest pociąg? Pociąg jest **o** piątej.

TR: Tren saat kaç**ta**dır? Tren saat beş**te**(dir).

Aşağıdaki tablo bu kalıpları daha anlaşılır hale getirecektir.

ÖNLEÇ	SÖZCÜK	ANLAM
o	której godzinie? (y.d.-która godzina)	saat kaçta?
	(godzinie) czwartej (y.d.-czwarta)	(saat) dördte.
	wpół do dziewiątej (y.d.-dziewiąta)	sekiz buçukta
	północy(y.d.dziewiąta)	gece yarısında

O önleci, dilimizde *kadarıyla* anlamına gelen *o ile* kalıbında da kullanılmaktadır. Ancak, eylemi derecelendiren bu kalıp söz konusu olduğunda dikkat edilmesi gereken nokta, *o ile*'den sonra herhangi bir ad soylu sözcüğün değil, bir eylemin geliyor olmasıdır.

PLN: **O ile** wiem, Agata tego nie powiedziała.

TR: Bildiğim **kadarıyla**, bunu Agata söylemedi/söylememiş.

Aşağıdaki örnekte görüleceği üzere, *o ile* kalıbından sonra bir belirteç (dobrze) de gelebilmektedir.

PLN: **O ile** dobrze pamiętam, Tom nigdy nie był dobrym doradcą.

TR: (İyi) Hatırladığım **kadarıyla**, Andrzej hiç iyi bir danışman değildi.

O önleci ünlem içeren bazı ifadelerde de kullanılmakta, dolayısıyla, böylesi bir kullanımda ünlem görevi görmektedir.

PLN: **O** Boże, zamieniam się w starą.

TR: **Aman** Tanrım, yaşıyorum.

ÖNLEÇ	AD	ANLAM
o	Jezu(s)!	Yüce İsa!
	rany!	Aman Tanrım!

III. BÖLÜM

Polonya Dilini Yabancı Dil Olarak Öğrenen Türk Öğrencilerin Önleç Konusunda Karşılaştıkları Güçlükler

Çalışmamızın bu bölümünde, Polonya dilini yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilerin önleç konusunda karşılaştıkları güçlükleri tespit etmek amacıyla bu öğrencilere uyguladığımız deneme sınavını ve bu sınavın sonuçlarını değerlendireceğiz. Değerlendirmemizin yöntemi, yabancı dil öğreniminde gözlenen süreçleri çözümlyerek, diller arası etkileşimde rol oynayan unsurları tespit etmeye yöneliktir. Bu yöntemle değerlendireceğimiz sınavın sonuçları, önleçlere ilişkin hata çözümlenmesi yapmamıza olanak sağlayacaktır. Bu çözümlenme çalışmasıyla çeşitli sonuçlara ulaşacak ve bu sonuçlar ışığında, yapılan hataları en aza indirip öğrenimi kolaylaştırmak hatta arttırmak adına öneriler sunacağız.

Otuz adet, çoktan seçmeli sınav sorusundan oluşan bu deneme sınavına 24 öğrenci katılmıştır. Çözümlenme çalışması 24 adet sınav kâğıdı üzerinden yapılacaktır.

Hata çözümlenmesi çalışması için bu sınavın değerlendirmesini soruları tek tek ele alarak yapmanın daha verimli olacağı kanısındayız. Bu kanıya dayanarak, söz konusu deneme sınavı sorularını ilk sorudan başlayarak çözümlenebiliriz.

SORU.1

Kiedy on pracował, mieszkał ---- miście, ale teraz on nie pracuje i mieszka ---- wsi.

a) w, we

d) na, w

b) na, na

e) w, nad

c) w, na

TR: O çalışırken kentte yaşıyordu, ama şimdi çalışmıyor ve köyde yaşıyor.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki birinci soruya 17 doğru, 7 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 4'ü A seçeneği olarak işaretlenmiş olup diğer 3 yanıt farklı seçeneklerle (E, B, D) işaretlenmiştir.

İki cümlecikten oluşan cümlenin öznesi üçüncü tekil (eril) kişi olup cümlede *mieszkać* ve *pracować* eylemleri kullanılmıştır. İlk cümlecikte *mieszkać* eylemi *bir yerde ikamet etmek, yaşamak* anlamındadır ve bu anlam itibariyle bulunma durumu çekim uygulayan bir önleç almak durumundadır. Polonya dilinde *miasto* (kent) adı söz konusu olduğunda, bulunma durumunda *w* önlecini alır. Ancak, ikinci cümlecikte, getirilecek önleç öncesinde aynı eylem geçerli olmasına rağmen, boşluk sonrasındaki adın kural dışı durumu nedeniyle *w* değil, yine bulunma durumu çekim uygulayan *na* önleci getirilmesi gerekir.

Polonya dilinde bazı adlar bu bağlamda kural dışı bir durum sergilemekte olup bulunma durumunda *w* değil, *na* önleci alır. *Wieś* (köy) adı da bu adlardandır. Bu tür adlara verilebilecek, akla ilk gelen diğer örnekler *uniwersytet* (üniversite), *fakultet* (fakülte), *basen* (havuz), *stadion* (stadyum), *lotnisko* (havaalanı), *mezc* (maç) adlarıdır.

Bu iki önleç için genel mantığı şu şekilde açıklamak mümkün: *w domu* (evde), *w budynku* (binada), *na lotnisku* (havaalanında), *na meczu* (maçta) örneklerinde de görüleceği üzere, bulunma durumunda kapalı mekânlar için *w* önleci, açık mekânlar içinse *na* önleci kullanılır. Bir başka deyişle, bir bina, kapalı bir mekân söz konusu olduğunda *w* önleci, diğer durumlarda *na* önleci kullanılır. Ancak, özellikle *miasto* (kent) ve *wieś* (köy) adları söz konusu olduğunda, bu adların simgelediği, işaret ettiği yerleşim birimleri bir anlamda kapalı mekân, ancak, bir anlamda da açık mekân olarak ilk etapta düşünülemez. Diyelim ki, bu adlar kent ve köylerin sınırları olması bağlamında kapalı mekânlara işaret etmektedir. Bu kez de neden birinin *w*, diğerinin *na* önleci aldığı sorusu gündeme gelecektir. Dolayısıyla, Türk öğrenci bu konuda zihninde bir çelişki yaşamakta, bu duruma mantıklı bir yanıt bulamamaktadır. Her ikisini de açık ya da kapalı mekân olarak kabul etse de, hata yapması kaçınılmazdır.

Adlar için bulunma durumu söz konusu olduğunda, hangi adların *w*, hangi adların *na* önleci alması gerektiği konusu özellikle bazı adlarda bir ezber çalışması yapmayı büyük oranda zorunlu kılmaktadır, çünkü öğrencinin konuya ilişkin bilgi eksikliği ve anlamsal açıdan anadilinin olumsuz etkisine maruz kalması öğrencinin hata yapma olasılığını arttırır. Bu açıdan *na* ve *w* önleçleri arasındaki farkı keşfedici öğrenme yoluyla belirlemek gerekir.

SORU.2

Pracuję ---- ósmej rano ---- dwudziestej pierwszej. To znaczy, że pracuję ---- rana --- wieczora.

a) od, do, z, na

b) od, do, od, do

c) z, na, od, do

d) z, do, z, do

e) od, do, w, w

TR: Sabah sekizden akşam yirmi bire kadar çalışıyorum. Yani sabahtan akşama kadar çalışıyorum.

Doğru yanıtın B seçeneği olduğu yukarıdaki ikinci soruya 20 doğru, 4 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların hepsi aynı seçenek, A seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Her iki cümlenin de öznesi birinci tekil kişi olup cümlelerde *pracować* eyleminin kullanıldığını görüyoruz. *Pracować* eylemi dilimizde para kazanmak için (bir işte) çalışmak anlamındadır. Bu cümlede birinci tekil kişinin nerede ya da nasıl çalıştığını değil, ne kadar çalıştığını ifade etmek amacıyla, her ikisi de *dopełniacz* ad durumu gerektiren iki önleçten oluşan *...den ...e kadar* anlamına gelen *od... do...* kalıbı kullanılmıştır.

Od önlecinin dilimizde birebir karşılığı olup *-den/-dan* anlamına gelir. Aynı durum *do* önleci için de geçerli olup *-e kadar* anlamı vermektedir. Türkçe'ye yapılan anlamsal-mantıksal aktarım ve Polonya dilindeki kullanım sıklığı oranı nedeniyle yanıtlardaki hata oranı en aza inmiş, dolayısıyla öğrenme kolaylaşmıştır.

Soruya yanlış yanıt veren öğrencilerin *od... do...* kalıbına alternatif olarak ürettikleri *z... na...* kullanımını irdeleyelim. Bir önceki bölümde *z* önlecinin *dopełniacz* ad durumu çekim uygulaması halinde, tıpkı *od* önleci gibi *-den/-dan* anlamı verdiğini belirtmiştik. Ancak, bu önleç zaman kavramlarında kullanılmadığından, bu cümlelerde kullanılması mümkün değildir. *Na* önleci ise, yönelme durumunda sonrasında gelen ad soylu sözcüğe *biernik* ad durumu çekim

uyguladığından ve fakat *wieczór* adı biernik değil, dopełniacz ad durumunda çekimlenmiş (*wieczora*) olduğundan, yanlıştır.

SORU.3

Wczoraj kupiłam suszarkę ---- włosów, pastę ---- zębów i szczoteczkę ---- zębów.

a) dla, dla, dla

d) do, do, do

b) dla, do, do

e) na, dla, dla

c) dla, do, dla

TR: Dün saç kurutma makinası, diş macunu ve diş fırçası satın aldım.

Doğru yanıtın D seçeneği olduğu yukarıdaki üçüncü soruya 10 doğru, 14 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 4'ü A seçeneği, 4'ü E seçeneği, 3'ü B seçeneği ve 3'ü C seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Geçmiş zamanda kurulmuş bu cümlede özne olarak birinci tekil kişi ve eylem olarak, satın almak anlamına gelen *kupić*'in kullanıldığını gözlemliyoruz. Eylem sonrasındaki ikişer addan oluşan üç tamlamada yer alacak olan önlecin seçilmesini isteyen bu soruda, seçilecek önlecin işlevine dikkat etmek gerekir. Söz konusu önleç iki ad arasında anlam ilgisi kurarak ad tamlaması görevini üstlenecek ve *bir şey için bir şey* anlamı verecektir. Dolayısıyla, dilimize saçlara_a kurutucu, dişlere_e macun ve dişlere_e fırça şeklinde bir aktarım yapılabilir. Bu anlamı vermede kullanılan önleç ise *do*'dur.

Cümledeki hata oranının fazla olmasının nedeni, öğrenci temelli değişkenlerden kaynaklanmaktadır. Bu değişkenler anadilin rolüne fazlaca yer

verilmesi, hedeflenen tamlamaların öğrenici tarafından kullanım oranının az olmasıdır. Anadilin mantığına göre, *için* anlamına gelen *dla* önleci bu tamlamalara uygun olabilir: saçlar için kurutucu, dişler için macun ve dişler için fırça. Ancak, Polonya dilinde *dla* önlecinin tamlama yapmak gibi bir görevi ve böyle bir kullanımı yoktur. Bazı tamlamaların hangi önleçle yapılacağını varsayım ile belirlemek olanaksızdır. Bu gibi tamlamaları öğrenme sürecine ilişkin gözlemler arttırılmalı, öğrenici, keşfedici öğrenmeye yönlendirilmelidir. Böylece hata oranı en aza inecek ve öğrenme kolaylaşacaktır.

SORU.4

Ja jestem podobny ---- ojca, a moja siostra jest podobna ---- matki.

a) do, do

d) o, o

b) na, na

e) po, po

c) w, w

TR: Ben babama a benzerim, kız kardeşim ise anneme e benzer.

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu yukarıdaki dördüncü soruya 16 doğru, 8 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 5'i B, 3'ü D seçeneği olarak işaretlenmiştir.

İki cümlecikten oluşan bu cümlede iki ayrı özne bulunmaktadır. Birinci cümlecğin öznesi birinci tekil kişi, ikinci cümlecğinki ise üçüncü tekil kişidir. Her iki cümlecikte de *być* eylemi söz konusudur ve bu eylemin *birisi/bir şey olmak* ve *bir yerde bulunmak* olmak üzere iki sözlük anlamı vardır. Bu eylem sonrasında ise, *benzer* anlamına gelen ve boşluklara getirilecek önlecin hangisi olacağına karar veren *podobny* sıfatıyla karşılaşıyoruz. Bu sıfat *być podobny do kogoś/czegoś*

(*birine/bir şeye benzer olmak, benzemek*) kalıbı itibariyle, *-e/-a* anlamı veren *do* önlencini gerektirir.

Bu soruyla öğrencilerin sıkça karşılaştıkları bu kalıbı kullanabilme oranı ölçülmüş, bunun yanı sıra, *do* ve *na* önleçlerine ilişkin, dil temelli değişkenlerden kaynaklanan hataları ortaya koyulmuştur. Buna göre, Polonya dilinde bilişsel ve sözcük grubu/kalıp olarak öğrenilen bu kullanımın anadili Türkçe olan öğrencilerin de sözcük grubu/kalıp olarak öğrenmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Na önlencinin bu kullanımda yer alabileceğini düşünerek işaretlenen B seçeneği ise, diller arası etkileşimin etkisinde kalmış öğrencilerin tercihidir. *Do* ve yönelme ad durumunda kullanılan *na* önleçlerinin Türkçe’de tek bir karşılığının olması (*-e/-a*) yaşanan bu sorunun temelidir. Türkçe’nin taklit edilmesi sonucu yapılan bu hata, yapılacak alıştırmalarla düzeltilebilir.

SORU.5

Andrzej: Przepraszam, czy Pani wie jak dojechać ---- poczty?

Agata: Proszę jechać prosto, potem skręcić ---- lewo i już jest poczta.

a) do, na

d) pod, na

b) za, do

e) ku, w

c) do, w

TR: Andrzej: Özür dilerim, postaneye nasıl gidildiğini biliyor musunuz hanımefendi?

Agata: Lütfen düz gidin, daha sonra sola dönün, postane orada(dır).

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki beşinci soruya 9 doğru, 15 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 14'ü A seçeneği, 1'i E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

İki kişinin arasında geçen bir diyalogun söz konusu olduğu bu cümlelerin ilkindeki *dojechać* (araçla gitmek, varmak, ulaşmak) ve ikincisindeki *skręcić* (dönmek) eylemleri artlarından gelecek olan önleçleri belirleme noktasında karar mekanizmasıdır.

Dojechać eylemi *bir yöne doğru, orayı hedefleyerek vasıtayla gitmek* anlamında olup *jechać* eyleminin, önüne *do* ekini almasıyla oluşmuştur. Bu eylem, ardından gelecek olan *do* yönelme önlecinin ipucunu verir. Bu ipucunun yanı sıra, bir hareket eylemi olan *jechać* (araçla gitmek) eylemi bir yöne yönelerek vasıtayla gitme durumunda ardından *do* önleci alır. Önleç sonrasında gelecek adın özelliği nedeniyle nadiren de biernik çekim uygulayacak olan *na* önlecini aldığı durumlar da görülür.

Skręcić eylemi sonrasında *na* önlecinin geleceğini düşünen öğrencilerin sayısı doğru yanıtı bilen öğrencilerden daha fazladır. Bu soru yönelme ad durumu çekimi uygulayacak olan *w* ve *na* önleçleri arasındaki farkın dil temelli değişkenlerden kaynaklanan hata çözümlemesini göstermiştir. Neden *skręcić w* kullanımı olur da *skręcić na* kullanımı olmaz sorusu eylem kalıplarını sözlük araştırmalarıyla öğrenmenin gerekliliğini vurgular.

SORU.6

Epidemie ospy pojawiły się ---- raz pierwszy ---- Chinach ---- początku XV. wieku.

a) na, w, w

d) pod, na, o

b) w, na, po

e) po, w, na

c) za, w, w

TR: Çiçek hastalığı ilk kez 15. yüzyıl başında Çin'de ortaya çıktı.

Doğru yanıtın E seçeneği olduğu yukarıdaki altıncı soruya 9 doğru, 15 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 9'u C seçeneği, 3'ü A seçeneği, diğer 3'ü ise farklı seçenekler (B, D) olarak işaretlenmiştir.

Öznesinin çiçek hastalığı olduğu, bu hastalığın ilk kez nerede ve ne zaman ortaya çıktığını belirten bu cümlede iki kalıplaşmış söz öbeği kullanılmıştır: *ilk kez* anlamına gelen *po raz pierwszy* ve *başlangıcında* anlamına gelen *na początku*.

Bu sorunun yanıtlanması sırasında anadilin fazlaca rolü olduğu ve soru anlamsal aktarımla yanıtladığı için yanlış sayısı doğru sayısından fazladır. *Po raz pierwszy* kalıbını bilmeyen öğrenciler için bu boşluğa gelecek önlécin hangisi olduğunun bir önemi olmadığı gözlemlenmiştir. Onlar için önemli olan, *Chiny* (Çin) ve *początek* (başlangıç) adlarının önüne gelecek olan önleçlerdir.

Bu noktada, *Chiny* özel adının önüne *w* önlécinin geleceğini bilen öğrenciler *początek* adının önüne hangi önlécin geleceği konusunda hataya düşmüşlerdir. Bu hata öğrenci temelli değişken (öğrencinin yeterliliği) nedeniyle olduğu gibi, dil temelli değişkenden de kaynaklanmaktadır.

İlk kez ortaya çıkan bir durumdan söz ettiğimiz için *po raz pierwszy* kalıbının kullanılması gerekmektedir. 9 öğrencinin seçtiği C seçeneğindeki *za* önlecinin kullanılması halinde, *ilk denemede* anlamına gelen *za pierwszym razem* kalıbı ortaya çıkar ki, bu kalıp cümleye anlam olarak uyum göstermez.

Polonya dilinde yaygın bir kullanıma sahip olan bu gibi kalıplaşmış söz öbekleri bir ezber çalışması yapmayı gerektirir, bir başka deyişle, öğrenci bunu mantıksal aktarımla sağlayamaz ya da hatalı olarak sağlar.

SORU.7

Gdzie wolisz odpoczywać ---- letnie dni, ---- ogrodzie czy ---- balkonie?

a) w, na, w

d) w, na, na

b) w, w, na

e) na, na, we

c) na, w, w

TR: Yaz günlerinde nerede dinlenmeyi tercih edersin, bahçede mi yoksa balkonda mı?

Doğru yanıtın B seçeneği olduğu yukarıdaki yedinci soruya 8 doğru, 16 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 10'u D seçeneği, geriye kalan 3'ü A, 3'ü C seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Öznesi ikinci tekil kişi olan bu cümlede önleçlerin seçimine artlarından gelen adlar karar verir. *W* ve *na* önleçlerinin kullanımına karar verirken, artlarından gelecek olan adların açık ya da kapalı bir alanı işaret etme ve kural dışı durumlarının

olup olmadığı göz önüne alınır. Dolayısıyla, yukarıdaki soruda öğrencinin bilgi yeterliliği ve hedef dili kullanma oranı ölçülmüştür.

Yanlışların doğrulardan daha fazla olduğu yanıtlara bakarak hata çözümlemesi yapıldığında ise, öğrenmenin anlam katılarak yapılmasının önemi kavranmaktadır. *W letnie dni* kalıplaşmış bir ifadedir. *Ogród* (bahçe) ve *balkon* (balkon) arasında anlamsal açıdan açık ya da kapalı alan farkı olmasa da, yaygın kullanım *na ogrodzie* değil, *w ogrodzie* şeklindedir.

SORU.8

---- nas nie pracuje się tak ciężko, gdybym była tobą, nie chciałabym mieszkać ----
tej stolicy.

a) u, na	d) w, na
b) bez, w	e) u, w
c) oprócz, w	

TR: Bizde bu kadar ağır çalışılmıyor, eğer ben senin yerinde olsaydım, bu başkentte yaşamak istemezdim.

Doğru yanıtın E seçeneği olduğu yukarıdaki sekizinci soruya 11 doğru, 13 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 6'sı C, 2'si D, 1'i B, 4'ü A seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu soruda da yanlış sayısı doğru sayısından fazla çıkmıştır. Yanlış yanıtların sayısına ve seçenek sınıflandırmasına bakarak hata çözümlemesi yapmak mümkündür. İki cümlecikten oluşan cümlenin birinci cümleciğinde *biz* kişi adının

önüne bir önleç getirilmesi istenmiştir. Bu önlecin hangisi olması gerektiğine eylem değil, kişi adılı ve cümlelerin anlamı karar verecektir.

..... *bu kadar ağır çalışılmıyor* anlamındaki ilk cümlecik *bizde* (bizim yaşadığımız yerde) şeklinde bir kullanım gerektirir. *U* önleci Türkçe’deki bulunma ad durumu -de/ -da ekinin karşılığıdır. Bu önlecin ardından gelen dönüşlü eylem *bizde* diye cümleye başlanması gerektiğini destekler, çünkü *bizde bu kadar ağır çalışılmıyor* anlamını yakaladığımızda cümlelerin ikinci kısmıyla - eğer ben senin yerinde olsaydım, bu başkentte yaşamak istemezdim- anlamsal açıdan uyum sağlanır.

Yanlış yanıtların içinde 6 öğrenci tarafından işaretlenen seçenek C’dir. Bu seçenekte yer alan ve *dışında* anlamı veren *oprócz* önleci, ikinci cümlecığe anlam olarak uymadığı, bir anlam kayması yarattığı için yanlıştır.

4 öğrenci tarafından işaretlenen A seçeneği ise, birinci önlecin uyumu düşünüldüğünde doğru olabilirdi, ancak, ikinci cümlecikte yer alan *stolica* (başkent) adının önüne *na* önleci gelemeyeceğinden yanlıştır, çünkü *stolica* adında *na* önleci gerektiren herhangi bir kural dışı durum yoktur.

2 öğrencinin işaretlediği D seçeneği ise, kişilerde bir bulunma durumu söz konusu olduğunda *w* önleci kullanılmayacağı için yanlıştır. Kişiler söz konusu olduğunda ve -de/-da bulunma ad durumu gerektiğinde *u* önleci kullanılır.

SORU.9

W ciągu ostatnich miesięcy mieszkam ---- znajomych, bo moja rodzina mieszka ---- górach.

a) w, w

d) u, na

b) w, na

e) u, po

c) u, w

TR: Son aylarda tanıdıklarda yaşıyorum, çünkü benim ailem dağda yaşıyor.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki dokuzuncu soruya 10 doğru, 14 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 7'si A, 2'si D, 5'i B seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlede *bo* (çünkü) bağlacıyla birbirine bağlanan iki cümlecik söz konusudur. Birinci cümleciğin öznesi birinci tekil, ikinci cümleciğinki ise üçüncü tekil (benim ailem) kişi olup her iki öznenin eylemi *mieszkać* (ikâmet etmek, yaşamak)tır. Dolayısıyla, sonrasında bulunma durumu çekim uygulayan bir önleç gelmesi gerekir. Önleç boşlukları sonrasında yer alan adlara bakıldığında, ilkinde *znajomy* (tanıdıklar) adlaşmış sıfatını, ikincisinde ise *góry* (dağlar) adını görüyoruz. Bu noktada dikkat edilmesi gereken unsur, *znajomy* (tanıdıklar) adlaşmış sıfatının insanları işaret ediyor oluşudur, çünkü insanı işaret eden adlar söz konusu olduğunda ve bu adlar için bulunma durumu gündeme geldiğinde, bulunma durumu olan *Miejscownik* ad durumu çekim uygulayan bir önleç değil, *Dopełniacz* ad durumu çekim uygulayan *u* önleci kullanılmaktadır.

Birinci önleç boşluğuna *mieszkać* eyleminden dolayı *w* önlecinin gelmesi gerektiğini düşünen 7 adet öğrenci olmuştur. Bu noktada hata çözümlemesi yapıldığında, yapılan hatada anadilin oynadığı rolü görmekteyiz. İki önleç arasındaki anlamsal özdeşlik dolayısıyla *w* önlecine mantıksal aktarım yapılmıştır. *W* önleciyle karşılaştırıldığında, *u* önlecinin kullanım sıklığı oranının daha az olması da hata yapılmasında önemli bir unsurdur. Bütün bu hata unsurlarını ortadan kaldırmak için *u* önlecinin yukarıdaki paragrafta sözünü ettiğimiz karakteristik özelliğini bilmek gerekir.

SORU.10

Jesteś ---- mnie ---- siostra. Gdy cię nie widzę codziennie, bardzo tęsknię ---- tobą.

a) z, jako, dla

d) dla, jak, za

b) za, jako, dla

e) za, jak, za

c) do, jak, dla

TR: Benim **icin** kız kardeşim **gibisin**. Seni her gün görmesem, çok özlüyorum.

Doğru yanıtın D seçeneği olduğu yukarıdaki onuncu soruya 20 doğru, 4 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 2'si C, 2'si E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

İki ayrı cümleden oluşan bu soruda birinci cümlenin öznesi ikinci tekil kişi iken, ikincinin birinci tekil kişidir. Birinci cümlede *być* (olmak) eylemi yüklem olmuştur. Bu eylemin önleç kullanımına herhangi bir etkisi olmamış, anlama bakılarak önlece karar verilmesi istenmiştir. Doğru-yanlış sayısına bakıldığında, cümlenin hata çözümlemesi için çok detaylı öneride bulunmak mümkün değildir. Diğer sorularla kıyaslandığında, bu cümlenin hata oranı çok düşüktür. Bunun nedeni ise, Türkçe'ye mantıksal-anlamsal aktarıma uygun olmasıdır. Mantıksal-anlamsal

aktarım ve anadilin rolü bu cümlede olumlu bir rol oynamış, öğrenimi arttırmış ve kolaylaştırmıştır. Polonya dilinden Türkçe'ye aktarırken herhangi karmaşık bir yapıyla karşılaşmayan öğrenci cümleyi anadiline uyarlar ve bire bir karşılığını bulur.

İkinci cümleye bakıldığında ise, *teżknić za kimś/czymś* (birini/bir şeyi özlemek) eylem kalıbıyla karşılaşılıyor. Öğrencinin bu eylem kalıbında *za* önleci kullanıldığını bilmemesi, cümledeki üçüncü önleç konusunda büyük olasılıkla yanlış yanıt vermesi sonucunu doğurur, çünkü bu eylem kalıbı içindeki söz konusu önlecin Türkçe'de karşılığı yoktur. Öğrenci hedef dil bilincini arttırdıkça, eylem kalıplarını öğrenmenin önemini anlayacaktır.

Öğrencilerin bu soruya seçeneklerde ilk iki önleci doğru bilmeleri sayesinde büyük oranda doğru yanıt vermiş olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır kanısındayız.

SORU.11

Spędziłem lato jeżdżąc ---- Niemczech ---- planu, tylko ---- zabawy.

a) w, poza, na	d) po, na, dla
b) na, spoza, z	e) w, po, dla

c) po, bez, dla

TR: Yazı Almanya'**da**/Almanya **dolaylarında** plansız, sadece eğlence **için** seyahat ederek geçirdim.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki on birinci soruya 10 doğru, 13 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 6'sı E, 2'si B, 5'i A seçeneği olarak

işaretlenmiştir. Bir kâğıtta ise hiçbir seçenek işaretlenmemiş, soru yanıtı bırakılmıştır.

Öznesi birinci tekil kişi olan cümledeki birinci önelcini belirleyecek olan unsur *araçla gitmek* anlamına gelen *jeździć* eylemidir. Bu eylem cümlede plansız, amaçsızca, gelişigüzel seyahat etmek anlamı taşıdığından, yanına -de/da bulunma ad durumu çekim uygulamak üzere *po* önelcini ister. *Niemcy* (Almanya) adı *po* önelcinden dolayı *Miejscownik* durumda *Niemczech* (Almanya'da) olarak çekime girmiştir.

İlk boşluk için yanlış yanıtların ağırlıklı olarak tercih ettiği öneleş *w* önelci olmuştur. *Jeździć* eylemi bu cümledeki anlamı itibariyle yanına *w* önelci alamaz, çünkü cümlede Almanya içinde araçla dolaşmak, seyahat etmek anlamı vardır ve bu anlamı da *po* önelci karşılamaktadır. Dolayısıyla, cümledeki bu bölümünde öneleş seçimi yaparken cümledeki anlamı ön plana çıkmıştır.

İkinci ve üçüncü boşluklara gelmesi gereken öneleşler, artlarından gelen adlarla birer söz öbeği oluşturmaktadır. Daha önceki sorularda da gözlendiği gibi, anadilden anlamsal-mantıksal aktarım yapılması söz konusu ise, söz öbeklerinde gerçekleşebilecek hata oranı düşüktür. *Bez planu* (plansız) ve *dla zabawy* (eğlence için) Türkçe'yi taklit etme yoluyla öneleş varsayımında bulunmanın mümkün olduğu söz öbekleridir.

SORU.12

Ona codziennie krzyczy ---- swoje dzieci ---- powodu.

a) na, bez

d) na, sponad

b) do, bez

e) z, od

c) na, z

TR: O (dişil) her gün kendi çocuklarına nedensiz bağıırır.

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu yukarıdaki on ikinci soruya 11 doğru, 13 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 7'si B, 2'si E, 4'ü C seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlemin tek bir yüklemi (*krzyczyć* - bağıırmak, haykırmak) vardır ve öznesi üçüncü tekil (dişil) kişidir. Kısa bir cümle olmasına ve karmaşık bir anlamı olmamasına rağmen, yanıtların 13'ü yanlıştır. Bunun en önemli nedeni, cümledeki eylem kalıbını bilmemektir. Bu soruda görüldüğu üzere, çeşitli varsayımlarla yapılan yanıt arayışı hatalı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir.

Bu cümlede geçen *krzyczyć na kogoś/coś* (birine/bir şeye bağıırmak) eylem kalıbını bilmeyen öğrenci yanıt arama sürecinde varsayımlarda bulunur. Bu süreçte *kendi çocuklarına bağıırır* ifadesindeki yönelme ad durumunu *do* önleciyle karşılayacağını düşünür. Anadil mantığıyla hareket edilmesi, öğrenciyi *Dopełniacz* ad durumu çekim uygulayan *do* önlecine yöneltir. Oysa eylem kalıbı gereği, *krzyczyć* eyleminin ardından *Biernik* ad durumu çekim uygulamak üzere *na* önleci gelmelidir. Bu durum göstermektedir ki, doğru yanıtı bulup bulmadığımızın yanıtı ad durumu çekimlerini bilmekten de geçmektedir.

Bez powodu ise Polonya dilinde sık sık kullanılan söz öbeklerinden biridir. Anadilin rolü bu söz öbeğinde olumlu aktarım sağlar. Türkçe'de de *nedensiz* kullanımını olduğundan, öğrenici bez önlecinin verdiği *-sız/-siz* ekiyle *powód* sözcüğünü bir araya getirir ve öbeğe kolaylıkla anlam kazandırır.

SORU.13

Ciasto pieczemy ---- piekarniku, a sok ---- owoców wyciskamy ---- blenderze.

a) w, od, w

d) do, na, w

b) w, z, w

e) w, u, w

c) na, z, na

TR: Pastayı fırında**da** pişiririz ve meyve suyunu blender**da** karıştırırız.

Doğru yanıtın B seçeneği olduğu yukarıdaki on üçüncü soruya 6 doğru, 17 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 8'i D, 6'sı A, 2'si E, 1'i C seçeneği olarak işaretlenmiştir. Bir kâğıtta ise hiçbir seçenek işaretlenmemiş, soru yanıtı bırakılmıştır.

Üç önleç boşluğu verilmiş olan bu cümlede özne birinci çoğul kişidir ve *piec* (pişirmek, fırınlamak), *wyciskać* (sıkmak) eylemleri kullanılmıştır. İlk önlecin hangisi olacağına *piec* eylemi ve bu eylemin içerdiği anlam karar verir. *Piec* eyleminin *bir yerde/bir şeyde pişirmek* anlamı itibariyle gerektirdiği *-de/-da* bulunma ad durumu çekim uygulayacak bir önleç ve getirilecek bu önleç sonrasında bulunan *piekarnik* (fırın) adı düşünüldüğünde, ilk boşluğa *w* önleci gelmelidir. *Piec w piekarniku* (fırında pişirmek) ifadesi anadile yakın olmasına rağmen, bu önlece ilişkin doğru yanıt sayısı yetersiz kalmıştır. Bu durumu öğrencinin *piec* eyleminin

anlamını bilmediği yönünde bir savla açıklamak mümkün. Nitekim yanlış yanıtların çoğunun (8'inin) D seçeneği olarak işaretlenmiş ve bu seçenekteki ilk önlecin *do* önleci olması bu savımızı destekler niteliktedir, çünkü ilk boşluk için *do* yönelme önlecini tercih eden öğrenciler söz konusu eylem kalıbını büyük bir olasılıkla Türkçe'ye olumsuz bir aktarımla *fırına vermek* olarak düşünmüşlerdir.

6 öğrencinin tercih ettiği A seçeneği ise *sok od owoców* şeklinde bir kullanım kurala uymayacağı için yanlıştır. *Od* önleci yanına gelecek olan ad soylu sözcükte genellikle kişi adı ya da adılı olması kuralını arar. Bu seçeneği tercih eden öğrencilerin bu konudaki bilgisi çeşitli pekiştirme yollarıyla geliştirilmelidir.

SORU.14

Czy Polacy jada ---- wakacje ---- morze albo ---- góry?

a) w, nad, do	d) na, na, w
b) do, pod, na	e) w, przeciw, do

c) na, nad, w

TR: Polonyalılar tatile deniz kenarınaa mı yoksa dağa mı giderler?

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki on dördüncü soruya 21 doğru, 3 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 2'si B, 1'i A seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Öznenin *Polacy* (Polonyalılar) ve yüklem *jechać* (araçla gitmek) eylemi olduğu bu cümlede eylem *iść* (yürüyerek gitmek), *wyjsć* (çıkmaq), *wejść* (girmek) ve *biegać* (koşmaq) gibi hareket eylemlerinden biridir. *Na, nad* ve *w* gibi önleçlerin bu eylemlerle yan yana gelmesiyle, var olan dilbilgisi kuralları değişikliğe uğrar.

Hareket eylemiyle kullanılan bazı önleçler kendilerinden sonra gelen ad soylu sözcükleri Biernik ad durumunda çekime uğratar ve yönelme anlamı verir. Söz konusu önleçler hareket eylemleriyle değil de, bulunma ad durumu isteyen eylemlerle birlikte kullanıldıklarında ise Miejsownik ad durumunda çekim uygular.

Yukarıdaki soruda hareket eylemiyle birlikte kullanılan *na* önleci *wakacje* (tatil) adını Biernik durumda çekime uğratmıştır. Bu cümlede karşımıza *być* (var olmak, bulunmak) gibi bir bulunma eylemi çıkmış olsaydı, cümle *Polacy są na wakacjach* şeklinde olmalıydı. Bu örnekler eylemin nasıl bir hareket belirttiğinin önleçler ve uyguladıkları ad durumu çekimleri üzerindeki önemini göstermektedir.

Hareket ve bulunma eylemlerinin önemi ikinci boşluğa getirilmesi gereken *nad* önleci için de geçerlidir. *Jechać* hareket eylemi sonrasında *nad* önleci Biernik ad durumu çekim uygulaması yoluyla *kenarına* anlamı vermektedir. Bu cümlenin *nad* önlecine sahip olmasını gerektiren unsur *morze* (deniz) adıdır, çünkü bu önleç her zaman deniz, göl, nehir gibi su olması durumunda kullanılır. Ancak, *Polacy są nad morzem* (Polonyalılar deniz kenarındalar) cümlesinde görüldüğü üzere, *być* (bulunmak, var olmak) gibi bir bulunma eylemi söz konusu olduğunda, *nad* önleci Narzędnik ad durumu çekim uygular.

Sorudaki üçüncü boşluğa gelecek önlecin de ilk iki önleç gibi hareket ve bulunma eylemleriyle olan ilişkisi önemlidir. *Polacy jadą w góry* (Polonyalılar dağlara giderler) cümlesi hareket eylemiyle, *Polacy są w górach* (Polonyalılar dağlardalar) cümlesi ise bulunma eylemiyle oluşturulmuştur.

Yukarıda verilen eylemlerin hareket ve oluş bildirmelerinin önemini ve farkını kavramak öğrencilerin öğrenimini artırır ve kolaylaştırır. Bunun yanı sıra, bu kullanımı Türk öğrenci için güçleştiren önemli bir unsur vardır ki, bu unsur yönelme durumunda *wakacje* adının *na*, *morze* adının *nad* ve *góry* adının *w* önlecini almasıdır. Üç önlecin de Türkçe’de *-e/-a* anlamı vermesi dolayısıyla anadilin etkisi olumsuz olmakta ve önleç seçiminde hata oranını yükseltmektedir. Bu durumun çözümü, bu ifadeleri anlamsal aktarım yapmadan, kalıp olarak öğrenmektir.

SORU.15

---- wtorek planuję śniadanie ---- 9.30-10.00, ---- śniadaniu planuję iść ---- spacer ---
mieście.

a) w, o, po, na, po

d) na, około, na, w, na

b) we, po, za, w, na

e) we, około, po, na, po

c) w, wóół do, po, w, na

TR: Salı **günü** 9.30-10.00 **sularında** kahvaltı planlıyorum, kahvaltıdan **sonra** kentte gezintiye çıkmayı planlıyorum.

Doğru yanıtın E seçeneği olduğu yukarıdaki on beşinci soruya 19 doğru, 5 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 2’si A, 1’i B, 1’i D, 1’i C seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlede özne birinci tekil kişi olup *planować* (plan yapmak) eylemi kullanılmıştır. Bu eylemin önleç belirlemede herhangi bir rolü olmamıştır. Önleçler cümlenin anlamı ve cümlede bulunan adlar ve zaman ifadeleri doğrultusunda belirlenmiştir.

İlk önleç boşluğuna doğru önleci seçmek, haftanın günleri söz konusu olduğunda ve ... *günü* anlamı vermek gerektiğinde, Biernik ad durumu çekim uygulamak üzere *w* önleci kullanılmak gerektiği bilgisini zorunlu kılmaktadır. Cümlede gün olarak *wtorek* (salı) adı bulunduğundan, *w* önleci söyleyiş kolaylığı sağlamak üzere *-e* kaynaştırma harfi alacak ve ifade *we wtorek* şeklinde yazılacaktır.

İkinci önleç boşluğu sonrasında saat bağlamında bir zaman aralığı verildiğini gözlemliyoruz. Saat 9.30-10.00 sularında ifadesini Polonya dilinde *yaklaşık olarak, civarında, sularında* anlamına gelen *około* önleciyle sağlıyoruz. Bu önleç cümledeki ikinci boşluğa herhangi bir anlam karmaşasına neden olmadan ve kural bilmeye gerek duyulmadan da yerleştirilebilmektedir.

Üçüncü boşluğa ise *po* önlecinin getirilmesi gerekir. Bunun nedeni *spacer* (gezinti, gezme) adının sonrasında, Miejsownik ad durumu çekim uygulamak üzere *po* önleci gelmesi gerekliliğidir. Aynı şekilde, *spacerować* eylemi de sonrasında *po* önleci alır. Bir yerde herhangi bir plan olmadan, amaçsızca dolaşmak ve gezinmek anlamını sağlayan *po* önlecidir. Bu da söz konusu önlecin karakteristiğidir.

Dördüncü boşluğun olduğu bölümde *iść na spacer* (gezmeye gitmek, gezinmek) eylem kalıbıyla karşılaşlıyoruz. Söz konusu kalıp çok sık kullanılan, Biernik ad durumu çekim uygulayarak yönelme anlamı veren *na* önleci içermesi dolayısıyla Türkçe'ye anlamsal aktarımı kolaylıkla sağlanabilen, bu bağlamda da anadilin rolü sonucunda, yapılan olumlu aktarımla öğrenmesi kolay bir kalıptır.

SORU.16

Poszukam tego ---- internecie, zobaczmy, czy jest ---- facebooku. Czy masz dostęp ---- internetu?

a) w, na, do

d) z, po, do

b) na, w, do

e) po, na, w

c) przez, w, na

TR: Bunu internette arayacağım, Facebook'ta olup olmadığını göreceğiz. İnternet erişimin var mı?

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu yukarıdaki on altıncı soruya 14 doğru, 10 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 6'sı B, 2'si C, 1'i D, 1'i E seçeneği olarak işaretlenmiştir. Bir kâğıtta ise hiçbir seçenek işaretlenmemiş, soru yanıtız bırakılmıştır.

Bu sorunun en önemli özelliği *w* ve *na* önleçlerinin arasındaki detaylı ilişkiyi açıklamamıza yardımcı olmasıdır. Daha önceki sorularda da sözünü ettiğimiz bu iki önlecin ana dilde aynı anlama gelmeleri Türk öğrenciler için kafa karıştırıcı ve zorlayıcı olup hata oranını artırır. Aralarındaki farkları kuralları ve istisnalarıyla birlikte öğrenmek gerekmektedir. *W internecie* kullanımında herhangi bir istisna bulunmaz, *internet* adı önüne her zaman *w* önlecini gerektirir. Ancak *na* önlecinin durumu ise şudur: kitap sayfası gibi internet sayfalarından söz ederken *na* önlecini kullanırız. İnternette gezinirken *w internecie* kalıbını kullanırken, internet sayfalarından birinde gezinirken *na stronie, na facebooku, na portalu, na wikipedii* vb. kalıplarını kullanırız. Bu kuralların kullanımını kurallarıyla öğrenmek hata oranını en aza indirir.

SORU.17

Idę ---- kolegi ---- kawę, żeby podziękować mu ---- współpracę.

- a) na, dla, dla **d) do, na, za**
 b) do, dla, za e) dla, na, po
 c) na, na, dla

TR: (Yaptığımız) ortak çalışma **icin** teşekkür etmek üzere arkadaşşıma kahve**ye**/kahve içme**ye** gidiyorum.

Doğru yanıtın D seçeneği olduğu yukarıdaki on yedinci soruya 13 doğru, 11 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 4'ü B, 4'ü A, 2'si C, 1'i E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu sorunun öznesi birinci tekil kişidir ve soruda iki adet eylem kullanılmıştır. Eylemlerden bir tanesi yan cümlecğin yüklemi olup ikincisi ise ana cümlenin yüklemidir. *Isć* eyleminin gerektirdiği yönelme anlamını do önleci vermiş olup bir şey için gitme yani amaç anlamını da *na* önleci verir.

Diğer eylem olan *podziękować* eyleminin sözlük anlamı teşekkür etmektir. Bu eylemin en önemli özelliği sahip olduğu eylem kalıbıdır. 'Podziękować komus za coś'eylem kalıbını bilmek bu eylemin 'birisine bir şey için teşekkür etmek' anlamını Türkçeye aktarmayı ve dolayısıyla öğrenmeyi kolaylaştırır.

SORU.18

Kłócilişmy się ---- pracy domowej i on krzyczał ---- mnie ---- wpływem zdenerwowania.

- a) o, do, z **d) o, na, pod**
 b) z, na, pod e) o, na, za
 c) od, po, za

TR: Ev ödevi hakkında tartıştık ve o, kızgınlığının etkisi altında bana bağırdı.

Doğru yanıtın D seçeneği olduğu yukarıdaki on sekizinci soruya 3 doğru, 21 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 13'ü A, 4'ü B, 3'ü C, 1'i E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlede 've' bağlacıyla birbirine bağlanan iki adet cümle vardır. Birinci cümlelerin öznesi birinci çoğul kişi olup ikinci cümlelerin öznesi üçüncü tekil kişidir. 'Ve' bağlacına kadar olan birinci cümlede sözlük anlamı yalan söylemek olan *klócić się* eylemi karşımıza çıkar. Bu eylem yanına o önlecinin getirilmesini gerektirir. 21 adet yanlış yanıtın 13 âdetinin A seçeneği olarak işaretlenmesi göz önüne alınırsa öğrencilerin *klócić się* eyleminin anlamını bildikleri için yanına gelecek önleci gerek bilgileri ve de gerek varsayım yoluyla doğru işaretledikleri dikkatlerden kaçmaz. Bu kullanım sonucunda *klócić się* o kimś / czymś (birisi ya da bir şey hakkında yalan söylemek) kalıbının ana dille özdeşlik göstermesi özelliği sayesinde öğrenmeyi arttırdığını ve kolaylaştırdığını söyleyebiliriz.

İkinci cümledeki *krzyczyć* eylemi daha önceki cümlelerde de karşımıza çıkmış bir eylemdir. Bu eylemin gerektirdiği önleci bilgi değil de varsayım yoluyla edinilen öğrencinin ana dil etkisiyle yaptığı hatadan daha önce de söz etmiştik. 'Birisine bağırarak' anlamını taklit etmek amacıyla do önlecinin kullanımını tercih ettiklerini görmüştük. Bu cümlede de aynı hata tekrarlanmış olup na önleci değil de do önleci tercih edilmiştir. Yabancı dil öğrenme sürecinde sözlük anlamını ve bilgiyi edinmenin önemini bu eylemde ve gerektirdiği kalıpta görüyoruz. Herhangi bir

varsayımla elde edilemeyecek bu gibi kalıplar sonucunda hata oranı artar. Nitekim bu soruya sadece 3 adet doğru yanıt verilmiştir.

Bu sorunun hata analizini cümledeki son boşluk üzerinden değerlendirmek gerekirse krzyczyć eyleminin yanına na önlecini getiren öğrenci üçüncü boşluğu da z önleciyle kolayca doldurmuştur. Ana dil anlam aktarımına ve ad durum çekimine uygun olan bu kullanımda ‘z wpływem zdenerwowania’ yani ‘kızgınlığının etkisiyle’ seçeneğinin olasılığı kabul edilmiştir. Hedef dile ana dilden anlamsal aktarım yapılması sonucu ortaya çıkabilecek olan hataları göstermesi açısından bu cümle anlamlı bir örnek olmuştur. Söz öbeğinin doğru kullanımı pod wpływem zdenerwowania (kızgınlığının etkisi altında) şeklindedir.

SORU.19

Obraz wisi ---- ścianie, pies śpi ---- podłodze, ubrania wiszą ---- szafie, książka leży -
--- stole.

a) na, nad, w, na

d) na, na, na, w

b) na, na, w, na

e) do, na, w, w

c) w, w, w, na

TR: Tablo duvarda asılı durur, köpek yerde uyur, kıyafetler dolapta asılı durur, kitap masada durur.

Doğru yanıtın B seçeneği olduğu yukarıdaki on dokuzuncu soruya 8 doğru, 16 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 7’si A, 5’i C, 2’si D, 2’si E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

4 adet cümleden oluşan bu soruda *wisieć, spać, leżeć* eylemleri karşımıza çıkar. Bu soruda 4 adet özne ve dört adet yerleştirilmesi gereken önleç boşluğu vardır. Bu kullanımlarda önemli olan öznelerin temas durumudur. Bir özne yüzeyinin tamamı bir yüzeye temas ediyorsa na önleci, öznenin bir kısmı bir yere temas ediyorsa w önleci kullanılır.

Yukarıdaki soruda tablonun duvarda asılı durması na önlecini gerektirmiştir çünkü tablonun arka yüzeyi bütün şekliyle duvara temas eder, bu yüzeyde temas etmeyen bir tarafı yoktur. Köpeğin yerde uyuması tasvir edildiğinde yatay pozisyonda uzandığını ve yüzeyin bir kısmını geniş olarak kapladığını düşünürüz. Kıyafetlerin dolapta asılı durması onların dolaba tamamen değmesini gerektirmemektedir. Kısmen değer ya da değmez, bunu bilemediğimiz bu gibi durumlarda ise w önlecini kullanırız. Kitabın masa üzerinde yatay bir pozisyonda uzanıyor ve orada duruyor olması durumu ise temasın kitabın bütün yatay yüzeyinde olması demektir.

16 adet yanlış yanıt verilen bu sorunun hata oranını azaltmak için öğrencilerin yukarıda söz edilen kuralları bilmeleri gerekir. Sadece bu kuralları biliyor olmak yeterli de olmayabilir, öğrencinin nedenleri sorgulama gücünün ve hedef dile maruz kalma oranının arttırılması gerekir. Olay ve durumların nedenlerini bilince öğrenme anlam katılarak gerçekleştirilir. Böylece hata oranı azalır, öğrenme hızlanır ve verimli hale gelir.

SORU.20

Jeżeli wierzysz ---- Boga, módl się ---- każdym razie, żeby się dobrze czuć.

a) do, w

d) do, po

b) w, w

e) w, za

c) na, za

TR: Eğer Tanrı'ya inanıyorsan, kendini iyi hissetmek için her defasında dua et.

Doğru yanıtın B seçeneği olduğu yukarıdaki yirminci soruya 3 doğru, 21 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 11'i A, 4'ü C, 4'ü D, 2'si E seçeneği olarak işaretlenmiştir. Bir kâğıtta ise hiçbir seçenek işaretlenmemiş, soru yanıtız bırakılmıştır.

Bu soruda iki adet yan cümlecik içeren bir cümle vardır. Yan cümleciklerde *czuć się* (hissetmek) ve *wierzyć* (inanmak) eylemleri bulunur. Yan cümleciklerden *wierzyć* eyleminin yanında bırakılan boşluğa gelmesi gereken önleç, eylemin içinde bulunduğu bir kalıpla seçilmektedir. Eylemin yanına gelmesi gereken önlecin belirlenmesi süresinde öğrenciye yardımcı olabilecek tek şey sözlüklerdir. Çünkü bu eylemlerde ana dilin hedef dille olan herhangi bir bağı güvenilir değildir, anlamsal ya da mantıksal aktarım gerçekleştirilmemelidir. Hata analizinde 3 adet doğru, 21 adet yanlış yanıt karşımıza çıkması bunun bir göstergesidir.

Yanlış yanıtların 11 tanesinin A seçeneğiyle işaretlenmiş olması şöyle bir sonuç çıkarmamıza yardımcı olur: Tanrıya inanmak anlamını elde etmek isteyen öğrenci ana dilin rolüyle –e/a yönelme ekini kullanmaya meyilli davranmıştır. Polonya dilinde bu anlama sahip akla gelen ilk önleç do ikincisi de na önlecidir.

Yapılan hatalarda ikisinin de tercih edildiğini görmekteyiz. Yapılacak sözlük çalışması ve hedef dile olan hâkimiyetin artmasıyla hata oranı azalacaktır.

Ana cümlede ise *modlić się* eylemi emir cümlesi formunda karşımıza çıkar. Dua etmek anlamına gelen bu eylem yanındaki boşluğu doldurmak için etkili olmamıştır. Bu boşluğu doldurması gereken görev, olsun ya da olmasın anlamına gelen *w każdym razie* söz öbeğine verilmiştir. Bu söz öbeği *w* önleciyle oluşturulan söz öbekleri kategorisinde öğrenildiği gibi, Polonya dilinde sık sık kullanılmasıyla ya da zaman içinde edinilen dil bilinciyle de öğrenilir.

SORU.21

Zwykle ---- śniadaniu jem chleb ---- masłem i piję herbatę ---- cytryną.

a) w, z, z

d) w, przed, po

b) na, z, po

e) na, z, od

c) w, z, na

TR: Genelde kahvaltıda tereyağlı ekmek yerim ve limonlu çay içerim.

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi birinci soruya 19 doğru, 5 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 3'ü B, 1'i E, 1'i D seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlelerin öznesi birinci tekil kişi olup cümlede *jeść* ve *pić* eylemleri kullanılmıştır. Cümle *ve* bağlacıyla birbirine bağlanan iki cümlecikten oluşmaktadır. 19 doğru yanıt verilen yukarıdaki cümlelerin hata çözümlemesini yapmamız doğru yanıtlar sayesinde kolaylaşmıştır. Sonuçta öğrencilerin bu önleçlerin kullanımına hâkim oldukları görülmektedir.

Birinci önleç w önlecidir. Yanına aldığı *śniadanie* adıyla kahvaltıda anlamını verecektir. Yanlış yanıtlar verilmesinin nedeni birinci boşluğa na önlecinin gelmesi gerektiğinin düşünülmesidir. Öğünler ve yemeklerde yaygın olarak kullanılan önleç na önlecidir. W önleci burada küçük bir istisnayı göstermektedir. Bu soruda na önlecinin tercih edilemeyecek olma nedeni diğer seçeneklerin ikinci ve üçüncü boşluklar için uygun kullanım içermemesinden, hataya neden olabileceğindedir.

İkinci ve üçüncü boşluklara gelmesi gereken önleç z önlecidir. Bu kullanımda hata oranının en aza inmesinin iki temel nedeni vardır: bu ifadelerin kullanım oranının yüksek olması ve ana dilden gelen mantıksal aktarımdır. Tereyağlı ekmek ve limonlu çay tamlamaları ana dilde ile ilgeciyle yapılır. Hedef dilde de 'ile' anlamına gelen z önleciyle yapıldığı görülür.

SORU.22

Kiedy jesteśmy ---- niebezpieczeństwie, ---- wszystkim musimy zachować spokój i potem zadzwonić ---- policję.

a) na, po, do

d) w, przede, na

b) w, u, na

e) u, przed, na

c) w, dla, do

TR: Tehlikede olduğumuzda, her şeyden **önce** sakin olmak ve daha sonra polisee telefon etmek zorundayız.

Doğru yanıtın D seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi ikinci soruya 9 doğru, 15 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 5'i B, 5'i E, 4'ü C, 1'i A seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlenin öznesi birinci çoğul kişi olup cümlede *być*, *zachować* ve *zadzwońić* eylemleri kullanılmıştır. Bu eylemlerden *być* ve *zadzwońić* eylemleri yanına gelecek olan önleçlerin hangisi olacağına karar verir. *Być w niebezpieczeństwie* eylem kalıbı tehlikede olmak anlamına gelir. Bu soru, öğrencilerin bu kalıbı ana dildeki özdeşlik varsayımıyla anlamlı hale getirebileceklerini gösterir. W önlecinin –de/-da bulunma ad durumu eki anlamına geldiğini bilmek ana dildeki tehlikede olmak eylemini oluşturmaya yeterlidir.

Przede wszystkim ise Polonya dilinde çok sık kullanılan söz öbeklerinden birisidir. *Önce* anlamına gelen *przed* önlecinin yanına *wszystko* belirsizlik adlı gelmiş ve bu adlı *Narzędnik* ad durumunda çekimlenmiştir. Bu kullanımda söyleyişi kolaylaştırmak adına *przed* önleci yanına -e kaynaştırma harfini alır ve *przede* olarak yazılır.

Üçüncü boşluğa getirilmesi gereken önlecin hangisi olacağına karar verecek olan etmen ise *zadzwońić* eylemidir. Eylem kalıbı olduğu için öğrenciler tarafından çeşitli varsayımlarla birbirinden farklı seçenekler işaretlenmiştir. Bu gibi kalıplarda mantıksal aktarımlar ya da varsayımlar hata oranını artırır, bunun yerine dil yeterliliği ve sözlük çalışmaları arttırılmalıdır.

SORU.23

Bardzo chciałabym podróżować ---- autobusem, ale wsiadając ---- autobusu i wysiadając ---- autobusu robi mi się niedobrze.

a) z, na, z

d) z, z, do

b) Ø, do, z

e) Ø, z, do

c) w, na, od

TR: Otobüsle seyahat etmeyi çok isterdim, ama otobüse binerek ve otobüsten inerek hasta olurum.

Doğru yanıtın B seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi üçüncü soruya 14 doğru, 10 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 6'sı E, 2'si A, 1'i C, 1'i D seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Cümlenin öznesi birinci tekil (dişil) kişi olup cümlede hangi önlecin seçileceğine karar verecek olan *podróżować*, *wysiadać* ve *wsiadać* eylemleri kullanılmıştır. Bu sorudaki ilk eylem olan *podróżować* eyleminin sözlük anlamı seyahat etmektir. Polonya dilinde bu eylem kendisinden sonra *narzędnik* ad durum çekimi gerektirir. Eylemden sonra gelen ulaşım aracı *Narzędnik* ad durumunda çekimlendiğinde herhangi bir önleç almasına gerek kalmadan ile anlamını verir.

Wsiadać do czegoś (vasıtaya binmek) ve *wysiadać z czegoś* (vasıttan inmek) eylem kalıpları birbirine çok benzeyen eylemlerden oluştuğu için bu iki kalıp öğrenci tarafından her zaman karıştırılır. Bunu, soruda bulunan yanlış yanıt sayıları desteklemektedir. Hataları en aza indirmek için öğrencinin öğrenme değişkenlerini kendisinin belirlemesi gerekir.

SORU.24

Kiedy ona tanczy ---- chłopakiem, czuje się wolna ---- ptak. Taniec to wolność ---- niej.

a) Ø, jako, w

d) z, jak, o

b) Ø, jak, do

e) ze, jako, dla

c) z, jak, dla

TR: Erkek arkadaşıyla **la** dans ettiğinde, kendini kuş **gibi** özgür hisseder. Dans etmek onun **icin** özgürlüktür.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi dördüncü soruya 12 doğru, 12 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 6'sı D, 5'i B, 1'i E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu sorunun belirleyici olan özelliği 'tanczyć z' eylemiyle ilişkilidir. Bu eylem kalıbını öğrenmek ana dil mantığına yakın olmasıyla öğrenmeyi kolaylaştırır ve anlamsal aktarım yapılıır. Birisiyle dans etmek anlamına gelen bu eylem Polonya dilinde ile anlamına gelen z önleciyle kalıplaşır ve ardından gelen adları Narzędnik durumunda çekime sokar.

İkinci boşluğa gelmesi gereken önleç durumunda ise *wolny jak ptak* yani kuş gibi özgür önleçli söz öbeği kullanılmıştır. İki adım ortasına gelen bu kullanımda ana dilin mantığıyla aynı olan bir öbek kullanılmıştır. Bu öbekte yanına gelen adın Mianownik durumunda kalmasını isteyen *jak* önleci kullanılmıştır.

Üçüncü önleçte dla önleci doğru seçenektir. İçin anlamına gelen ve ardından gelen adın dopełniacz ad durumunda çekimini gerektiren bu önleçte yapılan hataların

nedeni öğrencilerin ikinci cümlelerin anlamını kavrayamamış olmalarından kaynaklanır. Bu boşluk için seçilen diğer önleçler yani o (hakkında) ve do (-e/-a) önleçleri anlamsal olarak uyum sağlamazlar. Önleçlerin kullanımında cümlelerin anlamını kavramanın önemi bu cümlede yapılan hatalarla kendini gösterir.

SORU.25

Moja matka dostała zwolnienie ---- pracy, ---- przeczytaniu tego listu, ona rzuciła ten list ---- kosza ---- śmieci.

a) z, po, do, na

d) z, za, przeciw, na

b) od, po, dla, na

e) od, po, w, do

c) ze, po, ku, na

TR: Annem işten atıldı, atılma mektubunu okuduktan **sonra** bu mektubu çöp kutusuna attı.

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi beşinci soruya 12 doğru, 12 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 7'si B, 3'ü E, 1'i C, 1'i D seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlelerin öznesi benim annem ad tamlamasıdır. Cümlede iki adet eylem kullanılmıştır. *Dostać zwolnienie* eylemi bunlardan ilkidir. Sözlük anlamı son vermek olan bu eylemin yanına gelmesi gereken önleci cümlelerin anlamı belirler. Doğru ve yanlış sayılarının eşit olduğu bu soruda verilen yanlış yanıtlar göstermektedir ki öğrenciler cümlelerin anlamını anlamışlar ancak –den/dan anlamını hangi önlecin vermesi gerektiğini karıştırmışlardır. Z önleci yerine od önlecini seçen 9 öğrenci od önlecinin yanına sadece kişi adlarını ve adıklarını gerektirdiğini

bilmemektedir. Bu detay, öğrenci temelli değişken yüzünden hata yapılmasına neden olmuştur.

Po önleci sonra anlamına gelen bir önleçtir ve cümle içindeki anlam bütünlüğünü sağlar.

Rzucić eylemi cümlede yer alan ikinci eylemdir. Atmak, fırlatmak sözlük anlamı olan bu eylem *rzucić coś do czegoś* (bir şeyi bir yere atmak) eylem kalıbıyla kullanılır. Cümlede de bu kalıp kullanılmıştır.

Na önlecinin tamlama yaptığını gösteren bu kullanımda, böyle bir soruya ana dil aktarımıyla varsayım yapılarak yanıt verilemez. Tamlamayı hedef dile maruz kalarak öğrenmek gerekir.

SORU.26

Pochodzę ---- Francji, ---- tego powodu francuski stał się moim językiem ojczystym -
--- sposób naturalny mimo, że rzadko mowię.

a) od, według, w

d) z, od, na

b) po, od, w

e) od, z, na

c) z, z, w

TR: Fransa'**dan** geliyorum/Fransa kökenliyim, bu ned**enden** **ötürü**, nadiren konuşmama rağmen doğal **olarak** Fransızca benim ana dilimdir.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi altıncı soruya 6 doğru, 18 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 7'si D, 6'sı E, 4'ü A, 1'i B seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Bu cümlede birinci tekil kişi ve Fransızca olmak üzere iki adet özne bulunmaktadır. Cümlenin eylemlerinden ilki olan *pochodzić* eylemi Polonya dilinde kalıp olarak kullanılan eylemlerden biridir. Yanına z önlecini alarak ‘belirli bir yerden gelmek’ sözlük anlamına ve ‘pochodzić z (dopełniacz)’ kalıbına kavuşur.

Önleç için bırakılan boşluklardan ikincisi de söz öbeğinden oluşan bir kalıptır. Ana dilden gelebilecek anlamsal aktarımlarla doğru seçeneği işaretleme olasılığını beraberinde getiren bu öbekte z önlecinin kullanılması gerekmektedir. Bu önlecin eşdeğeri olan od önlecinin de tercih edildiğini 7 adet öğrencide görmekteyiz. Od ve z önleci arasındaki farkın açıklığa kavuşturulması ve öğrencinin hedef dil yeterliliğinin artırılması gerekmektedir. Bu farktan daha önceki soruda söz ettiğimiz gibi od önleci yanına sadece kişi adlarının gelmesini gerektirir. Aynı anlama gelen önleçlerin detaylarını öğrencinin dil bilincinin artmasıyla öğrenmek mümkündür.

Üçüncü ve son boşluğa gelecek olan önleç Polonya dilinin kalıp söz öbeklerinden birisidir. –de/ -da bulunma çekim ekini alan bu önleç w önleciyle yapılır ve biernik durumda çekime girer. *W sposób naturalny* kalıbının öğrenimi, öğrencinin dilbilgisi konularını nedenini sorgulama gücüyle ve çeşitli pekiştirme yöntemleriyle öğrenmesini gerektiren bir kalıptır.

SORU.27

Kandydat konserwatystów jest popularny seniorów.

a) z	d) od
b) miğdzy	e) u

c) wśród

TR: Muhafazakârların adayı kıdemliler **arasında** popülerdir.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi yedinci soruya 8 doğru, 16 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 6'sı B, 5'i E, 4'ü D, 1'i A seçeneği olarak işaretlenmiştir.

Kısa bir cümle olan ve tek bir önleç boşluğu bırakılan bu cümlede seçilen seçeneklerin 16 tanesi yanlıştır. Yanlış yanıtlar üzerinden hata analizi yapıldığında ortaya çıkan sonuç; ana dilde aynı anlama gelen bu önleçlerin aralarındaki temel farklılık gerektirdikleri ad durum çekimidir. İki ve daha çok nesnenin arasında anlamı veren *miğdzy* önleci ardından gelen adların Narzędnik durumda çekime girmesini gerektirir. Öğrencilerin seçtiği *miğdzy* seçeneğinin yanlış olmasının gramer kuralı açıklaması budur.

Wśród önleci sadece üç ve daha fazla olan nesnelere arasında anlamını vermek için kullanılır ve ayrıca daha çok sözcüğün ikinci anlamında kullanılır. Şöyle açıklanabilir ki yukarıdaki cümlede kıdemliler arasında diye Türkçeye çevirdiğimiz bu kullanımda adayın fiziksel olarak kıdemli insanların arasında durma durumu söz konusu değildir, somut değil soyut olarak kıdemlilerin içinde ve arasında anlamı vardır.

Yanlış seçilen diğer seçenek E seçeneğidir. Bu seçenekte yer alan *u* önleci bu cümlede anlamsal açıdan uygun olmaz. Bu hata analizlerinin sonucunda görüyoruz ki aynı anlama gelen önleçler arasında önleç seçimini kolaylaştıracak belirleyici kurallar ve farklılıklar vardır. Hedef dile olan hâkimiyet arttıkça ve anlamlı öğrenme sağlandıkça hatalar en aza inecektir.

SORU.28

---- następnym roku chcę wyjść ---- mąż ---- granicą, ale nie wiadomo, czy będę mieć przerwę ---- wakacje.

a) w, za, w, dla

d) w, za, za, dla

b) w, do, w, dla

e) w, do, na, na

c) w, za, za, na

TR: Gelecek yıl (**içinde**) yurt dışı**nda** evlenmek istiyorum, ama tatil **için** boşluğum olup olmayacağı belli değil.

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi sekizinci soruya 18 doğru, 6 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 3'ü E, 1'i A, 1'i D seçeneği olarak işaretlenmiştir. Bir kâğıtta ise hiçbir seçenek işaretlenmemiş, soru yanıtı bırakılmıştır.

Cümledeki öznesi birinci tekil kişidir ve cümlede başında bulunan boşlukta bu kişi gerçekleştireceği eylemin zamanını belirtecektir. Zaman anlamı içeren bu söz öbeği w önleciyle yapılacaktır. W önlecinden sonra Miejscownik durumunda çekime girecek olan 'następny rok' adları 'w następnym roku' şeklinde zaman anlamı içeren bir kalıp olarak gelecek yıl anlamıyla karşımıza çıkacaktır.

Cümledeki eylemlerden sadece wyjść eylemi yanına gelecek olan önleci kalıp olarak belirler ve 'wyjść za mąż' kalıbını zorunlu kılar. Türkçe'de kaba bir tabir olan kocaya kaçmak eylemiyle anlamsal eşdeğerliğini bulur ancak kocaya kaçmak eyleminde ailelerin izni olmadan evlenmek anlamı vardır. Polonya dilinde böyle bir anlamı yoktur, Türkçe'deki evlenmek eylemiyle aynı anlamdadır. Dolayısıyla 'wyjść

za mąz' bir eylem kalıbıdır ve bu eylem bir kalıp olarak öğrenilmeyi gerektirmektedir.

Granica yani yurt dışı sözlük anlamına sahip olan bu ad yönelme durumu anlamını verebilmek için *za* önleciyle hareket eder. Bu önleçten sonra gelecek olan ad, *Narzędnik* ad durumunda çekime girecektir ve *za granicą* yani yurt dışında anlamıyla bir kalıp halinde kullanılacaktır.

Wakacje sözcüğünün kullanımı hakkındaki gerekli açıklamaları önceki sorularda yapmıştık.

SORU.29

Ulice i aleje są długie ---- Warszawie. Spacerujemy ---- ulicach i alejach ---- ciągu dnia.

a) w, po, w

d) nad, przez, w

b) na, na, na

e) w, po, na

c) w, w, przez

TR: Varşova' da caddeler ve bulvarlar uzundur. Gün boyunca na bu caddelerde de bulvarlardda gezeriz.

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu yukarıdaki yirmi dokuzuncu soruya 2 doğru, 22 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 11'i B, 8'i C, 3'ü E seçeneği olarak işaretlenmiştir.

İki cümleden oluşan bu sorunun birinci cümlesinde özne *ulice* (caddeler) ve *aleje* (bulvarlar) çoğul adları, eylem *być* (olmak), ikinci cümlede ise özne birinci çoğul kişi ve eylem *spacerować* (gezmek, dolaşmak)tır.

Verilmiş yanıtlardan sadece ikisinin doğru olduğu bu soruda, ilk boşluğa gelecek önleci doğru vermekle birlikte yanlış olan C ve E seçeneklerini tercih eden öğrenciler, ilk cümlede *Warszawa* (Varşova) adının *Miejscownik* ad durumunda çekimlendiğini fark edebilen ve kent adlarının bulunma durumunda *w* önleci aldığını bilen öğrenciler olmuştur. İkinci önleci de doğru veren E seçeneğini tercih eden 3 öğrenci *spacerować* eyleminin, *Miejscownik* ad durumu çekim uygulamak üzere *po* önleci alması gerektiğini bilen öğrenciler olmuştur. Ancak, bu öğrenciler son önleçte yanılmıştır ve bu yanlış *w ciągu dnia* (gün boyunca) söz öbeğini bilmemelerinden kaynaklanmaktadır.

Öğrencinin hangi önlecin kullanılması gerektiği konusunda cümlede herhangi bir kalıp olup olmadığına bakması gerekir. Cümlede bir eylem kalıbı söz konusu değilse, cümlenin anlamı ve/veya ad durumu çekimi bilgisi ön plana çıkmaktadır. Bu soruda ilk cümlede bir eylem kalıbı söz konusu değilken, ikinci cümlede *spacerować po* eylem kalıbı mevcuttur. Dolayısıyla, ilk cümlede doğru yanıtı ulaşmada cümlenin anlamı, ad durumu çekimi bilgisi ve hangi adların hangi ad durumunda hangi önleci alması gerektiği bilgisi, ikinci cümlede ise eylem kalıbı bilgisi rol oynamaktadır.

SORU.30

Jutro może pójdziemy ---- restauracji ---- obiad. Co ---- tym myślisz?

a) do, po, o

d) na, dla, z

b) do, dla, w

e) w, na, o

c) do, na, o

TR: Yarın öğle yemeği **icin** belki restorana gideceğiz. Bunun **hakkında** ne düşünüyorsun?

Doğru yanıtın C seçeneği olduğu, yukarıdaki otuzuncu ve son soruya 21 doğru, 3 yanlış yanıt verilmiştir. Yanlış yanıtların 2'si E seçeneği, 1'i B seçeneği olarak işaretlenmiştir.

İki cümleden oluşan sorunun ilk cümlesi olumlu cümle olup öznesi birinci çoğul kişi ve eylemi *pójsć* iken, ikinci cümlesi bir soru cümlesi olup öznesi ikinci çoğul kişi ve eylemi *myśleć*'tir. *Pójsć* eylemi *yürüyerek gitmek* anlamındadır ve tamamlanmış türde bir eylemdir. Polonya dilindeki hareket eylemlerinden biridir ve anlamı itibariyle yanına yönelme ad durumu gerektiren bir önleç gerektirir. Bu nedenle, ilk boşluğa *do* önleci gelmelidir.

Daha önceki sorularda *na* önlecinin amaç belirtme özelliği olduğundan söz etmiştik. İkinci boşluğa gelmesi gereken *na* önleci de restorana öğle yemeği için gitmek anlamı verecektir.

Soru cümlesinde bulunan *myśleć* eylemi ise *myśleć o kimś/czymś* (birisi ya da bir şey hakkında düşünmek) eylem kalıbıyla kullanılır. Çok sık kullanılan bir eylem kalıbı olduğundan, öğrencilerin bu kalıba yönelik bilgi sahibi oldukları için büyük oranda doğru seçeneği seçtiğini söylemek mümkündür.

Ancak, az sayıda da olsa, yanlış yanıtları göz ardı etmemek ve bu yanıtlar üzerinde yine bir hata çözümlemesi yapmak gerekir. İki öğrenci tarafından işaretlenen E seçeneğinde *na* ve *o* önleçleri doğru olmakla birlikte, ilk boşluğa gelmesi gereken önleç olarak *w* önleci verilmiştir. Boşluk sonrasında *restauracja* (restoran) adının *restauracji* biçiminde çekimlenmiş olduğunu gözlemliyoruz. Söz

konusu adın bu çekimi *Dopełniacz*, *Celownik* ve *Miejscownik* ad durumları için geçerlidir. Bir başka deyişle, bu adın *Dopełniacz*, *Celownik* ve *Miejscownik* çekimleri *restauracji* şeklindedir. Bu seçeneği işaretleyen öğrenciler cümledeki *pójsć* eylemini bir biçimde göz ardı etmiş ve dolayısıyla, bu eylemin gerektirdiği *do* yönelme durumu önlacini seçmek yerine, *w* bulunma durumu önlacini seçmişlerdir. Bir başka deyişle, adın çekim formu yanıltıcı olmuştur.

B seçeneğini işaretleyen öğrenci ise, ilk boşluğa gelmesi gereken önleci doğru belirlemiş olmakla birlikte, öncelikle, ikinci boşluğa gelmesi gereken önleç konusunda yanılmış, Türkçe 'den aktarımın bir anlamda kurbanı olmuştur. Türkçe'den ***öğle yemeği için*** *restorana gideceğiz* şeklindeki bir aktarımla *için* anlamı veren *dla* önlacini belirlemiştir. Ardından, üçüncü boşluğa gelmesi gereken önleç konusunda da yanılmıştır. Bu yanılığın öğrencinin *myśleć o kimś/czymś* (birisi ya da bir şey hakkında düşünmek) eylem kalıbına ilişkin bilgi sahibi olmadığını ya da edinmiş olduğu bilgiyi unutmuş olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Konusunu Polonya dilinde *przyimek* olarak adlandırılan ve dilimizdeki ilgeçlere (edatlara) benzer özellikler gösteren İlgeç (Önleç) sözcük türünün oluşturduğu çalışmamız için konu belirleme sürecinin başında, Polonya dilinin dil bilgisi konularını gözden geçirirken, söz konusu dilin dil bilgisi yapısı üzerine daha önce yapılmış bir tez çalışması olmaması nedeniyle önümüzde geniş bir konu yelpazesi bulunuyordu. Bu sürecin sonunda bu konuyu seçmiş olmamızın nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- bu sözcük türünün, Polonya dilindeki ad soylu sözcük türlerinden olan ad, sıfat, adıl ve sayıları çekime uğratma niteliği nedeniyle, bu dili yabancı dil olarak öğrenen Türklerin dili öğrenme sürecinde belki de en fazla güçlük çektikleri konu olması,
- bu konu üzerine bir çalışma yapıp önleçleri detaylı bir şekilde irdelemek,
- konuyu öğrenme sürecinde karşılaşılan güçlükleri belirlemek,
- belirlenen güçlüklerle olabildiğince çözüm üretmek.

Bir dili incelemeye başlamadan önce ‘Dil nedir?’ sorusuna yanıt aranması gerektiğini düşündüğümüz bu çalışmaya, Polonya’daki ve Türkiye’deki çeşitli kaynaklardan ulaştığımız dil tanımlarından birkaçını sunarak başladık. Bu tanımların açtığı ufukla çalışmamız kendi dil tanımını ortaya koymuş, ardından, bir sözcük türünü irdedeceği Polonya dilinin tarihsel gelişiminden ve karakteristik özelliklerinden söz etmiştir.

Hint-Avrupa dil ailesinden olan Slav dilleri grubuna bağılı bir Batı Slav dili olan Polonya dili, diğer yaşayan dillerde olduğu gibi, çeşitli tarihsel dđnemlerden geğerek gđnđmđze dek ulaşmıştır. Polan kabilesi lideri I. Mieszko'nun Roma Katolik Kilisesi'ne bağlanarak Hristiyanlığı kabul etmesi (M.S. 966) sonucu bu kabile Batı Avrupa kđltürünün bir paręası olmuş ve sđz konusu kilisenin dili olan Latinceyi benimsemiştir. Latince metinler okuyan bu kabilenin konuştuğu dil de Latin alfabesiyle oluşturulmuştur.

Daha önce de sđzünü ettiğimiz üzere, 38 milyon Polonyalının (Polonya dışında, özellikle yoğun olarak Amerika ve Kanada'da yaşayan Polonyalı gđçmenler hariç) konuştuğu bu dilin alfabesinde 9'u ünlü, 23'ü ünsüz olmak üzere 32 harf vardır. Bu harflerin 9'u ayırıcı gđstergelere sahip olup Latin alfabesinde bulunmamaktadır.

Polonya dilindeki sđzcük türleri ise on adettir. Bu sđzcük türlerinden sadece ikisi - eylem ve nleğ, ad soylu sđzcüklerden olan ve ęekimlenebilen ad, sıfat, adıl ve sayıları 6 ad durumunda ęekime uğratır. Dolayısıyla, bu iki sđzcük türünün Polonya dilinin en önemli sđzcük türleri olduğunu sđylemek sanırız ęok abartılı olmayacaktır.

Ad, sıfat, adıl ve sayıların 6 ad durumunda ęekime uğraması noktasında, anadili bir başka dil ailesine (Ural-Altay) ait olup bu dili yabancı dil olarak ğrenen Türk ğrenciler büyük güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bu güçlüklerin temel nedenleri, adların, dolayısıyla ada ilişkin görev üstlenen sđzcük türleri olan sıfat, adıl ve sayıların Polonya dilinde üç gramatikal cins (eril, dişil, nötr) halinde olması, ad, sıfat ve adılların tekil ve ęoęul durumlarının olması, bunların aldıkları ad durum

takılarının cins farkından dolayı farklılık göstermesi, aynı cinsten olan adların bile ad durum takılarının farklılık, çeşitlilik göstermesi, ad durum takılarının adların tekil ve çoğul durumlarında da birbirlerinden farklı olması ve özellikle adların tekil ve çoğul durumlarında ad durum takılarındaki zenginlik ve nihayet, kural dışı durumların (yoğun) varlığıdır. Bu nedenler bu dilin öğrenim sürecini olumsuz etkilemektedir.

Çalışmamızın II. Bölümü'nde öncelikle, *przyimek* teriminin dilimize aktarımı noktasında ortaya çıkan terimsel karmaşa nedeniyle yaşadığımız sorunlara değinilmiş ve sonuçta, bu terim için dilimizde bugüne dek kullanılan *önek* karşılığının hatalı olduğu belirlenmiştir. Peki dilimizdeki doğru terim ne olmalıdır? Bu yönde yaptığımız çalışmalar, anlamının çalışmamıza konu olan sözcük türüyle birebir örtüşmekte olduğu belirlemesi sonucunda bizi *önleç* terimine ulaştırmış ve çalışmamız *önek* terimi yerine *önleç* terimi önermiştir.

Getirilen bu öneriden sonra, Polonya dilindeki önleç sözcük türü incelenmeye başlamış olup önleçler öncelikle basit ve bileşik önleçler olarak iki ana gruba ayrılmıştır. Çalışmamızın önleçleri sınıflandırırken göz önünde bulundurduğu ölçüt, önleçlerin gerektirdikleri ad durumları olmuş ve bu sınıflandırma biçimi doğrultusunda önleçler aşağıdaki sıralamayla işlev, anlam ve kullanımları açısından olabildiğince çok örnek üzerinde incelenmiştir:

- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükler İçin Mianownik Ad Durumu Gerektiren Önleçler* başlığı altında jak, jako önleçleri,
- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Dopełniacz Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler* başlığı altında bez, blisko, do, dla, dokoła

(dookoła), koło, mimo (pomimo), naokoło (naokół), naprzeciw (naprzeciwko), wskutek (na skutek), nie opodal, obok, od, około, prócz (oprócz), podczas, według (podług), poniżej, pośrodku, pośród, powyżej, spod, spomiędzy, sponad, spośród, spoza, sprzed, u, wobec, wokół, wokoło, zamiast, znad, z wyjątkiem, zza önleçleri,

- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Celownik Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler* başlığı altında dziğki, ku, naprzeciw (naprzeciwko), na przekór, przeciw (przeciwko), wbrew önleçleri,
- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Biernik Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler* başlığı altında miğdzy (pomiğdzy), nad, ponad, przed, przez, önleçleri,
- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Narzędnik Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler* başlığı altında miğdzy (pomiğdzy), nad, ponad, przed, w porównaniu z, zgodnie z önleçleri,
- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Miejsownik Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler* başlığı altında przy önleci
- *Önlerine Geldikleri Ad Soylu Sözcükleri Birden Fazla Ad Durumunda Çekimleyen Önleçler* başlığı altında z, po, pod, za, poza, na, w, o önleçleri

Konuyu irdelerken, her önlece ilişkin farklı özellikleri ve kullanımları ortaya koyan örnek cümleler Polonya dilinde *PLN* başlığıyla, dilimizdeki karşılıkları da *TR* başlığıyla verilmiştir. Örnek cümleler dışında, önleçlerin kullanımlarına ilişkin örnekleri arttırmak adına tablolar verilmiştir.

Bu bölümde yaptığımız detaylı çalışmalar göstermektedir ki, önleçleri standart ve/veya basit kurallarla sınırlandırmak güçtür. Bazı önleçlerin (8 adettir) sadece bir değil, iki ya da üç farklı ad durum çekim uygulayabildiğini, her ad durum çekiminde farklı bir anlam verdiğini ya da tek bir ad durumunda çekim uygulamasına rağmen dilimizde tek bir anlamla karşılık bulmayan önleçler olduğunu çeşitli örneklerle ortaya koymaya çalıştık. Bunların yanı sıra, çeşitli eylem kalıpları, kalıplaşmış söz öbekleriyle de karşılaştık.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde Polonya dilini yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilerin önleç konusunda karşılaştıkları güçlükleri ve yaptıkları hataları belirleme amacı güdülmüştür. Bu güçlükleri ve hataları gözlemek adına, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Polonya Dili ve Kültürü Anabilim Dalı 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerine, önleçler konusunda 30 sorudan oluşan çoktan seçmeli bir deneme sınavı uygulanmıştır. 24 öğrencinin katıldığı bu sınavın sorularına ve bu sorulara ait açıklamalara bu bölümde yer verilmiş olup öğrencilerin verdikleri yanıtlar değerlendirmeye alınarak irdelenmiş ve hata çözümlemeleri yapılmış, bu çözümlemeler doğrultusunda öneriler getirilmiştir. Bu yöntemle yapılan araştırmanın değerlendirme sonuçları farklı veriler elde etmemizi sağlamıştır. Bu verilere göre elde edilen sonuçlar şunlardır:

- Önleçli cümlelerde Polonya dilinden anadil Türkçe'ye yapılan anlamsal-mantıksal olumlu aktarımlar sayesinde zaman zaman önleç seçimindeki hata oranı en aza inmiş, dolayısıyla, öğrenme kolaylaşmıştır. Örneğin, Türkçe'de birebir karşılığını bulmanın mümkün olduğu ikinci sorumuzda yer alan *od... do...* (...den ...e kadar) kalıbına ilişkin doğru yanıt verme oranı hayli

yüksektir. Türkçe'ye yapılan olumlu aktarım sayesinde sorunun yanıtlanmasında yüksek oranda başarı gözlenmiştir.

- Bazı sorularda ise yukarıda verilen durumun tam tersi bir durum gözlenmiştir.

Bazı durumlarda Polonya dilinden anadil Türkçe'ye yapılan anlamsal-mantıksal olumsuz aktarımlar hata oranını arttırmaktadır. Örneğin, üçüncü sorudaki *suszarka do włosów, pasta do zębów* ve *szczoteczka do zębów* tamlamaları öğrenciler tarafından anadilin mantığına uyarlanmış ve öğrenciler bu doğrultuda *do* yönelme önleci değil, *için* anlamına gelen *dla* önleci seçimiyle *saçlar için kurutucu, dişler için macun* ve *dişler için fırça* anlamına gelen yapılar kurarak hataya düşmüşlerdir, çünkü Polonya dilinde *dla* önlecinin tamlama yapmak gibi bir görevi ve böyle bir kullanımı yoktur. Bazı tamlamaların hangi önleçle yapılacağını olumlu aktarımla belirlemek olanaksız olduğu gibi, büyük oranda hata yapmaya da neden olmaktadır. Böyle hatalar öğrenci temelli değişkenlerden kaynaklanmaktadır. Bu değişkenler anadil rolüne fazlaca yer verilmesinden ve hedeflenen tamlamaların öğrenci tarafından kullanım oranının az olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı hatalar pek çok soruda daha gözlemlenmiştir. Örneğin, dokuzuncu soruda yapılan hatada da anadilin oynadığı rolü görmekteyiz. *W* önlecinin bulunma durumu bildirmesi halinde *u* önleciyle gösterdiği anlamsal özdeşlik dolayısıyla, *w* önlecine mantıksal olumsuz aktarım yapılmıştır. *U* önlecinin kullanım alanlarının *w* önlecine oranla daha az olması da hata yapılmasında önemli bir unsurdur. Bütün bu hata unsurlarını ortadan kaldırmak için *u* önlecinin karakteristik özelliğini bilmek gerekir. Yabancı dil öğrenimi söz konusu olduğunda, öğreniminde hataları en

aza indirgemek için karşılaşılan sorunların nedenlerini araştırmayı öğrenmek/öğretmek gerekir. Böylece öğrenmede verimli sonuçlar elde edilebilmektedir.

- Öğrenme sürecinde yaşanan sorunları gözlemlemek amacıyla yapılan hata çözümlerinde karşılaşılan diğer bir sorun, anadil olan Türkçe'nin taklit edilmesine ilişkin olan sorundur. Bunu en iyi kanıtlayan örnekler dördüncü ve on üçüncü soruda bulunmaktadır. Dördüncü soruda yer alan *podobny do* kalıbı bazı öğrenciler tarafından *podobny na* olarak tercih edilmiştir. Söz konusu öğrenciler *na* önlecinin böylesi bir kullanımda yer alabileceğini düşünerek diller arası etkileşimin etkisinde kalmışlardır. *Do* ve *na* önleçlerinin Türkçe'de tek bir karşılığının olması (-e/-a) bu ve benzeri sorunların temelidir. Türkçe'nin taklit edilmesi sonucu yapılan bu tür hatalar, yapılacak çokça alıştırmayla ve erek dile olan hâkimiyetin arttırılmasıyla düzeltilebilir.

- Hata çözümlerinde önleçlerin öğrenimi sırasında önemli bir eksikliğin ve boşluğun varlığı fark edilmiştir. Bu boşluk ve eksiklik kendisini eylem kalıplarını öğrenme konusunda göstermektedir. Polonya dilinde bazı eylemler kendilerinden sonra belirli önleçlerin gelmesini ister ve önleçle birlikte bir eylem kalıbı oluşturur. Eylemlerin hangi önleçleri gerektirdiğini bilmemekten kaynaklanan hatalar pek çok soruda karşımıza çıkmıştır. Örneğin, onuncu soruda *teşknić za kims'/czymś* (birini/bir şeyi özlemek), on ikinci soruda *krzyczeć na kogoś* (birine bağırarak), on yedinci soruda *podziękować komuś za coś* (birine bir şey için teşekkür etmek) eylem kalıplarını bilmeme kaynaklı

hatalar söz konusudur. Bu bağlamda, eylem kalıplarını öğrenmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Kalıpları bilmeme, çeşitli varsayımlarla yapılan yanıt bulma süreci sonucunda hatalı yanıtlar ortaya çıkarabilmektedir.

- Polonya dilini aktif ve doğru olarak kullanmada önemli bir yere sahip olan *z tego powodu, w sposób naturalny, po raz pierwszy, dla zabawy, bez powodu* gibi kalıplaşmış önleçli söz öbekleri konusunda da hatalar yapıldığı gözlenmiştir. Varsayımlarla yanıt bulma durumu, yirmi altıncı soruda olduğu gibi, anadilden yapılacak anlamsal aktarımlarla doğru seçeneği işaretleme olasılığını beraberinde getirir. Ancak, bu sorudaki söz öbeğinde olduğu gibi, diğer bir olasılık da söz konusudur. *Z* önlecinin kullanılması gereken yerde bu önlecin anlamsal eşdeğeri olan *od* önlecinin de tercih edildiğini 7 öğrenci kanıtlamıştır bize. Bu bağlamda, *od* ve *z* önleci arasındaki kullanım farkının açıklığa kavuşturulması gerekir. Aynı anlama gelen önleçlerin detaylarını vermek aynı zamanda öğrencinin dilin mantığına ilişkin bilincini de arttıracak olması bağlamında kuşkusuz ki çok önemlidir.

- Polonya dilinde bulunan bazı eylemlerin detaylarını öğrenmenin gerekliliği hata çözümlerinin bir kaçında karşımıza çıkmıştır. Örneğin, on dördüncü sorudaki *jechać* (araçla gitmek) eylemi *iść* (yürüyerek gitmek), *wyjsc* (çıkmaq), *wejsc* (girmek) ve *biegać* (koşmak) gibi hareket eylemlerinden biridir. *Polacy jadą na wakacje* (Polonyalılar tatile giderler) cümlesi gramatik açıdan doğru kurulmuş bir cümledir. Bu cümlede karşımıza *var olmak, bulunmak* anlamı veren *być* gibi bir bulunma eylemi çıksaydı, cümle *Polacy są na wakacjach* (Polonyalılar tatildeler) şekilde yazılacaktır. *Jechać*

eyleminden sonra gelen *na* önleci yönelme anlamı verdiği için, sonrasında gelen ad biernik durumda çekime girmiştir. *Być* eyleminden sonra gelen *na* önleci ise bulunma anlamı verdiği için, sonrasında gelen adları bulunma ad durumu olan *Miejscownik* durumda çekime uğratar. Bu örneklerde eylemin anlamı ve özelliği ön plana çıkmaktadır. Bu örnekler, eylemin nasıl bir etkinlik belirttiğinin önleçler ve ad durum çekimleri üzerindeki önemini gösterir.

- Yapılan hata çözümlenmeleri sonucunda farkına varılan sorunlardan biri de öğrencilerin yaptığı anlamsal hatalardır. Örneğin, on sekizinci soruda bulunan *klócić się o kims/czymś* eylem kalıbı göstermektedir ki, eylemlerin anlamlarını bilmek de çok önemlidir. Anlam bilindiğinde, Türkçe'den olumlu aktarım yapılarak, *birisi/bir şey hakkında kavga etmek* anlamına gelen bu kalıpla doğru yanıt büyük oranda ulaşılabildi, ancak, bu soruya 21 yanlış yanıt karşılık 3 doğru yanıt verilmiştir. Sekizinci soruda yapılan yanlış önleç seçiminin nedeni de cümleyi anlayamamaktan ve/veya önlecin anlamını (tam olarak) bilmemekten kaynaklanmıştır. *Dışında* anlamı veren *oprócz* önleci seçildiğinde, *Bizim dışımızda bu kadar ağır çalışılmıyor, eğer ben senin yerinde olsaydım, bu başkentte yaşamak istemezdim* anlamı çıkar ve bu cümlede anlam bozukluğu olduğu görülür. Bu hata çözümlenmeleri önleç seçiminde sözlük bilgisinin önemini vurgular.

- Bu çalışmanın hata çözümlenmelerinin ortaya çıkardığı son unsur, önleçler konusundaki bilginin arttırılması gerekliliğidir. Bazı durumlarda önleçlerin aralarında ince ayrımlar vardır. Bu ayrımlar bilinmediğinde de önleçleri

kullanırken, on üçüncü soruda olduğu gibi hatalar yapıldığı görülmüştür. *Sok z owoców* tamlamasında *z* önlecinin değil, *od* önlecinin kullanıldığı görülmüştür. *Od* önleci *z* önleciyle aynı (-den/-dan) anlamdadır, ancak, *od* önleci, sonrasında gelecek olan adda kişi adı ya da adılı olması kuralını arar. *Od* önleci bu yüzden *sok z owoców* tamlamasında kullanılamaz. Buradaki gibi, aynı anlama sahip iki önleç arasındaki fark(lar)ın bilinemediği her soruda yeterli açıklama yapılmıştır, ancak, bu hatanın da yaygın olarak yapıldığı gözlenmiştir. Dolayısıyla, bunun gibi eş anlamlı önleçlerin aralarındaki farkların, ayrımların belirtilmesinin önemi büyüktür.

Çoktan seçmeli önleç sınavı sonuçlarına dayanarak yaptığımız hata çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulguları özetlemek gerekirse, anadilden yabancı dile yapılan anlamsal-mantıksal aktarımın bazı kullanımlarda olumlu, bazı kullanımlarda ise olumsuz olduğu gözlemlenmiştir. Anadilin rolüne fazlaca yer verilmesinin ve anadilin taklit edilmesinin hata yapma riskini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Polonya dilinde eylemlerin bazı özelliklere sahip olmasının (hareket eylemleri, önleçli eylem kalıpları vb.) ve bu özelliklere ilişkin bilgi sahibi olunmamasının da hata yapmada önemli bir rolü olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Aynı anlama gelen önleçlerin aralarındaki kullanım farklılıklarını bilmek gerektiği, aksi takdirde, yanlış kullanımların söz konusu olabileceği gösterilmiştir.

Polonya dilinde bazı kullanımların sıklığı bu dili yabancı dil olarak öğrenen Türkler için verimli sonuçlar doğurmuş, öğrenme oranını arttırmıştır.

Polonya dilinin gerek günlük gerek resmi dil kullanımında anlamsal hatalara düşmemek için önleçli söz öbeklerini iyi bilmek gerektiği vurgulanmıştır.

Çeşitli anlamsal detaylara, ince ayrımlara sahip ve cümleyi anlamlı hale getirmede önemli görevler yüklenen önleçler Polonya dilinde çok önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla, böylesi bir sözcük türünü doğru şekilde kullanabilmek de çok önemlidir. Önleçlerin birbirlerinden farklı kullanım ve anlamlara sahip olduğunu detaylıca sunmaya çalıştığımız ve önleçlerin önemine işaret etmeyi, kullanımını verimli bir şekilde öğrenmeyi/öğretmeyi kolaylaştırmayı, yapmaya çalıştığımız hata çözümlemeleriyle önleçlerin doğru kullanımına ilişkin farkındalık kazandırmayı amaçladığımız çalışmamızın başta Polonya Dili ve Kültürü Anabilim Dalı'nda öğrenim gören Türk öğrenciler olmak üzere, tüm Türk öğrenciler için ilk detaylı kaynak olacağı inancındayız.

SLAV DİLLERİ (JEZYKI SŁOWIAŃSKIE)

BATI SLAV DİLLERİ (JEZYKI ZACHODNIOŚLOWIAŃSKIE)

POLAPÇA
 POLONYA DİLİ
 AŞAĞI SORBÇA
 YUKARI SORBÇA
 ÇEKÇE
 SLOVAKÇA

DOĞU SLAV DİLLERİ (JEZYKI WSCHODNIOŚLOWIAŃSKIE)

BEYAZ RUSYACA
 UKRAYNACA
 RUSÇA

GÜNEY SLAV DİLLERİ (JEZYKI POŁUDNIOWOSŁOWIAŃSKIE)

SLOVENCE
 SIRPÇA-HIRVATÇA
 MAKEDONCA
 BULGARCA
 ESKİ KİLİSE SLAVCASI

Kaynakça

Akerson Erkman, Fatma. Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış, 2000, Multilingual, İstanbul.

Atabay, Neşe; Kutluk, İbrahim; Özel, Sevgi. Ed. Doğan Aksan. Sözcük Türleri, 1983, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Balcı, Tahir. Edat Bağlamında Sözcük Türlerine Yeni Bir Yaklaşım, Dil Dergisi, 2003,(122):7-16

Banguoğlu, Tahsin. Türkçenin Grameri, 1986, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.

Bartnicka, Barbara; Sinielnikoff, Roxana. *Słownik Podstawowy*, 1979, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Bartnicka, Barbara; Sinielnikoff, Roxana. *Słownik Podstawowy*, 1979, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Bak, Piotr. Gramatyka Języka Polskiego, 2010, Wiedza Powszechna, Warszawa.

Bielec, Dana. *Polish: An Essential Grammar*, 2012, Routledge, London and New York.

Bozkurt, Fuat. Türkiye Türkçesi, 1995, Cem Yayınevi, İstanbul.

Buttler, Danuta. *Język Polski*, 1987, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.

Buttler, Danuta; Kurkowska, Halina; Satkiewicz, Halina. *Kultura Języka Polskiego*, 1986, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

Chomsky, Noam. *Bilgi Sorunları ve Dil-Managua Dersleri*, (Çeviren: Veysi Kılıç), 2009, BGST Yayınları.

Cienkowska, Halina. *Polish Without Tears*, 2007, WUW, Warszawa.

Crystal, David. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, 2008, Blackwell Publishing.

Crystal, David. *An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages*, 1994, Penguin Books.

Dąbrowska, Anna. *Język Polski*, 1998, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław.

Derwojedowa, Magdalena; Halina Karaś; Dorota Kopcińska, *Język Polski: Kompendium*, 2005, Świat Książki, Warszawa.

Długosz- Kurczabowa, Krystyna; Dubisz, Stanisław. *Gramatyka Historyczna Języka Polskiego*, 2013, WUW, Warszawa.

Ergin, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*, 1985, Bayrak Yayınları, İstanbul.

Foland- Kugler, Magdalena. (Çev. Sabire ARIK), *Kısa Leh Dili Grameri*, 2007, Ex Libris, Warszawa.

Gruszczyński, Włodzimierz; Bralczyk, Jerzy. *Słownik Gramatyki Języka Polskiego*, 2002, Warszawa, Wsip.

Grzegorzczkova, Renata. *Wstęp do Językoznawstwa*, 2012, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Hatiboğlu, Vecihe. *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, 1972, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Huber, Emel. *Dilbilime Giriş*, 2008, Multilingual, İstanbul.

Khansir, Ali Akbar. *Error Analysis and Second Language Acquisition, Theory and Practice in Language Studies*, Vol.2, No:5, May 2012

Kocaman, Ahmet; Osam, Necdet. *Uygulamalı Dilbilim Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü*, 2000, Hitit Yayınları.

Korkmaz, Zeynep. *Gramer Terimleri Sözlüğü*, 1992, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.

Köycü, Seda. *Lehçe Dil Bilgisi*, 2012, Tiydem, Ankara.

Köycü, Seda. *Lehçe ve Makedonca'ya Yönelik Karşılaştırmalı Bir Çalışma- Lehçe ve Makedonca'da Adlar- Tömer Dil Dergisi*, sayı: 155, 2012.

Milewska, Beata. *Słownik Polskich Przyimków Wtórnych*, 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.

Nagajowa, Maria. *Język Ojczysty*, 1979, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.

Nagórko, Alicja. *Podręczna Gramatyka Języka Polskiego*, 2010, PWN, Warszawa

Nowak, Tomasz. *Przyimki Lokatywno-inkluzyjne we Współczesnym Języku Polskim: w głębi, w obrębie, w środku, we wnętrzu*, 2008, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Ostaszewska, Danuta; Tambor, Jolanta. *Fonetyka i Fonologia Współczesnego Języka Polskiego*, 2012, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Oxford PWN Polish- English Dictionary

Peçenek, Dilek. *Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi*, 2008, Dil Dergisi, Sayı: 141.

Podracki, Jerzy. *Czy to naprawdę po polsku?*, 1993, Wydawnictwo Oświata, Warszawa.

Polański, Edward. *Wielki Słownik Języka Polskiego*, PWN, 2011, Warszawa.

Pyzik, Józef. *Przygoda z Gramatyką*, 2011, Universitas, Kraków

Rospond, Stanisław. *Gramatyka Historyczna Języka Polskiego z ćwiczeniami*, 2009, PWN, Warszawa.

Rudomina Justyna; Mameła Maria. *Gramatyka Języka Polskiego*, 2010, Literat, Toruń

Sadowska, Iwona. *Polish: A Comprehensive Grammar*, 2012, Routledge, London and New York

Şahin, Hatice. *Türkçe'de Önek*, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 10, 2006/1

Stachowski, Marek. *Gramatyka Języka Tureckiego W Zarysie*, 2007, Księgarnia Akademicka, Kraków.

Taluy Yüce, Neşe. *Özgürlüğün Peşindeki Polonya*, 2004, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara

Taluy Yüce, Neşe. *Polonya Edebiyatında Aydınlanma-Romantizm-Realizm*, 2002, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

TDK Dilbilim Terimleri Sözlüğü, 1949, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

Thraks, Dionysios. *Grammer Sanatı*, 2006, Kabalcı, İstanbul

Toklu, Osman. *Dilbilime Giriş*, 2003, Akçağ, Ankara.

Treger, Anna. *Niezbędnik Angielski-Przymyki i Wyrażenia z Przymkami*, 2011, Lingo, Warszawa

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük

Ünal, Esmeray. *Fransızcanın İkinci Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Birinci Yabancı Dil İngilizcenin Ve Karşılaştırmalı Dilbilgisinin Rolü*, 2009, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Vardar, Berke. *Dilbilim Sorunları*, 1968, Yeni İnsan Yayınları.

Vardar, Berke. *Dilbilim Yazıları*, 2001, Multilingual, İstanbul.

Wimmer, Paweł. *Angielskie Przymyki w Przykładach*, 2008, Złote Myśli, Gliwice

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5528ff66162109.57884226 (11.06.15)

Altun, Mustafa. <http://www.dilbilimi.net/dilintanimlariuzerine.pdf> (11.06.15)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5528ff6b90add5.12928727 (11.06.15)

<http://www-01.sil.org/linguistics/glossaryoflinguisticterms/WhatIsAWord.htm>
(11.06.15)

<http://www-01.sil.org/linguistics/glossaryoflinguisticterms/WhatIsAnAdposition.htm>
(11.06.15)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5526711d71ed02.90718743 (11.06.15)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5526ba1773a8c7.74750925 (11.06.15)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5521380c5ef5f5.36572100 (11.06.15)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.552041814c4ac5.3253452 (11.06.15)

Büyük Güler, Saadet, Polonya Dilinde Önleçler, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Seda Köycü, 215 s.

ÖZET

Tarihi ilişkilerimizin güçlü olduğu Polonya ile Türkiye'nin kültürlerinin bir parçası olan dilleri yani Polonya ve Türk Dilleri farklı dil ailelerinden gelmektedir. Bu farklılık Türk öğrencilerin Polonya dilini öğrenimini güçleştirmektedir. Bu güçlükleri ve zorlukları azaltmak amacıyla olan bu çalışmada Polonya dilinin öğreniminde en çok zorlanılan sözcük türlerinden biri olan przyimek yani önleç sözcük türü araştırılmıştır.

Sonuç bölümüyle birlikte dört bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde genel anlamıyla dilin tanımının çeşitli araştırmacılar tarafından nasıl incelendiğine bakılmıştır. Polonya dilinin tarihi dönemleri ve karakteristik özellikleri de bu bölümde ana hatlarıyla incelenmiştir.

İkinci bölümde Polonya dilinin önleç sözcük türü üzerine yapılan tanımlarına yer verilmiş olup bu sözcük türünü Türk diline aktarmada yaşanan sorunlara çözüm önerisi getirilmeye çalışılmıştır. Bu öneriden sonra çalışmanın temelinde bulunan bu sözcük türü hakkında detaylı örnek cümleler verilmiştir. Bu bölümde bulunan örnek cümlelerin ve kullanımların Polonya dilinin adı geçen sözcük türünü öğrenmeye kolaylık sağlayacağı inancındayız.

Üçüncü bölümde Ankara Üniversitesi Polonya Dili ve Kültürü Anabilim Dalı öğrencileriyle yapılan deneme sınavının sonuçları pratik veriler elde etmemizi sağlamıştır. Dil öğrenirken ve yaşanan güçlükleri ve yapılan hataları tespit etmemize yardımcı olmuştur.

Çalışmamızın sonuç bölümünde deneme sınav sonuçlarından yola çıkarak Polonya dilinin sözcük türü olan önleçleri öğrenme sürecinde yapılan hatalar, eksiklikler veya doğru yaklaşımlar belirlenmiş olup bu cümleler aracılığıyla öğrenmeyi kolaylaştıracak öneriler sunulmuştur.

Ayrıca hazırladığımız bu çalışmanın Türkiye’de Polonya dili üzerine yapılmış ilk çalışma olmuştur. Bu çalışmanın daha sonraki dönemlerde yapılacak olan diğer çalışmalara yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Polonya dili, przyimek, önleç, sözcük türleri, ön ek.

Büyük Güler, Saadet, Prepositions in Polish Language, Master Thesis,

Advisor: Prof. Dr. Seda KÖYCÜ, 215 p.

ABSTRACT

Polish and Turkish languages came from different language families, this difference gives a reason why Turkish students cannot learn Polish language easily and in a shorter time. With the aim of reducing these learning difficulties, this study provides deep concentration and researches about one of the part of speeches in Polish language. This one called *przyimek* namely preposition which is one of the most difficult part of speech during the learning of Polish language by Turkish students.

With the conclusion, this study composes from four chapters. In the first chapter the definition of what is language and different approaches about it are discussed in detail. Adding to that the history and the characteristics of Polish language are generally examined in this chapter.

It is possible to encounter with the definitions of *przyimek* (preposition) in Polish language. After some definitions seeing the questions about translating it to Turkish, this study tried to find new approaches to this question. After some suggestions to this issue, detailed example sentences about this part of speech were given. These example sentences and usages in this chapter will help to improve learning process of prepositions in Polish language.

Third chapter consists of test exam which examined the prepositions knowledge of students in the Polish Language and Culture Department at Ankara University. The results of it gave practical data about prepositions and helped to find the possible mistakes and inadequacies during the learning process.

Conclusion chapter of this study analyzing the results of the test, gives suggestions about how to learn prepositions. Also the mistakes and inadequacies were detected and with the help of them new learning methods were developed.

Besides, this study is the first one that makes researches and studies about Polish language grammar in Turkey. It is aimed that this study will be directive one for other and further studies in future.

Key words: Polish language, przyimek, preposition, parts of speech, prefix.